

مستون آموزش طح هجرت ۲۱

ره توشه را همیان نور

ویژه بوستان نماز

(نوجوانان)

تابستان ۱۳۷۹

دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم

معاونت آموزش

مرکز آموزش مبلغین (طح هجرت)

ره توشه راهیان نور: ویژه بوستان نماز (نوجوانان)، تابستان ۱۳۷۹ / تهیه دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، معاونت آموزش [برای] مرکز آموزش مبلغین (طرح هجرت) - قم: دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، مرکز انتشارات، ۱۳۷۹.
۸، ۲۱۶ ص: . جدول، نمودار. - (دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، مرکز انتشارات، ۸۷۴: متون آموزشی طرح هجرت؛ ۲۱.)
ISBN: 964 - 424 - 772 - 8
۹۰۰۰ ریال.

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیما

کتابنامه به صورت زیر نویس.

۱. اسلام - مسائل متفرقه. ۲. اسلام - راهنمای آموزشی. ۳. جوانان و اسلام.
۴. اخلاق اسلامی - به زبان ساده. الف. دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم. مرکز انتشارات.
ب. دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم. معاونت آموزش. مرکز آموزش مبلغین.
ج. طرح هجرت، تابستان ۱۳۷۹.

۲۹۷/۰۲

BP ۸/د/۹۶۷۴

۱۳۷۹

م ۱۸۵۶۰ - ۷۷

کتابخانه ملی ایران

□ مسلسل انتشار: ۱۵۰۵

□ شابک: ۸-۷۷۲-۴۲۴-۹۶۴-۸ / ISBN: 964 - 424 - 772 - 8

دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم
مرکز انتشارات

ره توشه راهیان نور (تابستان ۱۳۷۹)
ویژه بوستان نماز (نوجوانان)

تهیه، حروف نگاری، صفحه آرای: دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم
مرکز آموزش مبلغین (طرح هجرت)

همکار فنی نشر: مرکز انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی

چاپ و صحافی: چاپخانه دفتر تبلیغات اسلامی

نوبت چاپ: اول / ۱۳۷۹

شمارگان: ۵۰۰۰

بها: ۹۰۰ تومان

حق چاپ برای ناشر محفوظ است

نشانی: قم، خیابان شهدا (صفائیه) مرکز انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم،
ص پ ۹۱۷، تلفن: ۷-۷۴۲۱۵۵، نمابر: ۷۴۲۱۵۴، پخش: ۷۴۳۴۲۶

نشانی الکترونیک: <http://www.hawzah.net/M/M.htm>

پست الکترونیک: Bustan-e-Ketab@noornet.net

Printed in the Islamic Republic of Iran

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

حضرت امام خمینی ره

○ شما جوانان مسلمان لازم است
که در تحقیق و بررسی حقایق اسلام،
در زمینه‌های سیاسی، اقتصادی،
اجتماعی و غیره اصالت‌های اسلامی را
در نظر گرفته و امتیازاتی که اسلام را از
همه مکاتب دیگر جدا می‌سازد
فراموش نکنید.

مقام معظم رهبری «مدظله العالی»

○ جوانها سعی کنند به دانسته‌های کنونی خود از اسلام اکتفا نکنند، هرچه بیشتر در صدد فهمیدن و دانستن و شناخت اسلام باشند. باید با قرآن بیشتر مأنوس شد باید مجالس و محافل اسلامی را بیشتر گرم کرد.

○ سنت بسیار با برکت اجتماع در مساجد را باید همچنان نگاه داشت. جوانها مسجد را کلاس درس و صحنه رزم بدانند و به مساجد رو کنند.

فهرست

۱	مقدمه
۳	اعتقادی
۵	انسان کامل
۱۷	حضرت آدم <small>علیه السلام</small>
۲۹	امتحان الهی
۳۷	آثار ایمان به خدا
۴۵	آشنایی با سوره‌ها
۵۷	امام زمان
۶۷	احکام
۶۹	پاکیزگی
۷۹	گل نماز
۸۷	خانه‌ی شکوفه‌ها
۹۷	اخلاق
۹۹	دوستی و وحدت ملی
۱۰۹	طلای ناب
۱۱۹	شستشوی روح
۱۳۱	اجتماعی
۱۳۳	نشست گل‌ها (۱)
۱۴۱	نشست گل‌ها (۲)
۱۵۷	مناسبت‌ها
۱۵۹	خورشید سامرا
۱۶۷	شقایق بهشتی
۱۷۷	لاله خونین
۱۸۷	فعالیت‌های فوق برنامه
۱۸۹	قصه گویی
۱۹۵	اردوی یک روزه
۲۰۷	شعار هفته

پیشگفتار

حمد و سپاس خالق سبحان را که بر ما منت نهاد و توفیق تدوین ره توشه سفیران هدایت و پیامبران معارف اسلامی را در این سال نیز عنایت فرمود، سالی که از سوی مقتدای بزرگمان حضرت آیت الله خامنه‌ای - مد ظله العالی - سال امیر المؤمنین علیه السلام نامیده شده است. امید اینکه همه ما بخصوص جوانان و نوجوانان عزیز بتوانند از این الگوی تمام عیار انسان کامل در همه ابعاد زندگی خود بهره گرفته و پیروی از ایشان را از مرحله زبان، به قلب و جوارح خویش سرایت دهند. تبلیغ شایسته، بخصوص برای نسل جوان، بیش از صحنه‌های دیگر تبلیغ نیازمند برنامه‌ریزی و دقت و هماهنگی است. این برنامه‌ریزی اولاً: باید در سطح کلان جامعه بین نهادهای فرهنگی صورت پذیرد تا جامعه بخصوص نسل نو پای انقلاب دچار دوگانگی فرهنگی و به تبع آن گریز از فرهنگ اصیل نشود و ثانیاً: باید در سطح خرد محقق شود، یعنی هر مبلغ تلاش کند تا با شناخت زمان، مخاطب، نیازها، مشکلات، استعدادها و توانمندیهای خود و جامعه، به زیباترین و ساده‌ترین شیوه، معارف ناب اسلام و مکتب اهل بیت علیهم السلام را به نسل تشنه جامعه تحویل داده و آنان را از این چشمه زلال معرفت، سیراب گرداند و گرنه هر خوراکی چنانچه به موقع، به اندازه و به تناسب داده نشود، نه تنها برای سلامت مفید نخواهد بود که مخل سلامت نیز خواهد شد.

دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم و سازمان تبلیغات اسلامی که رسالت اولیه‌شان تبلیغ صحیح می‌باشد، ضمن اینکه خود را از این برنامه‌ریزی و هماهنگی بی‌نیاز نمی‌دانند، در این راه، دست نیاز به سوی شما دلسوزان جامعه دراز می‌کنند و از شما می‌خواهند که تألیفات، تجربیات، خاطرات و گلچینهای تبلیغ خود را از ما دریغ نفرمایید.

شورای برنامه‌ریزی و ارزیابی تبلیغ و اعزام مبلغ، محصول این هماهنگی در برنامه‌ریزی و ارزیابی و اعزام می‌باشد که لازم است از تلاشهای این شورا و همچنین از تلاشهای خالصانه محققان و همکاران مرکز آموزش مبلغین (طرح هجرت) و مرکز تربیت مربی کودکان و نوجوانان، نهایت سپاسگزاری را داشته باشیم. امید اینکه این تلاش مورد توجه خدای سبحان و حضرت مهدی (عج) قرار گرفته باشد و مشمول عنایات خاصه حضرت حق قرار گیرد.

سازمان تبلیغات اسلامی

دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم

مقدمه

بسم الله الرحمن الرحيم

تابستان، فصل نشاط و گرمای شادمانه کودکان و نوجوانان است. تابستان، فصل تلاش‌های ویژه هنری و تفریحی و... در به ثمر رساندن فعالیت‌های علمی و فرهنگی سالانه است. تابستان، اندوخته‌سازی اندیشه‌ای والا و دانستنی‌های افزون بر تلاش‌های معمول است. پس چه بهتر امسال، که به نام مولی الموحدين، «علی (پن ابي طالب)» (ع) نامیده شده و ماکه افتخارمان و افتخار کشورمان پیروی از آن امام بزرگوار است، تابستان امسال را با بهره‌گیری از روش‌های تربیتی، سرگذشت‌های زندگی، فرمایش‌های دُرربار آن امام عزیز، دانش‌آموزان عزیزمان، یعنی فرزندان علی (ع) و شیفتگان والایی‌های حضرتش را از چشمه‌سار معارف آن حضرت، سیراب سازیم.

براین ایده، مرکز تربیت مربی کودکان و نوجوانان امسال نیز، ره توشه‌ای را هدیه‌ی راهیان راه حضرت می‌نماید که با تلاش دوستان شما در این مرکز تهیه شده و آرزومند هستند که:

الف - از روش‌های ارایه شده در این مجموعه، قبل از اجرا در کلاس، به خوبی آگاهی یابند.
ب - این دروس را با تدبیر و مطالعه مجدّانه‌ی خویش - به ویژه در باره‌ی خصوصیات زندگی مولا امیرالمؤمنین (ع) - بیامیزند.

ج - پس از پایان تدریس هر درس، از چگونگی تدریس خویش، و تأثیر آن در آموختگان به صورت غیر مستقیم، آگاهی یابند و خویش را ارزیابی کرده و سامان‌ها و نابسامانی‌های کار خویش را پیش روی آورند و در بهبود روش‌ها و منش‌های خویش بکوشند.

در پایان مرکز تربیت مربی کودکان و نوجوانان هر گونه پیشنهاد و ابتکار و خلاقیت سازنده‌ی شما را به جان خریدار بوده و در افزونی توفیق شما، خدای را به یاری تان می‌خواند.

موفق باشید - با احترام

مدیر مرکز تربیت مربی کودکان و نوجوانان

دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم

محمد حسن راستگو

اعتقادی

محمدعلینی

نام درس

انسان کامل

موضوع

اعتقادی - اجتماعی

هدف کلی

دانش آموزان در این درس با انسان کامل و ویژگی‌های آن آشنا می‌شوند و امام علی علیه السلام را به عنوان مصداق بارز انسان کامل درک می‌کنند.

اهداف جزئی

دانش آموزان در این درس با موارد زیر آشنا می‌شوند.

۱. فرق ناقص و تمام و کامل

۲. ویژگی‌های انسان کامل

۳. حضرت علی علیه السلام نمونه اعلای انسان کامل

هدف رفتاری

از دانش آموزان انتظار می‌رود در پایان درس بتوانند در زندگی، فردی معتدل باشند و بتوانند ویژگی‌های انسان کامل و حضرت علی علیه السلام را به عنوان اسوهی اعلای انسان کامل بیان کنند.

روش‌های مناسب تدریس

۱- توضیحی ۲- فعال (تصویر، جدول، شعر، بازی با کارت)

رسانه‌های آموزشی

تخته سیاه، کارت

انسان کامل

بچه‌ها اول هر کار: «بسم الله الرحمن الرحيم»

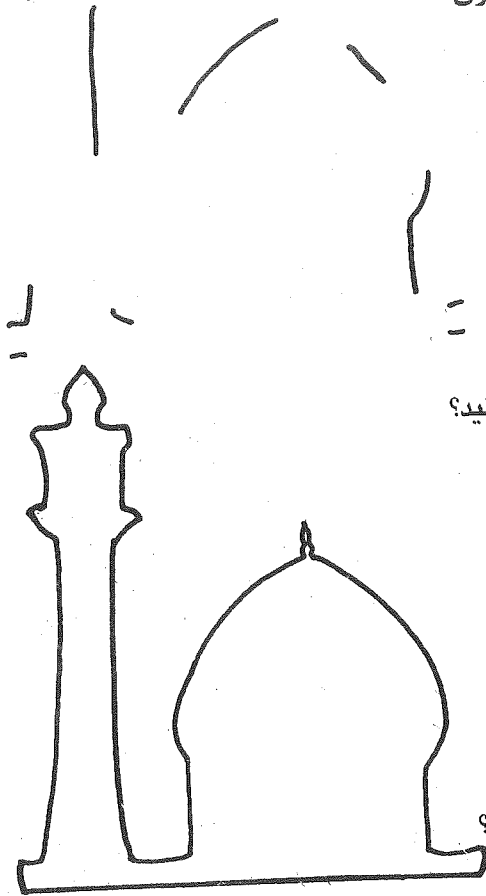
به نام خداوند بخشنده‌ی مهربان

ان شاء الله که حالتان خوب است! سر حال و سالم و قبراق هستید، خوب حالا

بگویید شکلی که برایتان می‌کشم، چه چیزی است؟

بله! شکل مسجد است؛

اما به صورت ناقص و نیمه تمام.

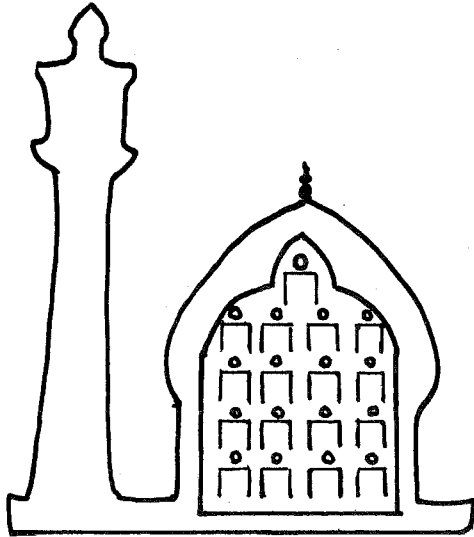
حالا تصویر چه چیزی را مشاهده می‌کنید؟

بله! مسجد.

می‌دانید فرق این دو تصویر در چیست؟

در تصویر بالا مسجد «ناقص» است

۸ ره توشه راهیان نور
 و در تصویر پایین مسجد «تمام» شده است، یعنی گنبد، مناره و قسمت‌های داخلی آن تمام شده و قابل بهره برداری است.

حالا بگویید این تصویر با شکل‌های قبلی چه فرقی دارد؟

بله، شکل اول، تصویر مسجدی «ناقص» بود که نیاز به تکمیل داشت. در شکل دوم، مسجد «تمام» شده بود، اما در آن نماز برگزار نمی‌شد و هنوز به بهره برداری نرسیده بود.

در تصویر سوم، علاوه بر آن که شکل مسجد تمام شده و نقص و کمبودی در ساختمان آن وجود ندارد، نماز نیز در آن خوانده می‌شود. به این مسجد که تمام شده و به بهره برداری رسیده است و مسلمانان در آن نماز می‌خوانند، مسجد «کامل» می‌گویند، یعنی مسجدی که هدف اصلی در آن اقامه‌ی نماز است.

راستی بچه‌ها! می‌دانید نمازی که شما به پیش‌نماز عادل اقتدا می‌کنید، چه نام دارد؟ نماز جماعت

آیا دوست دارید ثواب و پاداش نمازتان خیلی زیاد شود؟

انسان کامل ۹

در روایتی از امام معصوم علیه السلام آمده است که اگر یک نفر به امام جماعت اقتدا کند هر رکعت از نماز آنان ثواب ۱۵۰ نماز دارد، اگر دو نفر اقتدا کنند، هر رکعت، ثواب ۶۰۰ نماز دارد و هر چه بیشتر شود، ثواب و پاداش نمازشان بیشتر خواهد شد تا این که تعدادشان به ده نفر برسد. در صورتی که تعداد نمازگزاران در نماز جماعت از ده نفر بگذرد، حتی اگر تمام آسمان‌ها کاغذ، دریاها مرکب، درخت‌ها قلم و انسان‌ها و جن‌ها نویسند شوند، نمی‌توانند ثواب یک رکعت آن را بنویسند. (۱)

راستی بچه‌های عزیز! همان طور که مسجد سه نوع بود، انسان‌ها نیز سه گونه‌اند.

۱. انسان ناقص

۲. انسان تمام

۳. انسان کامل

قبل از تعریف این سه قسم، خوب است بدانیم که انسان مرکب از جسم و روح است. گاهی سلامت و بیماری به جسم و تن انسان مربوط است و گاهی به روح و روان.

«انسان ناقص» کسی است که از نظر روح و روان بیمار است و کمبود دارد.

«انسان تمام» کسی است که از نظر روح و روان سالم است، کمبودی ندارد و

معیوب نیست.

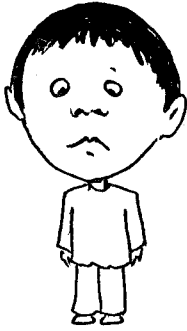
«انسان کامل» کسی که نه تنها از نظر روح و روان سالم است؛ بلکه یک درجه نیز

بالتر است. بلکه انسان تمام می‌تواند هر لحظه کامل و کامل‌تر شود و سرانجام به

مرتب‌های برسد که هیچ انسانی بدان دست نیافته است. این انسان کامل کامل است

۱۰.....ره توشه راهیان نور

که در بالاترین مرتبه‌ی انسانیت قرار دارد. (۱)

دانش‌آموزان عزیز! می‌دانید کودک سالم

چگونه رشد می‌کند؟

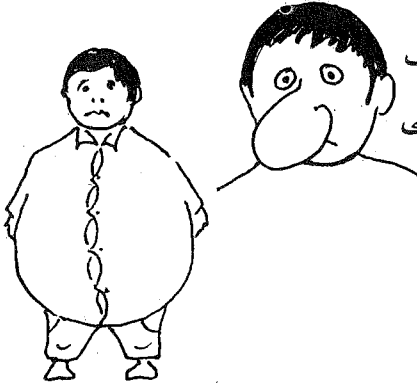
اگر یک کودکی فقط سرش رشد کند و

بقیه‌ی اعضایش رشد نکند، چه می‌شود؟

یا فقط بینی او به صورت ناهماهنگ بزرگ

شود یا کودکی بدنش سریع رشد کند؛ ولی

سر و دست و پاهای او رشد نکند!

این شکل‌ها و تصاویر شما را یاد چه چیز انداخت؟

احسنّت! کاریکاتور.

همان طور که لازم است همه‌ی اعضای بدن به صورت هماهنگ و متناسب رشد

کند تا انسان، سالم باشد، انسان کامل نیز دارای شرایطی است. برای این که بدانید

انسان کامل چه کسی است و لازم است چه شرایطی داشته باشد، حروفی را که در

جلد کتاب «انسان کامل» نوشته شده است، ۸ تا ۸ تا بشمارید تا سه ویژگی انسان

کامل را به دست آورید. و آن حروف را در پایین جدول، در جایی که مشخص شده

است، قرار دهید.

۱- شهید مطهری: «انسان کامل»، دفتر انتشارات اسلامی، ج ۱، ۱۳۶۲، ص ۱۰ (با اندکی تصرف)

انسان کامل ۱۱

گفتنی است خانه‌ی آخر که با علامت «ستاره» مشخص شده است، شمرده نمی‌شود.

ه	ز	ا	ی	ت
ر	م	ب	م	ش
ن	ب	ر	ت	ا
ا	ه	ه	س	ا
ی	ب	ه	ه	ا
ا	ا	ل	ن	ه
ن	م	ر	ی	ن
ا	م	ه	گ	☆

- ویژگی‌های انسان کامل^(۱):
- ۱- رشد.....
 - ۲- رشد.....
 - ۳- رشد.....

انسان کامل که الگو و پیشوا برای دیگران است کسی است، که همه‌ی ارزش‌های انسانی (در حد اعلا و به صورت هماهنگ) در او رشد کرده باشد.^(۲) قرآن از این

۱- سه خصوصیتی که برای انسان در این جدول به دست می‌آیند، عبارتند از: ۱۰. همه‌ی ارزش‌های انسانی ۰۲ بالاترین مرتبه ۰۳ هماهنگ باهم.
۲- شهید مطهری، پیشین، ص ۲۸.

۱۲..... ره توشه راهیان نور

انسان به «امام» تعبیر می‌کند، یعنی کسی که مدل و الگو برای دیگران است.

حضرت ابراهیم علیه السلام بعد از گذراندن امتحان‌های گوناگون و گرفتن نمره‌ی عالی در همه‌ی آن‌ها به مقام امامت رسید: «انی جاعلک للناس اماما»^(۱)

بچه‌های خوب! می‌توانید چند نمونه از امتحان‌های حضرت ابراهیم علیه السلام را ذکر

کنید؟

..... ۱) ۰

..... ۲) ۰

..... ۳) ۰

بچه‌های عزیز! باید مراقب باشید که توجه شما به یک ارزش و کار خوب، باعث نشود تا از سایر ارزش‌ها غافل شوید. مثلاً اگر به عبادت و انجام مستحبات به صورت افراطی توجه کنید و از بقیه‌ی ارزش‌ها و خدمات اجتماعی غافل شوید یا بالعکس، مانند کاریکاتور انسانی خواهید شد که فقط سر آن رشد کرده و بقیه‌ی اعضایش ثابت مانده است، یا بینی‌اش رشد کرده است.

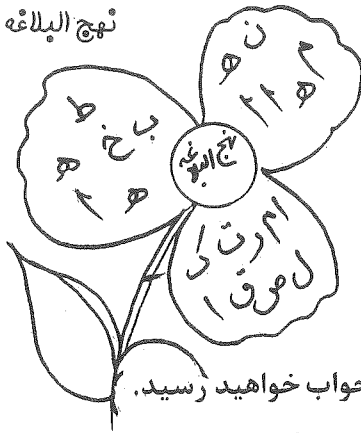
بالاترین نمونه‌ی انسان کامل، حضرت علی علیه السلام است؛ شخصیت والایی که همه‌ی ارزش‌های اسلامی (عبادت، عدالت، حکمت، خدمت، محبت و...) در بالاترین مرتبه و به صورت هماهنگ در وجود او رشد کرده است. برای نمونه در عبادت چنان با خدای خود راز و نیاز می‌کرد که از خود بی‌خود می‌شد. تا آن جا که یک بار هنگام نماز و مناجات با خدا، تیری را از پای حضرت در آوردند و آن حضرت اصلاً متوجه نشد. همین امام نسبت به مردم چهره‌ای باز و خندان داشت و به کارهای آنان رسیدگی می‌کرد، اما در نبرد با دشمنان چنان می‌جنگید که گویا شیر میدان‌های رزم است. از این جهت است که امام علی علیه السلام به عنوان انسان کامل، الگو و سرمشق برای ماست و

انسان کامل ۱۳

همه برای کامل شدن، باید خود را با آن حضرت تطبیق دهیم و تا جایی که می‌توانیم مانند آن حضرت باشیم.

راستی بچه‌ها! می‌دانید، سخنان حضرت علی علیه السلام در چه کتابی گردآوری شده است؟

نهج البلاغه

نهج البلاغه از چند بخش تشکیل شده است؟

با ترکیب حروف پراکنده‌ی داخل گلبُرگ‌ها، به جواب خواهید رسید.

نهج البلاغه چگونه کتابی است؟

اگر به سخنان و کلام حضرت علی علیه السلام در نهج البلاغه دقت کنیم، می‌بینیم که همه‌ی ارزش‌های انسان در «کلام علی»، «تاریخ علی»، و «شخصیت علی» موجود است. سخنان علی علیه السلام به گونه‌ای است که انسان با مطالعه‌ی در هر قسمتی وارد دنیایی می‌شود که غیر از دنیای قبلی است. بلکه در یک جا وقتی نهج البلاغه را مطالعه می‌کنیم، فکر می‌کنیم عابدی بلند مرتبه حرف می‌زند، در جای دیگر مردی حماسی را می‌بینیم که سخن می‌گوید و در جای دیگر با مردی آزادی خواه روبه‌رو می‌شویم.

این امام علی علیه السلام است که همه‌ی ارزش‌های انسانی را دارد؛ زیرا سخن، نماینده‌ی روح گوینده است، ببینید علی چقدر بزرگ است و ما چقدر کوچک! ^(۱)

بیا بید اگر انسان کامل نیستیم، لااقل انسان متعادل باشیم تا به صورت یک

مسلمان واقعی در همه میدان‌ها باشیم.

چند ارزش مختلف را ذکر کنید؟ (۱)

ع ت	ع ت	ع ت
ح ت	م ت	م ت

انسان کاملی که بنیان‌گذار جمهوری اسلامی ایران بود، چه نام دارد؟

امام خمینی علیه السلام

در پایان به این شعر زیبا از «محمد حسین شهریار» توجه کنید:

«همای رحمت» (۲)

علی ای همای رحمت، تو چه آیتی خدارا
که به ماسوا فکندی، همه سایه همارا
دل اگر خدانشناسی، همه در رخ علی بین
به علی شناختم من، به خدا قسم خدا را
به خدا که در دو عالم، اثر از فنا نماند
چو علی گرفته باشد، سرچشمه بقا را
مگر ای سحاب رحمت، تو بیاری، ارنه دوزخ
به شرار قهر سوزد، همه جان ما ببوارا
پرو ای گدای مسکین، در خانه علی زن

۱- مری می‌تواند به صورت بازی با کارت‌ها، این قسمت را اجرا کند. (عبادت، عدالت، خدمت، حکمت، محبت، مروت).

۲- رضا معصومی: «در خلوت علی علیه السلام»، حافظ نوین، ۱۳۷۲، ج ۱، ص ۲۷۸.

که تکین پادشاهی، دهد از کرم گذارا
به جز از علی که گوید؛ به پسر که قاتل من
چو اسپر توست اکنون به اسپر کن مدارا
به جز از علی که آرد؛ پسری ابوالعباس
که علم کند به عالم، شهادی کرپلا را

نام درس

علیرضا علی محمدی

حضرت آدم

موضوع

اعتقادی - قرآنی

هدف کلی

دانش آموزان در این درس با چگونگی خلقت حضرت آدم و حوا، رانده شدن شیطان از رحمت الهی و قریب خوردن حضرت آدم علیه السلام از شیطان آشنا می‌شوند.

اهداف جزئی

دانش آموزان در این درس با موارد زیر آشنا می‌شوند.

۱- یک آیه در مورد خلقت حضرت آدم یا ترجمه‌ی آن.

۲- داستان و ماجرای حضرت آدم علیه السلام.

۳- عامل رانده شدن شیطان از رحمت خدا.

۴- دشمنی شیطان با تمام فرزندان آدم علیه السلام.

هدف رفتاری

از دانش آموزان انتظار می‌رود در پایان این درس یک آیه در مورد خلقت حضرت آدم علیه السلام (باترجمه) و خلاصه‌ای از داستان حضرت آدم علیه السلام و نتایج اخلاقی آن را بیان کنند.

روش‌های مناسب تدریس

۱- توضیحی ۲- فعال (پرسش و پاسخ و جدول، داستان گویی)

رسانه‌های آموزشی

تخته سیاه و گچ - قرآن

حضرت آدم

به نام خداوند بخشنده‌ی مهربان

سلام علیکم حسنه تباشید

در جدول زیر اسامی سه سوره‌ی قرآن آمده است؛ البته از هر کدام یک حرف افتاده است با تکمیل نام این سوره‌ها، توسط حروفی که خودتان جایگزین کرده‌اید، نام یکی از پیامبران را که در قرآن آمده است، به دست آورید.

۱- سوره‌ای به نام خالق (فاطر)

۲- سوره‌ای به نام آهن (حدید)

۳- سوره‌ای که در آن به مجازات مسخره‌گران اشاره شده است. (همزه)

ر	ط	ف	ا
د	ی	ح	ه
ه	ز	م	ن

جواب: حضرت آدم علیه السلام

پدر حضرت عیسی علیه السلام چه نام داشت؟ (پدر نداشت)

نام حضرت آدم ۲۵ بار در قرآن کریم آمده است.

این آیه را کامل کنید: ان عیسیٰ عبدالله کمثل خلقه من تراب (۱)

معنی: همانا مثل عیسی نزد خدا، مانند آدم است که او از خاک آفرید.

بچه‌ها! من شما را به دو گروه تقسیم می‌کنم و پس از بیان داستان، چند سؤال از

هر گروه، پیرامون این داستان می‌پرسم. هر گروه که بیشترین سؤال را جواب داد،

۲۰..... ره توشه راهیان نور
برنده است.

داستان حضرت آدم علیه السلام

خداوند به فرشتگان گفت: بدانید که من در زمین کسی را غیر از شما و جنیان می فرستم. او را از خاک خلق خواهم کرد و خلیفه‌ی خود قرار داده، فرمانروای زمین خواهم ساخت.

به فرمان خدا پیکر آدم و حوا را از گِل ساختند. بعد خداوند روح در آنها دمیدکلید دانش را به دست حضرت آدم علیه السلام داد و او را به امور زیادی آگاه کرد.

خداوند فرمان داد همه بر آدم سجده کنند. به فرمان الهی همه‌ی فرشتگان در سراسر آسمان‌ها، در برابر آدم به سجده درآمدند. در این میان تنها شیطان که از آتش آفریده شده بود و جن بود، از سر غرور و خودبینی از بندگی خدا و اطاعت فرمان او سرپیچی کرد.

خداوند به او فرمود با وجود فرمان من چه چیز تو را از سجده بازداشت؟

شیطان گفت: من از او بهترم، تو مرا از آتش آفریدی و او را از خاک!

پروردگار فرمود: از این جایگاه و مقام آسمانی بیرون برو، این جا جای تکبر

نیست. بیرون رو که از دسته‌ی فرومایگانی. ^(۱)

شیطان که خود را در آتش قهر الهی دید، از خدا خواست به او تا روز رستاخیز

مهلت دهد.

خداوند فرمود: تو را تا وقت معلوم مهلت دادیم.

آن گاه شیطان گفت: به عزتت قسم که تمام کوشش خودم را به کار می‌برم تا فرزندان

آدم را گمراه سازم و از راه مستقیم تو بازدارم.

خداوند او را نهیب داد و فرمود: از پشست دور شو و از رحمت من دور باش و سوگند

حضرت آدم ۲۱

می خورم چه نعم را از تو و پیروانت پُر خواهم ساخت. (۱)

سپس خداوند مهربان آدم و حوا را در بهشت جای داد. نخستین چیزی که در بهشت آدم و حوا را مجذوب خویش ساخت، هوای پاک ملایم و لطیف آن بود. رنگارنگی موجودات و تنوع گیاهان و چشمه ساران، دریاچه‌ها، آبگیرها، کوه‌ها، تپه‌ها، جنگل‌ها، باغ‌ها، فراوانی میوه‌ها و خوردنی‌ها و آشامیدنی‌ها نیز آن‌ها را علاقمند کرد.

آدم و حوا پایه پای یکدیگر به گردش و کشف زیبایی‌های بهشت پرداختند. گاه در جنگلی انبوه و فشرده، زیر درختان تناور و پرسیایه به جستجوی چشمه‌ی آبی می‌پرداختند و گاه از گذرگاهی در میانه‌ی کوهساران می‌گذشتند، یا از دهانه‌ی غاری که صخره‌های اطراف آن پوششی از سرخس داشت و از پیشانی غار تا زمین، آبشاری نرم مانند پرده‌ای از حریر فرو می‌ریخت، عبور می‌کردند. در بهشت همه چیز درخشان، شفاف و دیدنی بود. پروردگار بزرگ به آدم و حوا اجازه داده بود از همه‌ی آن نعمت‌ها برخوردار شوند و از همه‌ی خوردنی‌ها، هر قدر که می‌خواهند استفاده کنند.

تنها و تنها خداوند آنان را از میوه‌ی یک گیاه باز داشته بود، هنگامی که آن‌ها را در بهشت جامی داد، این گیاه را به ایشان نشان داد و فرمود که به آن نزدیک نشوند و نیز به ایشان یادآور شد که شیطان در کمین آنان است؛ مبادا ایشان را بفریبد. آدم و حوا گاهی در گشت و گذار خود این گیاه را می‌دیدند؛ اما به فرمان الهی هرگز به آن نزدیک نمی‌شدند. یک روز در گذرگاهی تنگ شیطان بر سر راه آدم و حوا سبز شد و آنان به ناچار با او روبه رو شدند. (۲)

۱- اعراف / ۱۹.

۲- «اشکال شده که شیطان چگونه وارد بهشت شد و باغواء آدم پرداخت؟
جواب: اولاً... در آیه (فاخرج منها فانک رجیم) حجر - ۳۴ یا آیه (فاهبط منها فما یكون لک ان تکبر
←

۲۲..... ره توشه راهیان نور

آدم به او گفت: ای تفرین شده‌ی خدا از سر راه ما کنار رو.

شیطان گفت: شما به سخن من گوش دهید، اگر نادرست بود، نپذیرید. ای آدم! آیا نمی‌خواهی گیاه جاودانگی را به تو نشان دهم؟ من، به خداوند سوگند می‌خورم که خیر خواه شما هستم. می‌خواهم گیاهی را به شما نشان دهم که اگر از آن بخورید، جاودان خواهید بود و هرگز پیر نخواهید شد. نخواهید مرد و همیشه در بهشت خواهید ماند.

سوگند به خدای بزرگ که راست می‌گویم! این درخت و میوه‌ی آن نه تنها زیانی برای شما ندارد؛ بلکه شما را جاودان خواهد کرد.

اینقدر گفت و قسم‌های دروغ خورد که سرانجام آدم سست شد و هیچ نگفت؛ مثل این که اخطار پروردگار خویش را فراموش کرده بود. شیطان بی‌درنگ از میوه‌ی آن گیاه چید و اول به حوا و سپس به آدم داد. آدم و حوا سخت، دل‌نگران بودند؛ اما کنجکاو آنان و سوگندهای مکرر شیطان و پاکی فطرت آن‌ها باعث شد فریب او را

→ فیها... اعراف، ۱۳

رجوع ضمیر منها در آیه اول و فیها در آیه دوم به آسمان مسلم نیست؛ چون سماء در آیات ماقبل ذکر نشده است تا ضمیر مزبور به آن بازگشت کند و سابقه‌ی ذهنی هم در کار نبوده که مرجع ضمیر را روشن سازد، بنابراین چه مانعی دارد که مراد خروج از ملائکه و هبوط از کرامت و منزلت بوده باشد.

ثانیاً: ممکن است امر به خروج و فرود آمدن کنایه از عدم توقف و نماندن در صف ملائکه بوده باشد نه اینکه هرگونه عبور و مرور و بالا رفتن به آسمان برای شیطان ممنوع بوده است، آیات استراق سمع (آیاتی که دلالت دارد بر اینکه شیطان‌ها به آسمان‌ها می‌رفتند و به اخبار آن جا گوش می‌دادند) نیز خالی از اشاره بلکه دلالت بر این مطلب نیست. و در بعضی روایات هم وارد شده که شیطان‌ها قبل از تولد حضرت عیسی عَلَيْهِ السَّلَام تا آسمان هفتم بالا می‌رفتند اما همینکه او متولد شد از آسمان چهارم به بعد ممنوع شدند سپس هنگامیکه پیامبر اسلام صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ متولد شدند به طور کلی از صعود به آسمان‌ها ممنوع گردیدند و به وسیله شهاب طرد می‌شدند.»

تفسیر المیزان، سید محمد حسین طباطبایی، مترجم: ناصر مکارم شیرازی، ناشر: بنیاد علمی فکری علامه، تابستان ۱۳۶۴، ج ۲، ۱، ص ۱۸۹.

حضرت آدم..... ۲۳

بخورند.^(۱) و سرانجام میوه‌ی گیاه ممنوعه را به دهان بردند. به محض این که شیطان یقین کرد آنان میوه را خورده‌اند، صدای قهقهه شادمانه و چندش آورش در فضا پیچید و فریاد برآورد: ای آدم! وجود تو باعث شد من از مقام قرب الهی رانده شوم. دیدی که چگونه انتقام خود را گرفتم و تو را از بهشت محروم کردم؟ با این همه بدان که با تو و فرزندان تو بر روی زمین بیشتر از این کار خواهم داشت.

خداوند فرمود: ای آدم و حوا آیا به شما نگفتم به این درخت نزدیک نشوید؟! آیا نگفتم شیطان دشمن آشکار شماست!؟

آنان پشیمان و اندوهگین رو به درگاه خدا بردند و گفتند: پروردگارا ما به خود ستم کردیم. اگر ما را نبخشی و بر ما رحم نکنی، از زیانکاران خواهیم بود. خداوند توبه‌ی آنان را پذیرفت و بر آنان رحم کرد و زمین را مسکن آنان قرار داد. و از این رو به آنان فرمود: اینک فرود آید و شما تا مدت معلومی در زمین خواهید بود.

آن گاه طوفانی برخاست، همه جا تاریک شد و صداهای مهیب در همه جا طنین افکند. لحظاتی بعد آدم و حوا، هر یک خود را در بیابانی خشک و بی آب و در زیر آفتابی سوزان یافتند.

۱- «شبهه‌ی عسیان و خطیئه آدم..»

ظاهر آیات دلالت بر این دارد که از حضرت آدم گناه و معصیت و نافرمانی سر زد؛ ولی پس از دقت در آیات و تدبر در نهی مزبور مسلم می‌شود که این نهی یک نهی مولوی (یعنی فرمان و دستوریکه مولا بعنوان یک وظیفه برای بنده خود صادر می‌کند) نبوده بلکه یک نهی ارشادی که منظور فقط راهنمایی بمصالح و منافع موجود در مورد حکم است می‌باشد. دلیل اینکه اولاً در این سوره و سوره‌ی اعراف لازمه مخالفت این امر را یک نوع ظلم قرار داده و می‌فرماید «لا تقربا هذه الشجرة فتكونا من الظالمين»؛ اما در سوره‌ی طه آن را به «تعب و رنج» که مولود بیرون رفتن از بهشت بوده تبدیل کرده و فرموده است «فلا یخرجنکما من الجنة فتشقی» با این بیان معلوم می‌شود که منظور از این تعب و شقا همان زحمات دنیوی است که لازمه زندگانی زمینی است مانند: تشنگی، گرسنگی، برهنگی و...»

۲۴.....ره توشه راهیان نور

جدول

در ابتدای مسابقه، دو جدول زیر را روی تخته سیاه رسم کنید. از هر گروه که به یکی از سؤالات جواب صحیح داد، بخواهید یک حرف انتخاب کند. به تعداد تکرار آن حرف در جدول اصلی، به امتیازات آن گروه اضافه کنید.

ا	ب	ت	ح	خ	ر	ق	ک	ل
---	---	---	---	---	---	---	---	---

۱ ☞ ۱۰، ۵، ۱

ب ☞ ۱۴، ۳

ت ☞ ۱۲

ح ☞ ۴

خ ☞ ۷

ر ☞ ۱۵

ق ☞ ۹، ۲

ک ☞ ۱۳

ل ☞ ۱۱، ۸، ۶

۱	۲	۳
۴	۵	۶
۷	۸	۹
۱۰	۱۱	۱۲
۱۳	۱۴	۱۵

سؤالات مسابقه:

گروه اول:

۱- خداوند بدن حضرت آدم علیه السلام را از چه خلق کرد؟

ج- از خاک.

گروه دوم:

۱- شیطان در جواب خداوند که به او فرمود: چرا از فرمان من سرپیچی کردی، چه

گفت؟

ج- من از او بهترم، تو مرا از آتش خلق کردی و او را از خاک.

گروه اول:

۲- چه خصوصیت اخلاقی در شیطان باعث رانده شدنش شد؟

ج - خودبینی و کبر و غرور

گروه دوم:

۲- شیطان پس از رانده شدن از رحمت الهی، چه درخواستی کرد و خداوند به او

چه قوی داد؟

ج - درخواست کرد تا روز رستاخیز مهلت داشته باشد و خداوند به او قول داد که

تا روز «وقت معلوم» مهلت دارد.

گروه اول:

۳- شیطان پس از مهلت گرفتن از خداوند، چه گفت؟

ج - به عزتت قسم که تمام کوشش من را به کار می‌برم تا فرزندان آدم را گمراه سازم

و از راه مستقیم باز دارم!

گروه دوم:

۳- شیطان چگونه توانست حضرت آدم علیه السلام را بفریبد؟

ج - با سوگندهای مکرر و دروغ و وسوسه کردن آنها که این میوه باعث

جاودانگی شما در بهشت می‌شود.

گروه اول:

۴- حضرت آدم علیه السلام و حوا با چه چملاتی از خداوند تقاضای بخشش کردند؟

ج - گفتند: پروردگارا ما به خود ستم کردیم، اگر ما را نبخشی و رحم نکنی از

زیانکاران خواهیم بود.

گروه دوم:

۴- خداوند پس از پذیرفتن توبه‌ی آدم و حوا به آنها چه فرمود؟

۲۶..... ره توشه راهیان نور

ج - اینک فرود آید و در زمین تا روز و مدت معلوم سکونت گزینید.

گروه اول:

۵- خداوند قبل از خلقت حضرت آدم به فرشتگان چه فرمود؟

ج - بدانید که من در زمین کسی را می فرستم غیر از شما و جنیان که او را از خاک خلق خواهم کرد. و او را خلیفه خود می گردانم.

گروه دوم:

۵- چه زمانی خداوند به ملائکه دستور داد به آدم علیه السلام سجده کنند؟

ج - بعد از این که خداوند روح بر او دمید و کلید دانش را به دستش داد و او را به امور زیادی عالم فرمود.

پس از نوشتن تمام حروف درجدول، از دانش آموزان بخواهید حدیثی از حضرت علی علیه السلام را که در جدول قرار گرفته است، به دست آورند و ترجمه کنند، کمی هم در باره ی آن توضیح دهند.

حدیث: قال امیرالمؤمنین علیه السلام اقبیح الخلق التکبر^(۱)

زشت ترین صفات، کبر و غرور است.

جهت اطلاع:

قال امیرالمؤمنین علیه السلام:

(يَا كَرَّ وَالْكَبْرُ - فَانَّهُ اعْظَمُ الذُّوْبِ وَاللَّامُ الْعِيُوْبُ وَهُوَ حَلِيَّةُ اِبْلِيسَ)^(۲)

از تکبر بپرهیز، زیرا بزرگترین گناهان و پست ترین عیبها است و آن زیور

شیطان است.

۱- محمد خوانساری، شرح غررالحکم، انتشارات دانشگاه تهران، تهران، بهمن ۱۳۶۶، ج ۳، ص ۲،
ص ۷۷۹، ش ۲۸۹۸.
۲- همان.

حضرت آدم ۲۷

قال رسول ﷺ: (ياكم و الكبر، فان ابليس حمله الكبر على ان لا يسجد لادم)^(۱)

از تکبر بپرهیز، زیرا تکبر ابلیس را وادار کرد تا بر آدم سجده نکند.

کار در منزل

دانش آموزان با مراجعه به آیات زیر مشخص کنید، هر آیه مربوط به کدام فراز از

داستان است.

۱- نحوه‌ی فریب دادن شیطان	۱- بقره، ۳۱
۲- توبه‌ی آدم	۲- بقره، ۳۴
۳- سکونت در بهشت	۳- اسراء، ۶۱
۴- نافرمانی شیطان	۴- کهف، ۵۰
۵- نهی از اطاعت شیطان	۵- طه، ۱۱۶
۶- خلقت از خاک	۶- آل عمران، ۵۹
۷- امر به سجده	۷- اعراف، ۱۱
۸- تعلیم «اسماء» به آدم.	۸- اعراف، ۲۷
	۹- یس، ۶۰
	۱۰- طه، ۱۲۰
	۱۱- بقره، ۳۷

نام درس

علیرضا علی محمدی

امتحان الهی

موضوع

اعتقادی - قرآنی

هدف کلی

دانش آموزان با امتحانات الهی، این که چه کسانی در آن موفق می‌شوند، نمونه هایی از امتحانات الهی، داستان حضرت ابراهیم علیه السلام و امتحان او آشنا می‌شوند.

اهداف جزئی

دانش آموزان در این درس با موارد زیر آشنا می‌شوند.

۱ - خداوند از همه‌ی انسان‌ها امتحان می‌گیرد.

۲ - خداوند حضرت ابراهیم علیه السلام را با امتحان سختی آزمود.

۳ - کسانی که به دستورات الهی عمل می‌کنند، در امتحان الهی نیز موفق می‌شوند.

هدف رفتاری

دانش آموزان باید پس از این درس بتوانند بعضی از موارد امتحان الهی را در مورد خود یا اطرافیان توضیح دهند و راه موفق شدن در این امتحانات را نیز بیان کنند.

روش‌های مناسب تدریس

فعال (پرسش و پاسخ، داستان)

رسانه‌های آموزشی

تخته سیاه

امتحان الهی

بسم الله الرحمن الرحيم

په نام آن که در جان و روان است توانایی ده هر نتوان است

سلام علیکم! خسته نباشید!

مربی از دانش آموزان این سؤال را می پرسد.

۱. استان خراسان در کدام قسمت کشور واقع است؟ شمال شرق

۲. دمای بدن انسان در حال سلامت چند درجه است؟ ۳۷ درجه

۳. سوختن یعنی چه؟ چند نوع سوختن داریم؟

سوختن به معنای ترکیب شدن مواد با اکسیژن و دو نوع سوختن داریم؛ «تند» مثل

آتش گرفتن چوب و غیره، «کند» مثل زنگ زدن آهن...

۴. چند نوع امتحان داریم؟ ۲ نوع: شفاهی، کتبی

حالا می خواهم یک امتحان بگیرم، که نه شفاهی است نه کتبی، می دانید

چيست؟ امتحان عملی

چه کسی حاضر است بیاید؟ مربی یکی از دانش آموزان داوطلب را انتخاب

می کند و از او می خواهد که انگشتش را روی زمین بگذارد و ۲۰ دور بچرخد و زمانی

که موفق به این کار شد از بچه ها می خواهد با عبارت «طیب طیب الله، احسنت بارک الله»

او را تشویق کنند.

چرا معلمها از دانش آموزان امتحان می گیرند؟

برای این که بداند دانش آموز درسش را خوانده یا نه و تمرین مناسب را انجام داده

یا نه، چون تنها با درس خواندن و تمرین مناسب است که بچه ها می توانند در امتحان

موفق شوند و به کلاس بالاتر بروند و اگر نه در همان کلاس می مانند، یا از درس خواندن

۳۲.....ره توشه راهیان نور
معروم می‌شوند.

برای این که بدانید غیر از امتحان مدرسه، امتحانات دیگری نیز داریم، آیه‌ای را که روی تخته می‌نویسم، آن را با توجه به ترجمه‌ی آن کامل کنید.

أَحْسِبَ النَّاسَ أَنْ يَبْرَهُوا أَنْ يَقُولُوا... وَهُمْ... (۱)

آیا مردم گمان می‌کنند همین که گفتند ایمان آوردیم، رها می‌شوند و ایشان امتحان نمی‌شوند!؟

«ءَأَمْتًا، لَا يُقْتَنُونَ»

امتحان در مدرسه

۱. چه کسی امتحان می‌گیرد؟ معلم
۲. چه کسانی امتحان می‌دهند؟ دانش‌آموزان
۳. مواد امتحانی چیست؟ تمام دروسی که خوانده می‌شود
۴. چه موقع امتحان می‌گیرند؟ سالی ۳ بار
۵. در چه محلی امتحان می‌گیرند؟ سالن امتحان
۶. چه کار کنیم تا قبول شویم؟ تکالیفی را که معلم می‌دهد انجام دهیم
۷. آیا برای کلاس‌های مختلف، نوع امتحان فرق دارد؟ بله
۸. چرا امتحان کلاس‌های بالاتر سخت‌تر است؟ چون سطح آگاهی آنان بیشتر است

امتحان در دنیا

۱. چه کسی امتحان می‌گیرد؟ خدا
۲. چه کسانی امتحان می‌دهند؟ انسان‌ها
۳. مواد امتحانی چیست؟ تمام کارهای مربوط به زندگی

امتحان الهی..... ۳۳

همیشه

۴. چه وقت امتحان می گیرند؟

همه جا

۵. در چه محلی امتحان می گیرند؟

به حرف خدا و پیامبر گوش کنیم

۶. چه کنیم که قبول شویم؟

بله.

۷. آیا برای افراد مختلف امتحان فرق دارد؟

۸. چرا امتحان کسانی که ایمانشان بیشتر است، مثل پیامبران، سخت تر است؟
چون مقام آن ها نزد خدا بالاتر است. و انتظاری که خداوند از آن ها دارد بیشتر است.

در عوض پاداشی که می گیرند بیشتر خواهد بود.

آری! خداوند در این دنیا امتحان می گیرد تا خوبان از بدان جدا شوند. (۱)

چند نمونه از امتحانات الهی را نام ببرید؟

اگر کسی چیزی پیدا کند، چه کاری باید انجام دهد که در این امتحان الهی موفق

شود؟ باید آن را به صاحبش برگرداند.

اگر کسی از دست مادر یا پدرش ناراحت شود، چگونه باید حرف بزند تا خداوند او

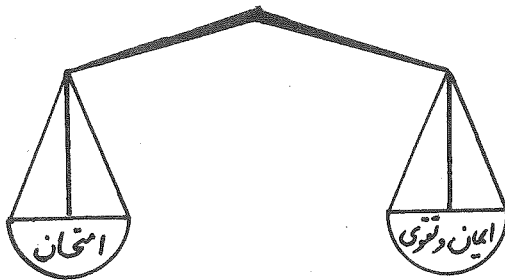
را دوست داشته باشد؟

اگر کسی به شما حرف زشت زد، شما چه کاری باید بکنید تا خداوند از شما راضی

باشد؟

از این شکل چه می فهمید، توضیح دهید.

از این شکل چه می فهمید، توضیح دهید.

۱- آل عمران/ ۱۷۹ (ماکان الله لیذرا المومنین علی ما انتم علیه حتی یمیز الخبیث من الطیب).

۳۴..... ره توشه راهیان نور

جواب: هر چه ایمان مؤمن پیشتر باشد، امتحانات او هم پیشتر است؛^(۱)

پس سخت ترین امتحانات را انبیا و جانشینان آنان دارند، مثل امام حسین علیه السلام.

بعد از انبیاء جانشینانشان، مؤمنان واقعی امتحانات سختی دارند.

چند نمونه از امتحانات انبیای گذشته را که نام می‌پریم توضیح دهید:

۱. حضرت آدم: کشته شدن پسرش هابیل.

۲. حضرت ایوب: از بین رفتن مال و فرزندان و سلامتی.

۳. حضرت یعقوب: گم شدن حضرت یوسف

۴. حضرت ابراهیم: به آتش افتادن، رانده شدن از شهر و ذبح حضرت اسماعیل

حضرت ابراهیم علیه السلام در یکی از سفرهایی که برای دیدار فرزند و همسرش به مکه آمده

بود، از طرف خداوند مأموریت یافت اسماعیل را قربانی کند.

آری! این بار پدر و پسر، هر دو مورد آزمایش سخت قرار داشتند. از یک طرف

پدر، که پس از تحمل رنج‌های بسیار در سن پیری صاحب فرزندی شده و به خاطر

اطاعت از فرمان خدا، او را با مادرش در بیابان یکه و تنها رها کرده بود، حال که

فرزندش جوانی برومند شده است باید او را قربانی کند.

از طرف دیگر اسماعیل باید مورد آزمایش قرار بگیرد تا معلوم شود چه اندازه در

برابر خدا فرمانبردار است.

ابراهیم علیه السلام با خودگفت: بهتر است اول این مسئله را با خود اسماعیل در میان

بگذارم و ببینم نظر او چیست؟ به او گفتم: پسر! من در خواب دیدم که دارم تو را

قربانی می‌کنم. عقیده تو در این باره چیست؟

اسماعیل که می‌دانست خواب پیامبران همچون وحی، الهامی از سوی خداوند

۱- «مثل المؤمن مثل کفتی المیزان کلماتی ایمانه زید فی بلائه لیلقی الله عزوجل...»
محمد محمدی ری شهری، دارالحدیث، قم، ۱۳۷۵، به نقل از بحار الانوار، ج ۶۷، ص ۲۴۳.

امتحان الهی..... ۳۵

است، با کمال اطمینان در پاسخ پدر گفت:

پدر جان! به آنچه دستور داری اقدام کن، ان شاء الله مرا از بردباران خواهی یافت.

ابراهیم علیه السلام خوشحال از روحیه‌ی بلند و ایمان قوی فرزندش خودش را برای انجام دستور الهی آماده ساخت.

شهر کوچک مکه در انتهای دره‌ای آرام خفته بود. نسیم دلنشین صبحگاهی گونه‌ها را نوازش می‌داد و هنوز تلاش روزانه شروع نشده بود که اسماعیل خود را برای وداع با مادر آماده ساخت و سرانجام ماجرا را برای مادر بازگو کرد. هاجر که گویی فرشته‌ی صبر و بردباری است، به اطاعت از امر حق گردن نهاد؛ زیرا او در گذشته نیز بارها این رضا و تسلیم را به اثبات رسانده بود.

اما درون هر دو طوفانی به پا بود؛ مادر فرزندش را سخت در آغوش فشرد از دیدگانش اشک بارید و اسماعیل با ادب و احترام سر به پایین انداخت، کم کم از مادر دور شد و با نگاه عمیقش از مادر خداحافظی کرد.

ابراهیم علیه السلام و اسماعیل به سرزمین منا رسیدند. اسماعیل برای اطمینان بیشتر پدر، از او خواست صورتش را بر روی زمین بگذارد، تا هنگام بریدن گلویش، نگاه پدر به صورت او نیفتد!

هر دو آماده شدند، اسماعیل صورت بر خاک نهاد و برای لحظه‌ای مژه‌های بلند و زیبایش را به هم زد. «ابراهیم علیه السلام» هم می‌کوشید نگاهش با نگاه پسر تلافی نکند. کارد تیز را بر گلو فرزندش گذاشت و با شدت کشید؛ ولی کارد نبرید، دو مرتبه این کار را انجام داد؛ ولی باز موفق نشد. دست به دعا برداشت و گفت خدایا کمکم کن! ناگهان ندایی از جانب پروردگار رسید که ای ابراهیم! کارد را از گلویش بردار تو مأموریت خود را خوب انجام دادی.

۳۶.....ره توشه راهیان نور
ابراهیم علیه السلام ناگاه چشمش به گوسفندی چاق و فربه افتاد که در چند قدمی او
ایستاده بود.

خداوند به ابراهیم علیه السلام دستور داد تا به جای فرزندش، گوسفندی را که از بهشت
آورده‌اند، قربانی کند.

از آن پس «قربانی کردن» به صورت یک سنت پسندیده جزو اعمال حج باقی
ماند تا به امروز همه کسانی که در سراسر دنیا برای زیارت خانه‌ی خدا به مکه
می‌روند، به خاطر پیروی از حضرت ابراهیم علیه السلام در سرزمین منا «قربانی» می‌کنند.^(۱)

۱- محمد نقدی: «با پیامبران در قرآن؛ ابراهیم، قهرمان توحید»، انتشارات اسوه، قم (با دخل و
تصرف).

نام درس

آثار ایمان به خدا^(۱)

موضوع

عقاید

هدف کلی

دانش‌آموزان در این درس با بعضی از آثار ایمان به خدا آشنا می‌شوند.

اهداف جزئی

دانش‌آموزان در این درس با موارد زیر آشنا می‌شوند.

۱- دوری از بی‌احترامی به دیگران

۲- امانت‌داری و رعایت حقوق دیگران

۳- شجاعت

۴- ایثار و فداکاری

هدف رفتاری

انتظار می‌رود در پایان این درس، دانش‌آموزان آثار ایمان به خداوند را بشمارند و

در زندگی از آن بهره‌مند شوند.

روش‌های تدریس

۱- توضیحی ۲- فعال (سؤال و جواب)

رسانه‌های آموزشی

تخته و گچ

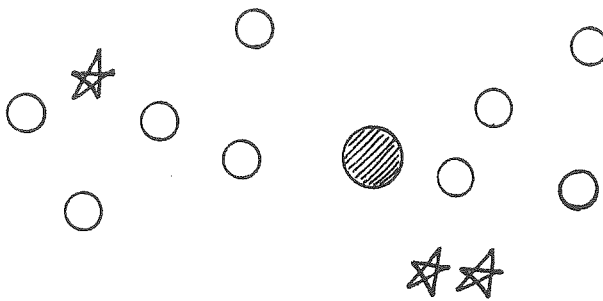
آثار ایمان به خدا

(نهمین امام)

امام جواد علیه السلام چندمین امام است؟

از شماره ۹ سؤال می‌پرسم که پاسخ‌ها را به ترتیب در ۹ دایره‌ی خالی قرار

دهید.

دلیل

۱. برای اثبات هر چیز لازم است.

آموزگار

۲. همان معلم است.

اسلام

۳. کامل‌ترین دین.

گیتی

۴. نام دیگر جهان.

رشید

۵. کسی که به رشد کامل رسیده است.

زمین‌شناسی

۶. علم به معدنیات و عناصر زمین.

اکسید

۷. جسم بسیط که با اکسیژن ترکیب شده است.

خرد

۸. عقل و هوش.

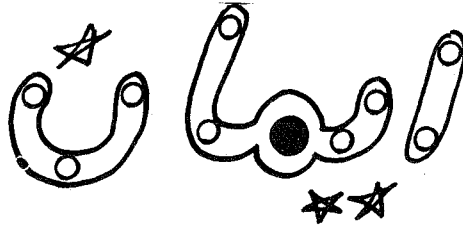
اسلامی

۹. منسوب به اسلام.

۴۰.....ره توشه راهیان نور

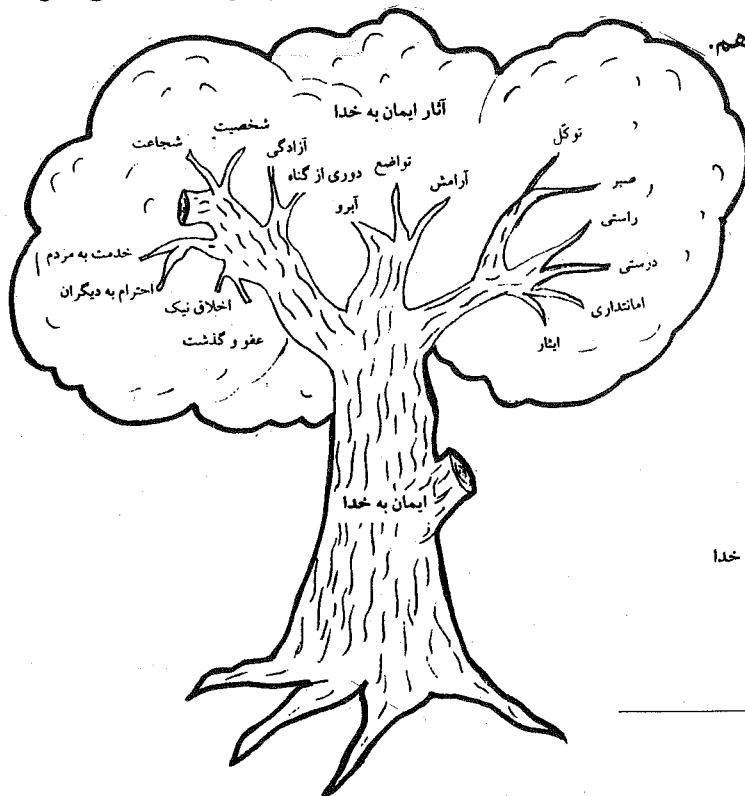
با این دایره‌ها یک کلمه بسازید. ستاره‌ها نقطه‌های آن هستند.

چه کلمه‌ای به دست آمد؟

حرف‌های اول و آخر پاسخ‌ها را به ترتیب کنار هم بچینید تا به یکی از آثار ایمان به خدا پی ببرید. «دل آرام گیرد ز یاد خدای» این عبارت، مضمون قسمتی از یک آیه‌ی قرآن است. «الایذکر الله تطمئن القلوب» (۱)

شما هم چند تا از آثار ایمان به خدا را نام ببرید. تا من آن‌ها را به جای میوه‌های درخت قرار دهم.

درخت پر بار ایمان به خدا

آثار ایمان به خدا..... ۴۱

چند نمونه از آثار ایمان را بیشتر توضیح می‌دهم.

۱- دوری از پی احترامی به دیگران

ابوهارون نقل کرده است که در محضر امام صادق علیه السلام گروهی حاضر بودند. امام علیه السلام به گروهی رو کرد و فرمود: «چرا ما را سبک می‌شمردید؟ و به ما اهانت می‌کنید!»

مردی از اهل خراسان بود، برخاست و عرض کرد: «پناه می‌برم به خدا که من شما را سبک بشمرم و احترام شما را حفظ نکنم».

امام صادق علیه السلام فرمود: «آری تو یکی از آن افرادی هستی که مرا سبک انگاشتی». او عرض کرد: «پناه می‌برم به خدا از این که شما را سبک بشمارم و به نظر کوچکی به شما بنگرم».

امام فرمود: «آیا به یاد داری در جحفه (محلّی نزدیک مدینه) یکی از برادران مؤمن به تو گفت که من خسته شده‌ام، مرا سوار بر مرکب خود کن و مقداری از راه مرا سواره ببر و تو حتی سرت را بلند نکردي و به او اعتنا نمودی و مقام او را کوچک شمردی؟!»

آن گاه حضرت فرمود:

(وَمَنْ اسْتَحَفَّ بِمُؤْمِنٍ فِينَا اسْتَحَفَّ وَ صَيَّعَ حُرْمَةَ اللَّهِ)

هر کس یکی از مؤمنان ما را کوچک بشمارد و تحقیر کند، احترام خداوند را از بین برده است

۲- امتداری و رعایت حقوق دیگران

در زمان یکی از پادشاهان قاجار، در اصفهان، یک جوان ارمنی، پنج حلقه انگشتر طلا گران قیمت در اصفهان خرید و به جلفا رفت. در آن جا فهمید که انگشترهایش گم شده است. به اصفهان بازگشت، پس از پرس و جو آن‌ها را نیافت.

۴۲..... ره توشه راهیان نور
پیش حاکم اصفهان رفت و موضوع را گفت و از او درخواست کرد که هر کس
انگشترها را پیدا کند و بیاورد، مزدگانی دارد.

جارچیان در سراسر شهر اعلام کردند و این مطلب را به گوش همه رساندند.
روز جمعه فرارسید. عده‌ای از علما و بزرگان برای خواندن دعای سمات^(۱) به منزل
حاکم اصفهان (معتمد الدوله) آمده بودند در همان وقت به معتمد الدوله خبر دادند
که یک نفر کشیک چی از بازار آمده و با شما کار دارد. معتمد الدوله اجازه ورود داد.
آن مأمور وارد شد و گفت: «انگشترهای مرد ارمنی را من پیدا کردم.»
معتمد الدوله گفت: «از کجا پیدا کرده‌ای؟»

گفت: «دیشب با فانوس در بازار می‌گشتم که چیزی در بیرون مغازه‌ها نمانده
باشد. در این هنگام چند انگشتر طلا را در کنار مغازه‌ای یافتیم.»
یکی از علما که در مجلس بود، پرسید: «تو روزی چقدر مزد می‌گیری؟»
او گفت: مبلغ خیلی کم.

مرد روحانی از کشیک چی پرسید: «چرا این انگشترها را به بازار بغداد یا
اسلامبول نبردی تا با پول آن‌ها ثروت زیادی به دست آوری؟ کسی هم که با خبر
نمی‌شد.»

کشیک چی گفت: «اگر این انگشترها را نمی‌آوردم تا به جوان ارمنی داده شود در
روز قیامت حضرت عیسی علیه السلام به پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله عرض می‌کرد که یکی از افراد امت
تو انگشترهای یکی از افراد امت مرا یافت و به او بازگرداند، آن وقت پیامبر ما در
نزد حضرت عیسی علیه السلام شرمنده می‌شدا من برای حفظ آبروی پیامبرم تصمیم
گرفتم تا انگشترها را به صاحبش بازگردانم.»

حاضران از تفکر آن کشیک چی پاک دل و با صفا تحت تأثیر قرار گرفتند و او را

۱- دعایی که عصرهای جمعه خوانده می‌شود.

آثار ایمان به خدا..... ۴۳

مورد تحسین و تشویق قرار دادند. (۱)

۳- ایمان موجب شجاعت است (۲)

یکی از شیعیان آزاده و دوستان استوار حضرت علی علیه السلام «محمد بن ابی حذیفه» است. پس از شهادت علی علیه السلام معاویه جنایتکار که قاتل دوستان علی علیه السلام بود، دستور داد تا او را دستگیر کنند و به زندان افکنند.

پس از مدتی که در زندان بود، روزی معاویه او را خواست و با او به گفت و گو پرداخت، اما این شیعه آزاده بدون هیچ ترس و واهمه‌ای حقایق را بیان کرد. او به معاویه گفت: «ای معاویه از آن زمان که تو را می‌شناسم؛ چه در عصر جاهلیت قبل از اسلام و چه در عصر اسلام تو بر یک روش هستی و هیچ‌گونه فرق نکرده‌ای و اسلام کم‌ترین اثری در وضع روحی تو نگذاشته است.»

این سخن برای معاویه که خود را رهبر مسلمانان می‌دانست، بسیار سنگین بود.
۴- ایمان موجب ایثارگری (۳)

شخصی سرگوسفندی را به عنوان هدیه به یکی از یاران پیامبر صلی الله علیه و آله داد در آن زمان مواد غذایی کم بود، به همین جهت این هدیه بسیار گرانبها و باارزش بود. او سرگوسفند را پذیرفت ولی با خود گفت: «فلان مسلمان از من بی‌ارزمندتر است»، از این رو سرگوسفند را برای او فرستاد. آن مسلمان هدیه را پذیرفت ولی با خود گفت: «فلانی محتاج‌تر است»، لذا سرگوسفند را برای او فرستاد. نفر سوم آن را پذیرفت ولی برای نفر چهارم فرستاد و به همین ترتیب تا به نفر هفتم رسید. نفر هفتم که از جریان دست به دست گشتن سرگوسفند اطلاع نداشت و نمی‌دانست آغاز این ایثار از کجا شروع شده است آن سر را برای نفر اول فرستاد. به این ترتیب سرگوسفند به هفت خانه رفت.

۱- اقتباس از جامع انبوریس، ص ۲۳۲.

۲- رجال کشی و رجال ابن داوود.

۳- محجة البیضاء، ج ۶، ص ۸۰.

نام درس

آشنایی با سوره‌ها^(۱)

موضوع

قرآن

هدف کلی

دانش‌آموزان در این درس با راه شناخت واقعی پیامبران و بعضی از سوره‌های قرآن و خصوصیات آن آشنا می‌شوند.

اهداف جزئی

دانش‌آموزان در این درس با موارد زیر آشنا می‌شوند:

۱- تعریف معجزه

۲- مواردی از معجزات پیامبران در قرآن

۳- خصوصیات بعضی از سوره‌های قرآن

هدف رفتاری

انتظار می‌رود در پایان درس دانش‌آموزان بتوانند معجزه را تعریف کنند یا بعضی از معجزات را بیان کنند، خصوصیات بعضی از سوره‌ها را بیان کنند.

روش‌های تدریس

۱- توضیحی ۲- فعال (مسابقه - کارت...)

رسانه‌های آموزشی

تخته و گچ - کارت

آشنایی با سوره‌ها

مطالب این درس به صورت مسابقه بین دو گروه در کلاس انجام می‌شود؛ هر گروه از سه نفر تشکیل می‌شود. مربی از میان دانش‌آموزان، این افراد را انتخاب می‌کند. افراد تشکیل دهنده هر گروه باید از پایه‌های اول و دوم و سوم راهنمایی باشند تا تسلط بر مطالب داشته باشند.

فضا سازی و ایجاد هیجان برای مسابقه در این جلسه ضروری است. تعداد ۱۴ کارت داریم که به دو دسته ۷ تایی تقسیم شده است.

۷ قراءت ۷۰	۶ سوره‌شناسی ۳۰ امتیاز	۵ کیستم؟ ۲۰ امتیاز	۴ حدیث ۲۰ امتیاز	۳ تست هوش ۲۰ امتیاز	۲ قرآن ۲۰ امتیاز	۱ عقاید ۲۰ امتیاز
۷ قراءت ۷۰ امتیاز	۶ سوره‌شناسی ۳۰ امتیاز	۵ حدیث ۲۰ امتیاز	۴ تست هوش ۲۰ امتیاز	۳ کیستم؟ ۲۰ امتیاز	۲ قرآن ۲۰ امتیاز	۱ اخلاق ۲۰

دانش‌آموزان هر دو گروه در جایگاه مستقر می‌شوند. هر گروه در نوبت خود یک تا هفت کارت را انتخاب می‌کند. مربی کارت را به دانش‌آموزان گروه می‌دهد و آن‌ها موضوع کارت را قراءت می‌کنند. مربی سؤال را مطرح می‌کند و در صورت دادن جواب صحیح، کارت نزد گروه باقی می‌ماند. برای تشویق، از عبارت «طیب، طیب، اللّٰه، احسن، بارک اللّٰه» استفاده می‌شود.

۴۸.....ره توشه راهیان نور
زمان در نظر گرفته شده در هر سؤال به صلاحدید مربی قابل کم و زیاد شدن
است. در لابه لای مطالب ارائه شده، سؤالاتی برای شاگردان کلاس هم مطرح شده
است که مربی از آن‌ها سؤال می‌کند.

در بین مسابقه لازم است امتیازها جمع بندی گردد و گروه پیش رو اعلام شود.
کارت شماره یک از گروه یک
زمان مشورت ۳۰ ثانیه

عقاید

راه شناخت پیامبران واقعی را بیان کنید؟

جواب: چند راه وجود دارد که همه آن‌ها باید قراهم باشد.

۱- این که پیامبر قبلی آمدن او را خبر داده باشد، مانند حضرت عیسی علیه السلام که به آمدن
حضرت محمد صلی الله علیه و آله خبر داده بود.

۲- معجزه

۳- نشانه هایی که دلالت بر درست بودن ادعای نبوت او داشته باشد، مانند: راست

گویی، امانت داری، پی اعتنایی به دنیا، فداکاری در راه هدف و...

۴- محتوای تعالیم و برنامه‌های او الهی باشد.

(اگر گروه به دو مورد جواب بدهد، کافی است).

کارت شماره دو از گروه یک
زمان مشورت ۲۰ ثانیه

قرآن

تقسیمات قرآن را بگویید؟

جواب: آیه - سوره - حزب - جزء

گروه، هر کدام از این‌ها را به اختصار توضیح دهند.

قرآن ۱۱۴ سوره دارد و بیش از شش هزار آیه.

مجموع قرآن به ۳۰ جزء تقسیم شده است.

آشنایی با سوره‌ها ۴۹

هر جزء از چهار قسمت (به نام حزب) تشکیل شده است.

هر سوره از چند جمله و فراز تشکیل یافته که آیه نام دارد.

مربی چند سؤال قرآنی را از دانش‌آموزان کلاس (غیر گروه مسابقه) می‌پرسد.

الف - سوره‌ای از قرآن را که نام آن یکی از اصول دین است، نام ببرید؟

جواب: توحید

ب - سوره‌ای که نام یکی از روزهای هفته است، را نام ببرید؟

جواب: جمعه

ج - نام چند سوره از قرآن که اگر از آخر خوانده شود، به همان صورت اول است

نام ببرید؟

جواب: سوره‌های لیل و تبت

کارت شماره ۳ از گروه یک

زمان مشورت ۲ دقیقه

تست هوش

در یک کفه ترازو، مقداری صابون گذاشته‌اند و در کفه دیگری $\frac{3}{4}$ اندازه همان مقدار

صابون به همراه $\frac{3}{4}$ کیلوگرم وزنه، حال ترازو متعادل است. وزن صابون چقدر است؟

جواب: ۳ کیلوگرم

توضیح: $\frac{3}{4}$ کیلوگرم برابر با $\frac{1}{4}$ وزن صابون‌ها است.

$\frac{3}{4}$ کیلوگرم برابر با ۷۵۰ گرم است، وقتی ۴ برابر شود وزن صابون‌ها به دست

می‌آید. $4 \times 750 = 3000$ گرم

کارت شماره ۴ از گروه یک

حدیث را ترجمه کنید و بگویید از کیست؟

«عَدُوٌّ عَاقِلٌ خَيْرٌ مِنْ صَدِيقٍ جَاهِلٍ» (۱)

۵۰.....ره توشه راهیان نور

جواب: دشمن دانا به از نادان دوست.

این حدیث از امیرالمؤمنین علیه السلام است.

در توضیح، مربی توجه دانش آموزان را به وظایف دوست در برابر دوست جلب

می‌کند:

۱- احترام که داشتن.

۲- نام همدیگر را زیبا صدا زدن.

۳- کمک در گرفتاری‌ها.

۴- گذشت از لغزش‌ها و پی‌چفت متهم نکردن.

۵- تشکر از احسان دوست.

۶- قهر نکردن پیش از سه روز.

۷- آینه عیب او بودن

دوست باید جمله عیب تو را همچون آینه رو به رو گوید

نه که چون شانه با هزار زبان پشت سر رفته مو به مو گوید

کارت شماره ۵ از گروه یک زمان مشورت ۱۵ ثانیه

آنان کیستند؟

جوانانی که به جهت ظلم و ستم حکومت و فساد مردم شهر خود، از آن شهر فرار کردند و به غاری پناه بردند. خداوند برای نجات این جوانان از دست مردم و سلطان ظالم آن شهر، کاری کرد که به مدت ۳۰۰ سال درون غار در خواب فرورفتند. زمانی که بیدار شدند گمان کردند تنها یک روز یا بخشی از یک روز بر آن‌ها گذشته است. در آن زمان اهالی آن شهر از بین رفته و مردم نیکوکاری در آن به زندگی مشغول بودند.

جواب: اصحاب کهف

آشنایی با سوره‌ها..... ۵۱

مربی در مورد ماجرای اصحاب کهف به دانش‌آموزان می‌گوید: اگر آدمی دوستانی دارد که اهل کار زشت یا حرف زدن‌های زشت یا.. هستند و با امر به معروف و نهی از منکر اثری در آنان مشاهده نگردید، به جهت خطری که تهدیدش می‌کند، باید از آن‌ها کناره بگیرد.

زمان ۳۰ ثانیه

کارت شماره ۶ از گروه یک

سوره‌شناسی

نام و شماره سوره را چیست؟

در این سوره از کسانی که از دیگران عیب‌جویی می‌کنند و با حرکات چشم و ابرو مسخره‌شان می‌کنند و به ثروت‌های جمع شده خود مغرورند، نکوهش شده است.

جواب: سوره همزه شماره ۱۰۴

این سوره از سوره‌های مکی است و ۹ آیه دارد.

مشورت ۳۰ ثانیه

کارت شماره ۷ از گروه یک زمان

قرآت قرآن

سوره ۱۰۱ را بخوانید؟

مشورت کنند و نام سوره را بگویند و آن را از حفظ بخوانند. اگر حفظ نبودند از روی قرآن بخوانند.

۱- مواردی که در این قرآت امتیاز دارد.

۲- حفظ بودن

۳- رعایت قواعد روخوانی

۴- رعایت قواعد تجوید

۵- صوت زبیا

زمان مشورت ۱۵ ثانیه

کارت شماره یک از گروه دو

۵۲.....ره توشه راهیان نور

اخلاق

به فرو بردن خشم چه می‌گویند؟

جواب: کظم غیظ

مربی در توضیح می‌گوید: کظم غیظ، یعنی خودداری از خشم که از صفات نیکوست و همه ما به آن شدیداً نیازمندیم.

قرآن کریم در آیه ۱۳۴ سوره آل عمران خودداری از خشم و گذشت را از صفات افراد متقی می‌شمارد.^(۱)

کارت شماره ۲ از گروه دو زمان مشورت ۳۰ ثانیه

قرآن

نام بیست و سومین سوره قرآن که در آن صفات و ویژگی‌های افراد باایمان آمده است، چیست؟

جواب: سوره مؤمنون

مربی این صفات را بیان می‌کند:

۱- خشوع در نماز و محافظت از آن دارند.

خشوع حالت درونی مسلمان است و محافظت از نمازها، یعنی آداب و شرائط و زمان و دیگر مواردی که برای برپاداشتن نماز لازم است.^(۲)

۲- (از کارها و سخنان پیهوده و لغو گریزان هستند.

۳- از مال خود زکات می‌پردازند و انفاق می‌کنند.

۴- دامن خود را از آلودگی و پی عفتی پاک نگه می‌دارند.

۱-...اعدت للمتقين الذين يتفون في السراء والضراء والكاظمين الغيظ والعافين عن الناس و الله يحب المحسنين.

۲- تفسیر نمونه، ج ۱۴، ص ۲۰۱.

آشنایی با سوره‌ها ۵۵

است از گزند همه پدیده‌ها و ظلمت فراگیر و جادوگران و حسودان، پناه ببرد.

چواب: سوره قلّو (صیچ)

این سوره مکی است و ۵ آیه دارد

کارت شماره ۷ از گروه دو زمان مشورت ۳۰ ثانیه

قرات قرآن

سوره ۹۹

با مشورت نام سوره را بگویند و آن را از حفظ بخوانند، اگر حفظ نبودند از روی

قرآن بخوانند.

علی نامدار

نام درس

امام زمان

موضوع

عقاید

هدف کلی

در این درس دانش آموزان با مطالبی پیرامون امام زمان (عج) آشنا خواهند شد.

اهداف جزئی

دانش آموزان با موارد زیر آشنا خواهند شد

۱- ارتباط بین دین، رسالت و امامت.

۲- داستان مادر حضرت امام زمان (عج) و تولد آن حضرت

۳- بعضی از آیات قرآن مربوط به امام زمان (عج)

۴- شباهت‌های امام زمان (عج) با بعضی از پیامبران

هدف رفتاری

انتظار می‌رود دانش آموزان بتوانند در پایان درس در باره‌ی امام زمان (عج) چند

آیه را بیان کنند.

روش‌های مناسب تدریس

۱- توضیحی ۲- فعال (کارت - جدول - پرسش و پاسخ)

رسانه‌های آموزشی

تخته سیاه - کارت

امام زمان

در آغاز مربی از بچه‌ها می‌خواهد:

(- ثابت کنید

$$(A-B)-(B-A)=(A\cup B)-(A\cap B) \quad (1)$$

دانش‌آموزان سطح راهنمایی قادر به حل این مسئله نیستند؛ لذا بعد از اعلام عدم توانایی، مربی می‌گوید: برای این که بتوانیم آن را حل کنیم، باید به طور معمول آموزش ابتدایی و راهنمایی را پشت سر بگذاریم یعنی از نظر فکری رشد بیشتری کنیم.

انسان‌ها نیز از نظر فکری در طول تاریخ متفاوت بوده‌اند، به این خاطر همیشه پیامبرانی مناسب با آنان مبعوث می‌شدند، تا این که زمان پیامبر اسلام ﷺ فرا رسید و جهان بشریت آمادگی پذیرش «کامل‌ترین دستورات الهی» را دارا شد. از این رو کتاب حاوی این دستورات، بزرگ‌ترین معجزه‌ی پیامبر اسلام شد. پیامبر اسلام ﷺ دین خدا را بر مردم عرضه کرد و خود نیز نمونه‌ای از «حکومت اسلامی» را تشکیل داد، آن‌گاه جانشینان بعد از خود را که عهده دار امور حکومتی و بیان احکام و تبیین و تفسیر کلام خدا هستند، معرفی کرد.

در این مرحله مربی از بچه‌ها می‌پرسد:

آنان چند نفر بودند؟

اولین آنان؟

[مربی می‌تواند اسامی تمام امامان را از دانش‌آموزان بخواهد.]

آخرین آنان؟

۶۰..... ره توشه راهیان نور

بله! آخرین جانشین پیامبر ﷺ بر علیه ظلم و ستم در جهان قیام می‌کند و این وعده‌ای است که خداوند متعال داد، آن جاکه خطاب به مسلمانان فرمود: «کسانی از شما که ایمان واقعی و اعمال شایسته داشته باشند به فرمان‌روایی خواهند رسید و با امنیت کامل به پرستش خداوند متعال خواهند پرداخت.»^(۱)

نام آخرین جانشین پیامبر ﷺ؟ حضرت مهدی (عج) امام زمان.

امام زمان معصوم چندم است؟ معصوم چهاردهم

مربی خیلی سریع جدول زیر را روی تخته رسم می‌کند^(۲) و اگر تخته نبود، روی

مقوای سفید و... رسم می‌کند.

۱	ة	۳۲	۲۴	۲
۳۲	۹	۵	۱	۲۷
*	۲۸	۲۵	۲۷	۱۲

آن گاه از دانش‌آموزان می‌خواهد به جای اعداد، معادل آن را در حروف الفبای فارسی که شماره گذاری شده است، قرار دهند تا اولین جمله‌ای که در شروع قیام، بر زبان امام زمان (عج) جاری می‌شود، به دست آورند. (این جمله بخشی از یک آیه‌ی قرآن است).

«بَقِيَّةَ اللَّهِ خَيْرٌ لَّكُمْ»^(۳)

۱- نور/ ۵۵، «وعدالله الذين».

۲- مربی در خانه‌ی چهارم «ة» و خانه‌ی هفتم «ه» را می‌نویسد.

۳- هود/ ۸۶.

امام زمان ۶۱

مربی این آیه را به صورت کامل قرائت و توضیح مناسب با کلاس را ارائه کند. (۱)

آن گاه مربی سؤال می‌کند:

۲۵۵ هـ ق

امام زمان در چه سالی متولد شدند؟

شعبان

در چه ماهی؟

پانزدهم

در چه روزی؟

امام حسن عسکری علیه السلام

نام پدرش چه بود؟

معصوم سیزدهم

پدرش معصوم چندم بود؟

نرچس

نام مادرش چه بود؟

چه کسی داستان و سرگذشت مادر امام زمان (عج) و جریان تولد حضرت را

می‌داند؟

مربی از دانش آموزی که بتواند این داستان را تعریف کند، دعوت می‌کند تا آن را

برای شاگردان کلاس تعریف کند.

ملیگه، دختری از روم

همهمه و سروصدا روی پل دجله و اطراف آن نظم عمومی محیط را به هم زده

بود. «عمرو بن زید» به دختری که از روم اسیر شده بود، اصرار می‌کرد همراه یکی از

اعراب که خریدار اوست برود، ولی او قبول نمی‌کرد. در یک لحظه جمعیت شکافته

شد، مردی جلو آمد و گفت: من بشرم، این کاغذ را به آن دخترک بدهید!

۱- آیه در مورد قوم شعیب است و مراد از «بقیة الله» سود و سرمایه حلال و یا پاداش الهی است؛ البته هر موجود سودرسان که از طرف خداوند نزد بشر باقی بماند و مایه خیر و سعادت او شود، «بقیة الله» محسوب می‌شود و یکی از مصادیق روشن آن مهدی موعود (عج) است. در کتاب «اکمال الدین» به نقل از امام باقر علیه السلام می‌خوانیم: «اول ما ینطق به القائم علیه السلام حین خرج، هذه الایة «بقیة الله خیر لکم ان کنتم مؤمنین» ثم ینقول انا بقیة الله و حجته و خلیفته علیکم فلا یسلم علیه مسلم الا قال: السلام علیک یا بقیة الله فی ارضه» (تفسیر نمونه، ج ۹، ص ۲۰۳).

۶۲..... ره توشه راهیان نور

دخترک تا کاغذ را گرفت، آن را بوسید و روی چشم گذاشت و راضی شد به صاحب نامه فروخته شود. بشر که مامور بود او را به سامرا برد، در راه از وی پرسید: چگونه است که صاحب نامه را ندیده‌ای و نمی‌شناسی؛ ولی نامه‌اش را می‌بوسی!

دخترک گفت: من «ملیکه» دختر فرزندان زاده‌ی قیصر روم و از نوادگان شمعون، وصی حضرت عیسی علیه السلام هستم. پادشاه روم می‌خواست مرا به عقد برادر زاده‌ی خود درآورد. برای این مقصود دوبار مجلس آراست، ولی هر دو بار تخت مراسم لرزید و سرنگون شد، تا این که شبی در عالم خواب دیدم حضرت محمد صلی الله علیه و آله با فرزندانش به قصر ما آمدند و حضرت عیسی علیه السلام و جدم شمعون از آنان پذیرایی کردند. پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله مرا از حضرت عیسی علیه السلام برای فرزندش حسن عسکری علیه السلام خواستگاری کرد و همان جا نیز خطبه‌ی عقد خوانده شد. از آن پس من از دوری امام حسن عسکری علیه السلام گریان و نالان بودم تا این که شبی در عالم رؤیا به من پیشنهاد شد خود را در لباس خدمتکاران درآورم و در سپاه روم که عازم جنگ با مسلمانان بود، قرار بگیرم و چون سپاه ما شکست خورد، خود را اسیر کنم، و باقی ماجرا را نیز که خودت می‌دانی.

وقتی به سامرا رسیدند، بشر او را به خانه‌ی امام هادی علیه السلام برد. در خدمت حضرت نشست و گزارش سفر را به امام تقدیم کرد، آن گاه حضرت به ملیکه فرمود: می‌خواهم تورا گرامی بدارم، کدام یک از این دو امر برایت بهتر است؛ ده هزار اشرفی یا بشارت به خبری خوش و شرف ابدی!

ملیکه گفت: بشارت را می‌خواهم.

حضرت فرمود: بشارت باد ترا به فرزندی که پادشاه مشرق و مغرب عالم می‌شود و هنگامی که زمین پر از ظلم و جور شد، آن را از عدل و دان پُر می‌کند. آن گاه پرسید: رسول خدا صلی الله علیه و آله و حضرت مسیح علیه السلام تو را به عقد چه کسی در آوردند؟

ملیکه گفت: به عقد فرزند شما، حسن عسکری

حضرت فرمود: او را می‌شناسی؟

ملیکه گفت: چگونه نشناسم، با این که بارها او را دیده‌ام!

امام هادی علیه السلام به دنبال خواهر خود حکیمه خاتون فرستاد، وقتی او حاضر شد، امام فرمود: این همان دختری است که می‌گفتم، او را به منزل ببر و واجبات و سنت‌ها را به او بیاموز. او همسر فرزندانم حسن عسکری و مادر صاحب الامر است.... حکیمه خاتون به طور مرتب خدمت امام حسن عسکری علیه السلام می‌رسید، آن روز هم خدمت ایشان بود بعد از احوال‌پرسی و صحبت‌های خانوادگی، ساعتی نشست و آن‌گاه تصمیم گرفت به خانه برگردد. امام از وی خواست آن شب را نزد آنان بماند، چون همسرش نرجس فرزندی به دنیا خواهد آورد. حکیمه چون آثار حمل را در نرجس نمی‌دید از این سخن تعجب کرد. لذا امام به او فرمود: حمل او مثل حمل مادر موسی علیه السلام است، چون جانش در خطر بود آثار حمل در مادرش معلوم نشد. حکیمه شب را ماند. نزدیک طلوع صبح بود که اضطراب در نرجس پیدا شد و لحظه‌ای بعد فرزندش مانند پاره‌ی نور به دنیا آمد. این فرزند، پاک و پاکیزه بود و زمانی که او را زمین نهادند، به سجده افتاد انگشت سبابه‌اش را به آسمان بلند کرد و فرمود: «اِنَّهُدَى لِّاَلِهٍ لَّا اِلٰهَ اِلَّا اللهُ وَحْدَهُ لَاشْرِيْكَ لَهُ وَانْ جَدِي رَسُوْلُ اللهِ وَ اَنْ اَبِي امِيْرَ الْمُؤْمِنِيْنَ وَصِي رَسُوْلِ اللهِ» و یک یک امامان را نام برد تا به خودش رسید.

حکیمه نوزاد را برداشت نزد پدرش بود. وقتی نوزاد پدرش را دید، سلام کرد حضرت او را روی کف دست چپ نشانید، دست بر سر او کشید و فرمود: ای فرزند با قدرت الهی سخن بگو!

آن طفل کوچک گفت: «اعُوْذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطٰنِ الرَّجِيْمِ. بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ...»

۶۴..... ره توشه راهیان نور

مری چند کلمه از آیه را با فاصله می نویسد تا دانش آموزان حدس بزنند

... ثُمَّ عَلَى... فِي الْأَرْضِ... أُمَّةٌ (۱)

اگر دانش آموزان نتوانستند حدس بزنند مربی کلماتی دیگر را اضافه می کند و نیز در باره ی آیه ی شریفه توضیحاتی می دهد. (۲)

آنگاه سه کارت را که روی آن ها به ترتیب اسامی ۳ تن از پیامبران الهی (حضرت موسی علیه السلام - حضرت عیسی علیه السلام - حضرت نوح علیه السلام) نوشته شده است، به دانش آموزان (به نوبت) نشان می دهد و از آنان می خواهد وجه شباهت امام زمان (عج) با آن ها را بگویند. (۳)

وظیفه ی ما در برابر امام زمان چیست؟

مربی برای این که کمکی به دانش آموزان بکند، در تابلو چهار حرف ت را زیر هم

می نویسد.

ت.....

ت.....

ت.....

ت.....

۱- قصص / ۵.

۲- گر چه نمونه هایی از تحقق مشیت الهی در امتهای پیشین (مثل حکومت بنی اسرائیل و حکومت حضرت رسول صلی الله علیه و آله و سلم) شاهد بودیم؛ لکن نمونه ی کامل آن در حکومت حضرت مهدی (عج) خواهد بود.

حضرت علی علیه السلام در تفسیر آیه ی مذکور می فرماید:

«هم آل محمد صلی الله علیه و آله و سلم یبعث الله مهديهم بعد جهدهم، فيعزهم و يذل عدوهم

تفسیر نمونه، ج ۱۶، ص ۱۷. به نقل از تفسیر نورالثقلین، ج ۴، ص ۱۱۰.

۳- پیرامون شباهت با سه پیامبر مری می گویند: همان گونه که فرعونیان مواظب بودند حضرت موسی علیه السلام را بعد از تولد به قتل برسانند و خدا او را حفظ نمود در مورد امام زمان (عج) هم همینطور بوده است. با حضرت عیسی علیه السلام در دو موضوع غیبت و سخن گفتن در گهواره و با حضرت نوح علیه السلام در طول عمر شباهت دارد. زیرا حضرت نوح علیه السلام ۹۵۰ سال پیامبری کرد. مناسب است مربی داستان هایی را آماده و بیان کند تا این شباهت ها به خوبی مطرح شود.

امام زمان ۶۵

آن گاه به دانش آموزان می‌گوید: این کلمات را که چهار حرفی هستند و چهار وظیفه‌ی ما را نشان می‌دهد، حدس بزنید. (۱)

بعد از کشف این چهار کلمه مربی به مناسب وقت و کلاس، راجع به هر یک توضیحاتی می‌دهد.

شعر

تا باغ شود پر از گل یاس	من منتظرم که تو بیایی
از عاطفه و صفا و احساس	لپریز شود تمام صحرا
تا باز شود هوا بهاری	من منتظرم که تو بیایی
نیلوفر و نسترن پکاری	پر دامن کوه و دشت و صحرا
تنها تو امید لاله‌هایی	ای سبزتر از بهار و سبزه
من منتظرم که تو بیایی	ای روح بهار سبز و زیبا

علی محمد شهیدی فر (۲)

۱- این چهار کلمه عبارتند از: شناخت - محبت - اطاعت - خدمت.
۲- کتاب: «ای سبزتر از بهار و سبزه»، مرکز تربیت مربی کودکان و نوجوانان، دفتر تبلیغات حوزه علمیه قم، ۱۳۷۸، ج ۱، ص ۳۴.

احكام

نام درس

سید محمد رضا فیاضی

پاکیزگی

موضوع

احکام

هدف کلی

دانش آموزان در این درس برخی از احکام آب و نحوه‌ی برطرف کردن نجاست آشنا می‌شوند.

اهداف جزئی

دانش آموزان در این درس لازم است با موارد زیر آشنا شوند.

۱. اقسام مطهرات

۲. آب یکی از مطهرات

۳. روش پاک کردن اشیای نجس با آب.

هدف رفتاری

از دانش آموزان انتظار می‌رود در پایان درس اقسام آب و احکام آن را تعریف کنند و بتوانند در مواردی که در زندگی روزمره با آن روبرو می‌شوند وظیفه خود را به درستی انجام دهند و از وسواس و اسراف نیز دوری کنند.

روش‌های مناسب تدریس

۱- توضیحی ۲- فعال (سؤال و جواب، معما، پانتومیم)

رسانه‌های آموزشی

تخته سیاه

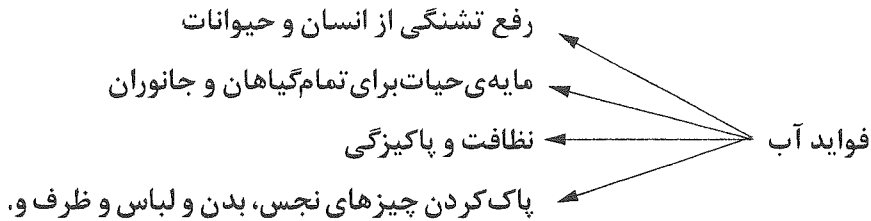
پاکیزگی

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

امیدوارم که حال شما خوب و حواس تان جمع باشد و از نعمت‌های خداوند خوب استفاده کنید. می‌دانید یکی از نعمت‌هایی که خیلی با ارزش، خیلی فراوان، خیلی ارزان و برای ما خیلی ضروری است، چیست؟ بله! هوا! دیگر چه؟ بله! آب. راستی چه مقدار از کره‌ی زمین را آب فراگرفته است؟ $\frac{4}{5}$ کره‌ی زمین را! (۱) خوب! آیا می‌دانید فرق آب و برق در چیست؟ (۲)

جواب: آب آدم را خیس می‌کند؛ ولی برق آدم را خشک می‌کند. توجه دارید که این یک شوخی بود و آن فرق‌هایی که شما گفتید، درست است.

حالا چه کسی می‌تواند برخی فواید آب را بیان کند؟

اگر چند روز آب نخوریم، چه می‌شود؟

اگر چند روز آب برای شستشو و نظافت در اختیار نداشته باشیم چه می‌شود؟

اگر آب آن قدر گران باشد که نتوانیم آن را به اندازه‌ی کافی تهیه کنیم، چه می‌شود؟

۱- شایسته است مربی ماکت کره‌ی زمین یا نقشه‌ی آن را سر کلاس ببرد و آب‌های کره‌ی زمین را نشان دهد.

۲- ابتدا دانش‌آموزان به صورت جدی فرق آب و برق را بیان می‌کنند. ۱. آب ماده است، ولی برق انرژی است. ۲. آب با چشم دیده می‌شود ولی جریان برق با چشم دیده نمی‌شود. ۳. آب تجزیه می‌شود به هیدروژن و اکسیژن ولی برق قابل تجزیه نیست. ۴. آب خوراکی است ولی برق نه.

۷۲.....ره توشه راهیان نور

یکی از فواید آب، پاک کردن چیزهای نجس است.

چند چیز نجس را نام ببرید؟

- فرش نجس، ظرف نجس، لباس نجس، خون، ادرار، سگ، خوک، کافر

آیا می‌توانید این‌هایی را که گفتیم، به دو قسم تقسیم کنید؟

بله! بعضی از این‌ها خودشان نجس هستند، مثل خون، ادرار و... که به آنها «عین نجس» می‌گوییم^(۱) و برخی دیگر خود به خود نجس نیستند بلکه اگر با چیز نجس مرطوب برخورد کردند، نجس می‌شوند که به آنها «متنجس» می‌گوییم مثل فرش، ظرف، لباس و...

آیا سگ را هم می‌توان با آب پاک کرد؟ خیر!

پس چطور سگ پاک می‌شود؟

با «استحاله» یعنی این که تبدیل به نمک و یا... شود.

پس کدام مورد از مثال‌هایی که زدیم، با آب پاک می‌شود؟

فرش، ظرف، لباس و...

با آب پرتقال - خیر! چون مضاف است.

با کدام آب؟

آب پرتغال^(۲) - بله! با این آب می‌توان زیرا آب

مطلق است.

چه کسی می‌تواند آب مضاف را تعریف کند؟

بله! آبی است که یا از چیزی گرفته شده، یا چیزی به آن اضافه شده است و دیگر به آن

«آب» نمی‌گویند؛ بلکه می‌گویند آب میوه، آب گل و...

۱- توضیح المسائل امام خمینی (ره)، م ۱۵.

۲- نام کشوری در اروپا است.

چه کسی می‌تواند آب مطلق را تعریف کند؟

آب مطلق، آبی است که نه از پیچیدگی گرفته شده، و نه چیزی به آن اضافه شده است. البته اگر آب مقدار کمی ناخالصی داشته باشد اشکالی ندارد.

چند قسم آب مطلق را نام ببرید؟

آب رود - آب دریا - آب لوله - آب حوض - آب استخر

ما می‌توانیم همگی این آب‌ها را به پنج بخش تقسیم کنیم:

گدا: آبی است که حجم آن $\frac{3}{5} \times \frac{3}{5} \times \frac{3}{5}$ وجب و وزن آن

۳۸۴ کیلوگرم باشد. (۱)

قلیل: آبی است که کمتر از آب کر باشد و از زمین هم

نجوشد. (۲)

چاه: آبی است که از زمین می‌جوشد (۳)

باران (۴)

جاری: آبی است که از زمین می‌جوشد و جریان دارد مثل آب

چشمه و قنات (۵)

آب

۱- همان، م ۱۶

۲- همان، م ۲۵

۳- همان، م ۴۴

۴- همان، م ۳۷

۵- همان، م ۲۸

۷۴.....ره توشه راهیان نور

آب قلیل با آب کُر فرق‌های دیگری هم دارد، چه کسی می‌تواند آن فرق‌ها را

بگوید؟^(۱)

آب کُر	آب قلیل
۱. در صورتی نجس می‌شود که بو رنگ یا مزه آن به واسطه‌ی نجاست عوض شود.	۱. به محض تماس با نجاست نجس می‌شود ^(۲)
۲. بعد از برطرف کردن نجاست (خون، ادرار، مدفوع) اگر یک مرتبه با آب کُر شستسه شود، پاک می‌شود	۲. بعد از برطرف شدن نجاست، باید یک بار با آب قلیل شسته و فشار داده شود و یک بار دیگر هم شسته شود تا پاک شود ^(۳)

غیر از آب، با چه چیزهای دیگری می‌توانیم چیزهای نجس را پاک کنیم؟

پاک‌کننده‌های زیادی داریم.

آیا می‌دانید کدام یک از پاک‌کننده‌هاست که اگر حرف اولش را برداریم، نشانه‌ی

ادب و پایان نماز است؟

بله! اسلام که کافر را پاک می‌کند و اگر کافری مسلمان شود و شهادتین خود را بگوید،

بدون این که نیاز به آب کشیدن داشته باشد، پاک می‌شود.

۱- مریبی جدولی رسم کند و فرق‌هایی را که دانش‌آموزان می‌گویند، می‌نویسد و اگر آن‌ها نتوانستند، خود می‌نویسد.

۲- همان، م ۲۶

۳- همان، م ۲۷ تا ۱۶۰

کدام پاک کننده است که اگر یک حرف از اول آن را برداریم یک وسیله جنگی می شود؟

زمین که اگر «ر» را از اولش برداریم، می شود «میز». در جنگ تحمیلی، عراقی ها زمین های زیادی در اطراف خود کار گذاشته بودند تا رزمندگان اسلام نتوانند به آنها حمله کنند؛ ولی رزمندگان پیدار و شجاع ما با دقت زیاد زمین را جستجو می کردند و آنها را پیدا و خنثی می کردند و پر علیه دشمن به کار می بردند.

چه کسی می تواند بگوید زمین چه چیزهای نجسی را پاک می کند؟
زمین اگر پاک و خشک باشد، کف پا یا ته کفش و... را که پا آن تماس پیدا می کند و نجاستشان بر طرف می شود، پاک می کند، پس اگر ته کفش ما نجس شد، با راه رفتن روی زمین پاک می شود لازم نیست آن را آب بکشیم. (۱)

چه کسی می تواند بگوید چند قدم باید راه برویم تا ته کفتمان پاک می شود؟
۵ قدم یا بیشتر.

روی چی باید راه برویم، موکت، آسفالت؟

آفرین! فقط روی زمین خاکی، سنگی یا آجری باید راه برویم.

پاک کننده دیگری نیز داریم که اگر دو حرف آخر آن را برداریم، اسم نوعی غذا

به دست می آید، آیا می دانید چیست؟

خورشید، که اگر «ید» را از آخرش برداریم، می شود «خورش».

شما چه خورشی دوست دارید؛ خورش سبزی، خورش قیمه، خورش بادمجان یا

خورش فسنجان؟

زود بگویید ببینم خورشید چه چیزهایی را پاک می کند؟

زمین نجس - درو دیوار و پشت پام نجس - پنجره - درخت میوه و سبزیجات چیده

نشده. (۲)

۱- توضیح المسائل حضرت امام خمینی (ره)، م ۱۸۳ تا ۱۸۶.
۲- اگر دانش آموزان پاسخ اشتباه دادند، مربی آن را اصلاح می کند.

۷۶.....ره توشه راهیان نور

و چیزهایی دیگری را که قابل جابجایی نیستند؛ منتهی به شرط این که آن چیزی که نجس است، رطوبت داشته باشد و رطوبت آن هم با تابش مستقیم خورشید خشک شود.

معلوم شد که ما می توانیم خیلی از چیزها را پاک کنیم، بدون این که نیاز به آب ریختن و مصرف آب داشته باشیم. حالا اگر فرض کنیم این چیزها که من می نویسم نجس باشند، چطور می توانیم آن ها را پاک کنیم. (۱)

سگ

ادرار

کافر

آب

خوک

استحاله

مدفوع

تابش خورشید

خون

برطرف شدن عین نجاست

دروپنجره

اسلام

ته کفش

زمین

دیوار

زمین

داخل دهان و بینی

بدن حیوان

سبزیجات چیده نشده

حالا که خیلی با دقت به حرف های من گوش کردید و خیلی خوب جواب دادید، به

۱- مربی این اشیا را روی تخته می نویسد و با گچ به پاک کننده ی مربوطه وصل می کند و موارد مورد نیاز را توضیح می دهد مثل بر طرف شدن عین نجاست از بدن حیوانات، برطرف شدن عین نجاست از بدن انسان، استحاله و...

پاکیزگی ۷۷

این نمایش توجه کنید واگر اشکالی به نظر تان رسید، یادداشت بردارید و در آخر بیان کنید. (۱)

« دو دانش آموز در حال بازی هستند. هوا گرم است و در اثر همین گرما ناگهان از بینی یکی از آن دو خون جاری می شود. قسمتی از لباس و اسباب بازی او را نجس می کند. او فوری با دستمال جلو خون را می گیرد و با فشار دادن بینی خود، خون را بند می آورد، بعد به طرف شیر آب می رود و (بدون توجه) آن قسمتی را که خونی شده می شوید (با اشاره پانتومیم) و چندین بار (بیش از سه بار) آب کشتی می کند بعد از آن صورت خود را می شوید و سرش را طوری می گیرد که آب داخل بینی اش برود. او چند بار دیگر این کار را تکرار می کند و بالاخره دست و صورت خود را خشک می کند. آن گاه دستمالی بر می دارد، آن را تر می کند و خون های اسباب بازی اش (عروسک) را می شوید و با خوشحالی و رضایت آن را کنار می گذارد تا خشک شود.

خوب بچه ها! این کار دوست تان چه اشکالی داشت؟ (۲)

بعد از این که دانش آموزان موارد اشکال را بیان کردند، بادعا برای سلامتی مقام معظم رهبری، اولیای دانش آموزان و خودشان کلاس را به پایان می بریم.

- ۱- مربی قبل از کلاس دو نفر از دانش آموزان را برای اجرای نمایش پانتومیم آماده می کند و مطالب لازم را به آنها می گوید.
- ۲- دانش آموزان باید به موارد اشکال در نمایش اشاره کنند و آنها را توضیح دهند، موارد اشکال عبارتند از: وسواس بودن، شستن داخل دماغ، پاک کردن اسباب بازی با دستمال و ...

سید محمد رضا فیاضی

نام درس

گل نماز

موضوع

احکام

هدف کلی

دانش آموزان این درس با احکام، آداب و آثار نماز آشنا می‌شوند و نماز را به عنوان گفتگو با پروردگار و تشکر از نعمت‌های بی‌شمار خداوند، درک می‌کنند.

اهداف جزئی

دانش آموزان در این درس لازم است با موارد زیر آشنا شوند.

۱. فلسفه نماز (چرا نماز می‌خوانیم)

۲. احکام نماز (واجبات و مقدمات و مبطلات)

۳. آداب نماز (مستحبات)

۴. آثار نماز

هدف رفتاری

از دانش آموزان انتظار می‌رود در پایان این درس با احکام نماز آشنا شوند و بتوانند در عبادت‌های خود آن‌ها را استفاده کنند.

روش‌های مناسب تدریس

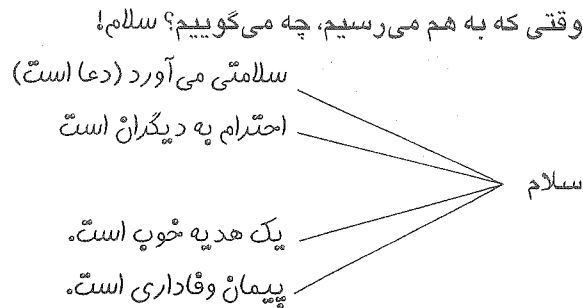
۱. توضیحی، ۲. فعال (پرسش و پاسخ، جدول، داستان، معما)

رسانه‌های آموزشی

تخته سیاه و گچ

گل سازی

بسم الله الرحمن الرحيم

پس با همدیگر بگوییم: «سلام علیکم» همیشه باید سلام را به صورت صحیح و کامل بیان کرد، نه مثل بعضی‌ها که ناقص و غلط می‌گویند که اصلاً معنی اش هم عوض می‌شود «سام علیکم» بعضی اوقات همراه سلام دست گلی هم هدیه می‌کنیم که آن را یا خریده‌ایم، یا چیده‌ایم، البته هر مقدار که طرف مقابل را بیشتر دوست داشته باشیم، به همان نسبت دسته گل بهتر و زیباتری به او هدیه می‌دهیم.

شما فکر می‌کنید اگر به خداوند مهربان بخواهیم احترام بگذاریم، و دسته گلی به او بدهیم، چه گلی باید باشد؟

از همین گل‌های معمولی (طبیعی و مصنوعی) می‌شود به خداوند هدیه کرد؟
خیر! چرا؟ چون او خودش این گل‌ها یا مواد اولیه‌شان را آفریده است.

پس چه دسته گلی باید به او هدیه کنیم.

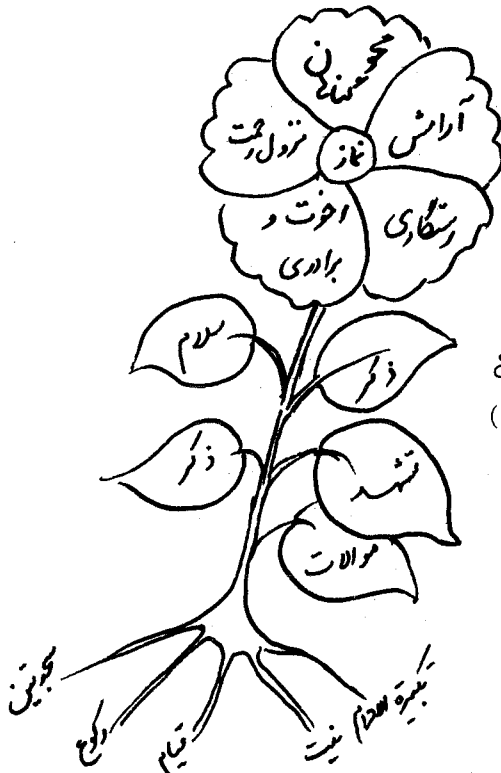
ما باید پا کارهای خوب خود دسته گلی زیبا بسازیم و به خداوند تقدیم کنیم! ما پا کارهای خوب خود می‌توانیم دسته گل و بلکه سبدهای گل بسازیم، مثل: صدقه، راهنمایی و کمک به دیگران و...^(۱)

۱- مربی از دانش‌آموزان می‌خواهد تا چند مورد دیگر نام ببرند.

ولی بهترین دسته گل، دسته گل نماز است!

چطور این گل را بسازیم؟

هر گل از چند بخش تشکیل شده است، همچنین مواد خوراکی ویژه‌ای لازم دارد تا از آن‌ها تغذیه کند، البته ما نیز باید مواظب باشیم تا آفت‌ها به درخت نزدیک نشوند، ضروری به آن نرسانند.

ریشه = رکن

ساقه = ترتیب

برگ‌ها = اجزا

گل = آثار نماز

خوب برای این که این گل شاداب باشد،

باید آن را تقویت کرد، با چه چیز؟ مستحبات

آیا می‌توانید مستحبات نماز را نام ببرید؟^(۱)

۱. اول وقت خواندن

۲. در مسجد خواندن

۳. به جماعت خواندن

۴. نماز با نشاط خواندن (حضور قلب)

۵. بعد از نماز دعا خواندن.

گفتیم که شکوفا شدن این گل زیبا، یک شرط دیگر هم دارد! بله این که مواظب

آفات و بیماری باشیم! آفات و بیماری‌ها کدام است؟

۱- مربی از دانش‌آموزان می‌خواهد تا موارد بالا (ارکان، اجزا و مستحبات نماز) را بیان کنند، آن‌گاه و خود در جای خود روی تخته سیاه بنویسد.

مبطلات نماز: (۱)

۱. حرف زدن

۲. خندیدن (با صدای بلند) (لبخند اشکال ندارد)

۳. گریه (برای دنیا)

۴. رو برگرداندن از قبله

۵. باطل شدن وضو

۶. حرکت زیاد

۷. نجس شدن بدن یا لباس (۲)

۸. خوردن و آشامیدن

۹. انجام ندادن رکن نماز (عمداً یا سهواً)

۱۰. آمین گفتن بعد از حمد

۱۱. دست روی هم گذاشتن

حال اگر در حال نماز خواندن بودیم و کسی به ما سلام کرد، جوابش را بدهیم، یا نه و چطور باید جواب بدهیم؟ بله! واجب است جوابش را بدهیم، البته جوری که کلمه‌ی «سلام»! مقدم باشد «سلام علیکم» یا «السلام علیکم»^(۳) با این که حرف زدن در حال نماز، نماز را باطل می‌کند، اما اسلام آن قدر به سلام اهمیت داده که فرموده است: در حال نماز واجب است جواب سلام را بدهید. یکی از دوستان نزدیک شهید رجایی گفت:

روزی (حدود ظهر) نزد شهید رجایی بودم که صدای اذان شنیده شد. ایشان از جایشان حرکت کردند و خواستند خود را برای اقامه نماز آماده کنند؛ یکی از

۱- مربی از دانش‌آموزان می‌خواهد تا مبطلات را بیان کرده و خود روی تخته می‌نویسد.

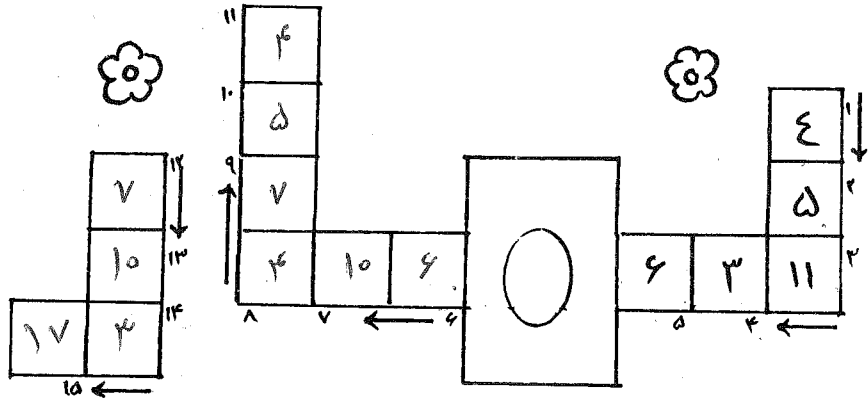
۲- امام خمینی (ره)، توضیح المسائل، م ۱۱۲۶ به بعد.

۳- همان، م ۱۱۳۷.

۸۴..... ره توشه راهیان نور

خدمتکاران وارد اتاق شده و گفت: آقای رجایی؛ غذا آماده است، سرد می‌شود! اگر اجازه فرمایید بیاورم.

شهید رجایی فرمودند: خیر! بعد از نماز. وقتی آن خدمتکار از اتاق ایشان خارج شد، ایشان با چهره‌ای متبسم؛ ولی آرام خطاب به من فرمودند: عهد کرده‌ام هیچ وقت قبل از نماز، نهار نخورم و اگر زمانی نهار را قبل از نماز بخورم، یک روز، روزه بگیرم. (۱)

جدول

با پر کردن اعداد خانه‌های جدول، حاصل جمع هر ستون ۲۰ خواهد شد.

۴ رکعت

۱. رکعات نماز ظهر

۵ تکبیر

۲. تکبیرهای نماز میت

۱۱ واجب

۳. واجبات نماز

۱- قاسم میرخلف زاده، «داستان‌هایی از نماز»، چاپ کوثر، تابستان ۱۳۷۷، ص ۱۶۸.

گل سازی ۸۵

۴. سلام‌های نماز ۳ سلام

۵. نمازهای واجب ۶ نماز (یومیه، آیات، میت، قضا، نذر، طواف)

۶. شرایط لباس نمازگزار ۶ شرط (پاک، مباح از پوست حیوان حرام گوشت نباشد، طلا یا نقره نباشد، پریشم یاغ نباشد)

۷. تعداد رکوع‌های نماز آیات ۱۰ رکوع

۸. رکعات نماز عصر ۴ رکعت

۹. مجموع نمازهای مغرب و عشاء ۷ رکعت

۱۰. ارکان نماز ۵ رکن

۱۱. تعداد قنوت در رکعت دوم نماز عید قربان و عید فطر ۴ قنوت

۱۲. جاهایی از بدن که در هنگام سجده باید روی زمین قرار بگیرد ۷ موضع

۱۳. تعداد پاک‌کننده‌ها ۱۰ پاک‌کننده (آب - آفتاب - زمین - استحاله -

انتقال - تبعیت - پر طرف شدن عین نجاست -

اسلام - غایب شدن مسلمان - استبراء) (۱)

۱۴. تعداد تسبیحات اربعه در نماز ۳ تسبیح

۱۵. تعداد رکعات نماز واجب یومیه ۱۷ رکعت

۱- هر یک از موارد که نیاز به توضیح داشته باشد مرتباً بیان می‌کند تا در ضمن حل جدول بعضی از احکام نماز بیان شود.

گفتگو با خدا

پیا پیا به جانب خدای خویش روکنیم

گل حضور و نور را به باغ عشق برکنیم

چه می‌شود به یاد او، بساط عشق گستریم

ز چشمه محبتش چو عاشقان وضو کنیم

نیاز را شناخته نماز را ادا کنیم

به آب توبه جان خود همیشه شستشو کنیم

به کوی بندگی رویم و در رکوع و در سجود

رضای آفریدگار خویش جستجو کنیم

اگر چه دستمان تهی، اگر چه پارمان گران

به او امید بسته و سعادت آرزو کنیم

خدا بزرگ و پی نیاز و ما فقیر و کوچکیم

پیا پیا که با خدای خویش گفتگو کنیم (۱)

نام درس

سید محمد رضا فیاضی

خانه‌ی شکوفه‌ها

موضوع

احکام

هدف کلی

دانش آموزان در این درس با اهمیت مسجد و بعضی از احکام و آداب آن، مثل نماز

جماعت در مسجد آشنا می‌شوند

اهداف جزئی

دانش آموزان در این درس لازم است با موارد زیر آشنا شوند.

۱- مسجد و اهمیت آن

۲- احکام مسجد

۳- آداب مسجد

۴- نماز جماعت در مسجد

۵- احکام نماز جماعت

هدف رفتاری

از دانش آموزان انتظار می‌رود در پایان این درس برخی از احکام نماز جماعت را

بیان کنند و مسجد را بهترین محل، و نماز در آن را بهترین نماز بدانند.

روش‌های مناسب تدریس

۱- توضیحی ۲- فعال - (جدول - پرسش و پاسخ - بازی با حروف)

رسانه‌های آموزشی

تخته سیاه

خانه شکر و نفاها

بسم الله الرحمن الرحيم

با سلام بر همه‌ی پیامبران خدا، امامان معصوم، بندگان مؤمن خدا و شما
دوستان عزیز!

انشاء الله که حال شما خوب است و برای اجرای برنامه امروز آماده و سرحال
هستید. برنامه امروز را با چند سؤال شروع می‌کنم.

۱- کسی که ایمان دارد مؤمن

۲- چراغ راه انسان‌ها دانش (۱)

۳- خداوند همه‌ی... را برای پیامبرش آفریده است جهان (۲)

۴- عمل به دستورات دین موجب... در دنیا و آخرت است! سعادت

چه کسی می‌تواند با این چهار حرف، یک کلمه‌ی خوب بسازد؟ م - د - ج - س
آفرین! بلند بگویید: بله! «مسجد».

راستی بچه‌ها مسجد خانه‌ی کیست؟ خانه‌ی خدا

چه کسی می‌داند اولین مسجدی که روی کره‌ی زمین ساخته شد، کدام مسجد بود؟

مسجد الحرام (۳)

۱- اگر دانش‌آموزان مترادف آن را گفتند، می‌گوییم معنی دیگر علم، دانش است پس دانش را
می‌نویسیم.

۲- با توجه به حدیث: «لولاک لما خلقت الافلاک».

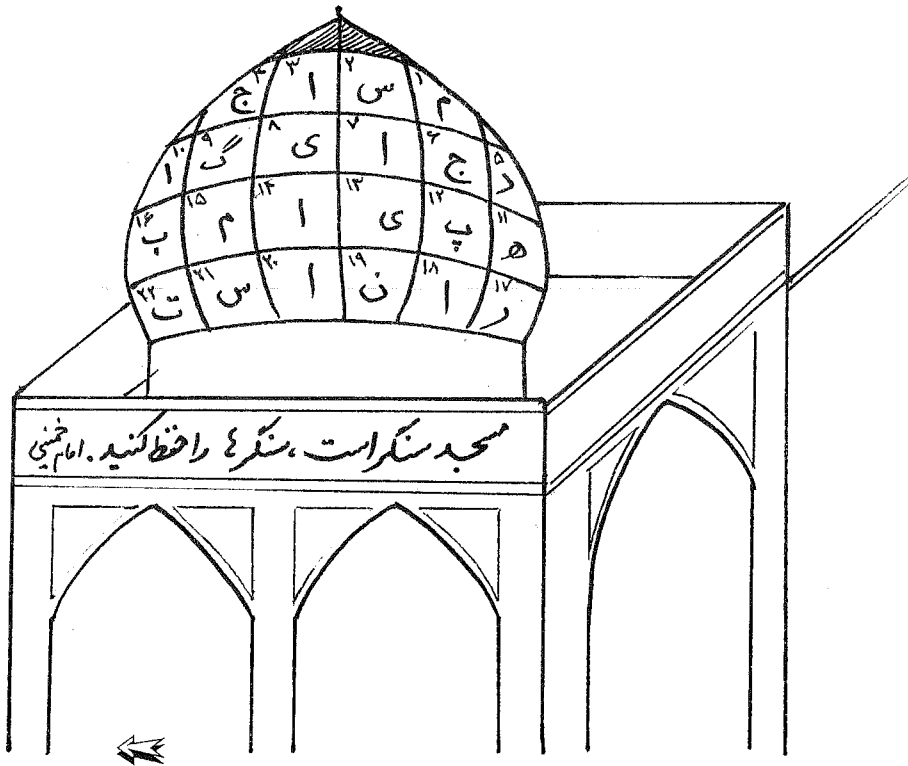
۳- خسرو تقدسی نیا، «مسجد در آئینه قرآن و روایات»، چاپ انتشارات مؤسسه انتشاراتی ائمه
علیهم‌السلام، ص ۱۱۲.

۹۰.....ره توشه راهیان نور

دومین مسجد که در روی کره‌ی زمین ساخته شد، کدام مسجد بود؟
مسجد «الاقصی» در بیت المقدس که حضرت سلیمان آن را ساخت. (۱)

اسم یکی از عناصر (اجزا) مسجد که نام یکی از شهرهای استان گلستان هم هست؟
گنبد (۲)

حالا گنبد این مسجد، شکل یک جدول است. با هم آن را حل می‌کنیم.

«سجاد» (۲-۴-۰-۵)

۱- لقب امام چهارم؟

- ۱- همان، ص ۱۱۲.
۲- همزمان با جواب بچه‌ها، مربی شکل گنبدی را روی تخته می‌کشد و خانه‌های جدول را رسم می‌کند.

خانه‌ی شکوفه‌ها ۹۱

۳- مایه‌ی حیات است؟ «آب» (۲۰-۱۶)

۴- بزرگ‌ترین مسجد اروپا در این شهر قرار دارد؟ «رم» (۱۷-۱۵)

۵- برآمدگی‌های روی سوهان؟ «آج» (۴-۶)

۶- اداره‌ای مطمئن برای رساندن امانات مردم به صاحبانش؟ «پست» (۲-۲۲)

۷- حرف ندا برای نزدیک؟ «ی» (۳-۸)

۸- موجود زنده‌ای که جانور نیست؟ «گیاه» (۹-۳-۱۸-۱)

این جدول یک پیام خوب دارد که ترجمه‌ی حدیثی از وجود مقدس پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله است.

پیام جدول: «مسجد چایگاه پیامبران است.»

قال رسول الله صلی الله علیه و آله: المسجد مجالس الانبیاء. (۱)

با هم بخوانیم! یک بار دیگر، دو دسته می‌شویم.

دسته‌ی اول «المسجد» دسته‌ی دوم: «مجالس الانبیاء»

یک بار دیگر... خوب، چه کسی حفظ شد

پس وقتی به مسجد می‌رویم، در حقیقت با پیامبران همنشین می‌شویم.

مسجدی که توسط رضاخان به توپ بسته شد، چه نام دارد؟

مسجد گوهرشاد در مشهد.

در جریان کشف حجاب، که رضا شاه به دستور اربابان خود می‌خواست چادر و

حجاب مادران و خواهران ما را بگیرد و آن‌ها را بی حجاب کند، مردم به عنوان

اعتراض در مسجد جمع شدند ولی رضا شاه دستور داد مسجد را گلوله باران کنند.

و تعداد زیادی از مردم بی دفاع را به شهادت رسانند.

مسجدها علاوه بر این که محل عبادت هستند، در طول تاریخ پایگاه مبارزه بر

۹۲..... ره توشه راهیان نور
ضد طاغوت‌ها هم بوده‌اند. در زمان پیامبر ﷺ مسجد، پایگاه بود، مسلمان‌ها در آن
جا جمع می‌شدند و برای جنگ با کفار آماده می‌شدند.

قبل از انقلاب، شاه بعضی از مساجد را تعطیل کرد می‌دانید چرا؟

چون مساجد محل مبارزه با ظلم شاه بودند.

چه کارهای دیگری در مسجد انجام می‌شود؟

۱- رسیدگی به مشکلات مردم.

۲- آموزش و تعلیم و تربیت مسلمان‌ها.

۳- برگزاری نمازهای جماعت و جمعه، جشن‌ها و سوگواری‌ها و...

مسجد در اسلام احترام زیادی دارد، همین که زمینی را برای مسجد معین
کردند، باید همه احترام آن زمین را نیز نگه دارند.

آیا می‌دانید چگونه، باید احترام مسجد را نگه داشت؟^(۱)

۱- مسجد و دیوار، فرش و وسائل آن را نجس نکنیم.

۲- اگر مسجد و... آن نجس شد، فوراً آن‌ها را آب بکشیم

۳- چیزی نجس یا خودمان به مسجد نیاوریم.^(۲)

۴- کسانی که پدنتشان ناپاک است و باید غسل کنند تا پاک شوند، به مسجد داخل
نشوند.

این‌ها واجبات مسجد بود؛ اما اسلام دستورات مستحبی هم در باره‌ی مسجد به
ما داده است که اگر آن‌ها را انجام دهیم، پاداش خوبی خواهیم داشت، آن دستورات
چیست؟

۱- مسجد را تمیز کنیم و اشغال‌های آن را پیرون بپریم.

۱- مریبی از دانش‌آموزان می‌پرسد و اگر ناقص جواب دادند یا نتوانستند پاسخ دهند، خودش کامل
می‌کند.

۲- توضیح المسائل، م ۹۰۰ به بعد.

۱- موقع رفتن به مسجد بهترین لباس خود را بپوشیم.

۳- موقع رفتن به مسجد خود را خوشبو کنیم.

۴- از همه زودتر به مسجد برویم و از همه دیرتر از مسجد خارج شویم.

۵- وقتی وارد مسجد می‌شویم دو رکعت نماز تحیت مسجد بخوانیم. (۱)

آیا می‌دانید این مکان‌ها چه خصوصیتی دارند؟ مسجد الحرام، مسجد النبی ﷺ، مسجد کوفه، و حرم حضرت امام حسین علیه السلام.

مسافر می‌تواند نمازش را هم شکسته و هم تمام بخواند.

یکی از کارهایی که در مسجد انجام می‌شود و بسیار ثواب دارد، نماز جماعت است.

هر چند نماز جماعت مستحب است، ولی بر بعضی از افراد واجب است.

نماز جماعت بر این افراد واجب است:

۱- بر کسی که نمی‌تواند حمد و سوره‌اش را صحیح بخواند

۲- بر کسی که پدر و مادرش امر کرده‌اند نماز را به جماعت بخواند.

۳- بر کسی که وسواس داشته باشد. (۲)

برکات نماز جماعت

«شیخ الرئیس ابوعلی سینا در نامه‌ای به ابوسعید ابوالخیر (عارف معروف)

نوشت: چه لزومی دارد که همه‌ی مردم با هم جمع شوند و دسته جمعی خدا را

عبادت کنند؟ با این که خداوند از رگ‌گردن به انسان نزدیک‌تر است و هر جا باشی.

اگر رابطه‌ات را با خدا برقرار کنی نتیجه خواهی گرفت!

ابوسعید ابوالخیر در جواب نوشت: اگر چند چراغ در یک جا روشن باشد اگر

۱- اگر دانش‌آموزان سؤال کردند، می‌گوییم نماز تحیت مانند نماز صبح دو رکعت است.

۲- توضیح المسائل، م ۱۴۰۶ و ۱۴۰۵.

۹۴.....ره توشه راهیان نور

یکی از آن‌ها خاموش شد چراغ‌های دیگر روشن است؛ ولی اگر هر کدام در اتاقی در بسته باشد، اگر یک چراغ خاموش شد، آن اطاق تاریک می‌گردد.

انسان‌ها نیز همین‌گونه هستند بعضی گنهکارند که اگر تنها باشند، شاید موفق به فیوضات و برکات الهی نشوند، ولی اگر در اجتماع باشند شاید به برکت وجود بعضی از افراد دیگر اجتماع، آن‌ها نیز مشمول فیوضات و برکاتش شوند.»^(۱)

چه کسی می‌تواند بگوید در نماز جماعت مأموم چه قسمت‌هایی از نماز را خودش باید بخواند؟

«پیچتر حمد و سوره، مأموم تمام کارها و ذکرهای نماز را باید خودش، کمی بعد از امام جماعت، انجام دهد. و اگر پیش از امام جماعت انجام دهد، نماز جماعتش اشکال پیدا می‌کند.»^(۲)

نماز جماعت^(۳)

در شکوه نماز جماعت

بشکوه غنچه‌های سعادت

در نوای اذان مؤذن

می‌شود لطف حق بی‌نهایت

در صف مسلمین، اختر دین

هست زیباترین زیور دین

پریشان می‌شود رشک رضوان

از درخشانی گوهر دین

۱- داستان‌ها و پندها، ج ۹، ص ۵۸.

۲- توضیح المسائل، م ۱۴۶۱.

۳- مربی قبلا با یکی از دانش‌آموزان هماهنگی کند که این شعر را در کلاس دکلمه یا سرود بخواند.

چون بود ذکرشان ذکر تو حید
در مناجات و تکریم و تمجید
پوسه پر دستشان می‌دهد مهر
هست برابرشان ماه ناهید

چون در آیی تو در خیل خوبان
می‌شود شملت لطف سبحان
از نماز تو با آپ تقوا
شوید از دامن گرد عصیان

چون به مسجد قدم می‌گذاری
دستگیرت شود رحمت حق
در سجود تو گردد به محراب
دیده‌ات روشن از طلعت حق

قرض باشد همه مسلمین را
اهل ایمان و حق و یقین را
سر به خاک ره دوست سائید
پاس دارند دین مبین را

محمد علی مردانی (۱)

۱- گلبانگ تربیت ۶، مجموعه‌ی شعر دانش‌آموزان، اداره‌ی کل فرهنگ، هنر معاونت آموزش و پرورش صص ۴۴-۴۵.

اخلاق

126

محمد رضا پهلوانی

نام درس

دوستی و وحدت ملی

موضوع

اخلاقی

هدف کلی

دانش آموزان با نقش وحدت، محور و شرط مهم آن، یعنی دوستی و برادری آشنا

می‌شوند.

اهداف جزئی

دانش آموزان در این درس با موارد زیر آشنا می‌شوند:

۱- نقش وحدت در کلاس و اجتماع

۲- قرآن و ولایت فقیه به عنوان محور وحدت

۳- نزدیک شدن قلب‌ها و ایجاد دوستی شرط مهم تحقق وحدت.

هدف رفتاری

انتظار می‌رود در پایان درس دانش آموزان

۱- هنگامی که در کلاس هستند با یکدیگر دعوا نکنند.

۲- هنگامی که یکی از آنان دچار مشکل می‌شوند، دیگران به او کمک کنند.

۳- در منزل و جامعه با افراد دیگر رفتار خوبی داشته باشند.

روش‌های مناسب تدریس

۱- سخنرانی ۲- فعال (راز دایره‌ها - خط فانتزی - شعر)

رسانه‌های آموزشی

تخته و گچ، چوب و طناب

دوستی و وحدت ملی

بسم الله الرحمن الرحيم

سلام و صد سلام به شما دانش آموزان عزیز سلام به تک تک شما، سلام به جمع خوب و صمیمی شما!

دوران تحصیل، دوران خوبی است به شرطی که همه با هم صمیمی باشند و در کلاس اختلافی بین بچه‌ها نباشد.^(۱)

اجازه بدهید که در ابتدای کلاس، نمایشی با همکاری شما اجرا کنیم. چهار نفر باید با ما همکاری کنند. (پس از این که چهار نفر به جلوی کلاس آمدند) روی میز ماکارونی (یا چوب) گذاشته‌ام، هر کدام از شما یک رشته از ماکارونی‌ها (یا یکی از چوب‌ها) را بردارد و بشکند. (پس از انجام این کار) حالا سه نفر بنشینند. نفر چهارم نصف یک بسته ماکارونی (یا چهار چوب) را بردارد و بشکند....

بچه‌ها دیدید که شکستن ماکارونی‌ها اگر تنها باشند، آسان است؛ اما اگر با هم باشند، نمی‌توان آن‌ها را شکست.

حالا بگویید اگر ملتی با هم نباشند و با هم اختلاف داشته باشند، چه خواهد شد؟....

بله! در برابر مشکلات و دشمنان شکست خواهند خورد و نابود خواهند شد.

۱- قبل از ورود به کلاس، سه عدد چوب بیست سانتی متری و دو تکه طناب به طول سی سانتی متر تهیه کنید و چهار عدد از چوب‌ها را به مرحله‌ی اول و پنج عدد دیگر را به مرحله‌ی دوم اختصاص دهید. چوب‌ها را به گونه‌ای انتخاب کنید که به تنهایی قابل شکستن باشد؛ اما دسته‌ی پنج تایی آن قابل شکستن نباشد؛ البته می‌توانید به جای چوب از نصف بسته‌ی ماکارونی استفاده کنید.

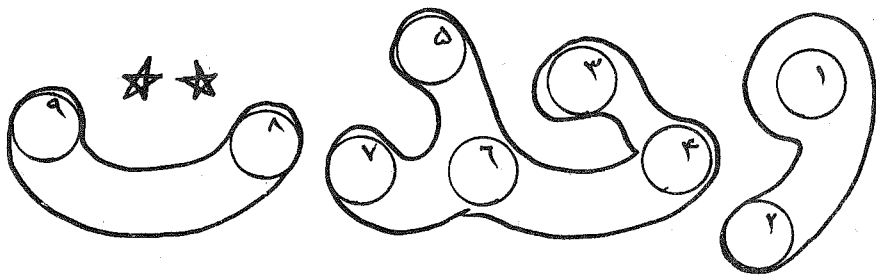
۱۰۲ ره توشه راهیان نور

پیامبر اکرم ﷺ فرموده‌اند: «لَا تَخْتَلِفُوا فَإِنَّ مِنْ كَانَ قَبْلَكُمْ اخْتَلَفُوا فَهَلَكُوا» (۱)

باهم اختلاف نداشته باشید؛ ملت‌هایی که قبل از شما بودند، به خاطر اختلاف نابود شدند.

برای این که شیطان بزرگ، یعنی آمریکا ما را شکست ندهد و نابود نکند باید از تفرقه دوری کنیم و...

مربی بعد از بیان این جمله نه دایره رسم می‌کند

مربی با اشاره به دایره‌ها می‌گوید باید این کلمه را داشته باشیم.

حالا چند ثانیه فرصت دارید حدس بزنید این کلمه چیست؟ بله! وحدت.

خداوند هم با کسانی است که وحدت داشته باشند (۲) به آن‌ها کمک می‌کند و

۱- محمد محمدی ری شهری. «میزان الحکمه»، قم، درالحدیث، ۱۳۷۵، ج ۱، ص ۷۶۴.
حدیث را هشت قسمت کنید (لا - تختلفوا - فان - من - کان - قبلکم - اختلّفوا - فهلکوا)
دانش‌آموزان را نیز به هشت دسته تقسیم کنید و به هر دسته شماره‌ای از یک تا هشت بدهید، سپس قسمت اول حدیث را دسته‌ی یک، قسمت دوم را دسته‌ی دو و... بخوانند. پس از چند بار تکرار بگویید: «این طور نمی‌شود، همه با هم باید حدیث را بخوانیم و حفظ کنیم».

۲- همان، ص ۴۰۷، معنای یک حدیث.

دوستی و وحدت ملی ۱۰۳

رحمت خود را بر آن‌ها نازل می‌فرماید؛ اما اختلاف خودش یک عذاب است. (۱) مثلاً اگر دو نفر در این کلاس با هم اختلاف داشته باشند، سعی می‌کنند کنار هم ننشینند، هیچ وقت با هم رو به رو نشوند و... حالا اگر ده نفر اختلاف داشته باشند، کلاس مرده و بی روح می‌شود. اگر همه با هم اختلاف داشته باشند، کلاس همیشه ساکت می‌شود؛ سکوتی که حتی زنگ ورزش هم آن را نمی‌تواند بشکند، سکوتی تلخ و کسل‌کننده. همه خودشان را تنها احساس می‌کنند و منتظرند که زنگ به صدا در بیاید و به منزل بروند.

یک کشور نیز مانند یک کلاس بزرگ است، اگر افرادی که در این جامعه زندگی می‌کنند با هم متحد نباشند، محله، شهر یا کشور برایشان مثل یک زندان بزرگ خواهد شد. ما برای این‌که از این عذاب نجات پیدا کنیم باید از این دایره‌ها بخواهیم که پیام مخصوص خود را به ما بدهد؛ البته بعد از این‌که با چند سؤال از شما و جواب‌هایی که می‌دهید، دایره‌ها را پُر کردیم.

- ۱ کلمه‌ای است عربی که رزمندگان اسلام در جبهه‌ی جنگ برای صدا کردن یکدیگر به کار می‌بردند و معنای آن «برادر من» می‌باشد؟
اُخوی
- ۲ به معنای بنیان‌گذار است؟
مؤسس (۲)
- ۳ به دهانه‌ی اسب می‌گویند؟
لگام
- ۴ به معنای آدم و بشر است. (گل سرسبد مخلوقات جهان)؟
انسان
- ۵ اگر انسان آن را داشته باشد، مؤمن است؟
ایمان
- ۶ به معنای عشق، محبت، (۳) دوستی و دوستی کردن است؟
مودت
- ۷ انسانی که بدخواه دیگران است و از این‌که دیگران مال یا مقامی دارند، رنج می‌برد؟
حسود
- ۸ گلی که در بهار گُل می‌دهد و هنگام شب، عطر آن بیشتر از روز است؟
شُبِ پو

۱- پیشین، ص ۴۰۷.

۲- حسن عمید، «فرهنگ فارسی عمید»، تهران، امیرکبیر ۱۳۷۶، ج ۱۱، ص ۲، ص ۱۷۴۵.

۳- پیشین، ص ۱۸۶۷.

دوستی و وحدت ملی ۱۰۵

شعار «یا ایها المسلمون اتحدوا، اتحدوا» ای مسلمانان! متحد شوید، هم از این آیه

گرفته شده است ما هم چند بار این شعار را می‌گوییم...

می‌دانم که برای سلول‌های خاکستری مغزتان سؤالی ایجاد شده است و

می‌پرسید: «حبل الله»، ریسمان الهی یعنی چه؟ مگر خدا ریسمان دارد که ما آن را

بگیریم؟ شعری را می‌خواهم بخوانم که مقداری شما را راهنمایی می‌کند. بعد از

خواندن شعر، برایتان معنای «حبل الله» و جنگ زدن به آن را خواهم گفت.

پاد سردی آمد یاسها ترسیدند

از عبور آن پاد قصه‌ای فهمیدند

غُلغله پرپا شد در میان گلها

گفت یاسی: «پاید پرویم از اینچا»

یک کُل دیگر گفت: «دوستان! حق با ماست»

پاد هم می‌داند خانه‌ی ما اینچاست

دشت و صحرا را ما سپز و خوشبو کردیم

پس همه می‌مانیم گرچه پُرپَر کردیم (۱)

علی محمد شهیدی فر

مردم ایران در زمان انقلاب و جنگ تحمیلی، آیه‌ی «واعتصموا...» را خوب

فهمیدند و به آن عمل کردند.

۱- مرکز تربیت مربی کودکان و نوجوانان دفتر تبلیغات اسلامی، «ای سبزه‌تراز بهار و سبزه»: قم، دفتر تبلیغات، چ ۱، ۱۳۷۸، ص ۱۷.

۱۰۶ ره توشه راهیان نور

ما نیز باید بدانیم «حبل الله» چیست و چگونه باید متحد شد؟ حبل الله این دو

چیزند:

۱- قرآن
۲- عسرت

(۱)

اگر شما به کوهنوردی بروید، در مکانی گرفتار شوید و زیر پایتان نیز پرتگاهی باشد، چه حالی پیدا می‌کنید؟ حالا اگر یک دوست، طنابی از بالا برایتان بیاندازد، شما محکم آن را می‌گیرید و هر جا که طناب رفت شما نیز می‌روید تا نجات پیدا کنید.

خداوند، قرآن و امامان معصوم علیهم‌السلام را به ریسمانی تشبیه کرده که باید همه از آن پیروی کنند تا نجات یابند، یعنی همه باید از قرآن و علی علیه‌السلام (که امسال هم به نام ایشان نام‌گذاری شده است) و جانشینان علی علیه‌السلام اطاعت کنیم و محور اتحاد ما نیز قرآن و ولایت باشد. در زمان ما که زمان غیبت امام زمان علیه‌السلام است، باید از جانشین ایشان، یعنی ولی فقیه زمان، آیت‌ا... خامنه‌ای اطاعت کنیم؛ اگر از ولی فقیه اطاعت کنیم می‌توانیم مانند اعضای یک بدن که همه از مغز دستور می‌گیرند، با هم دوست و صمیمی باشیم و به یاری یکدیگر بشتابیم.

بچه‌ها! در بدن ما اعضای مختلفی با هم کار می‌کنند که کارهای هر یک با دیگری تفاوت دارد و هیچ کدام هم نمی‌توانند کار دیگری را انجام دهند. چشم می‌بیند، گوش می‌شنود پس اگر شما چشمتان را ببندید با گوشتان چیزی نخواهید دید، یا با

۱- سید محمد حسین طباطبایی «المیزان تفسیر القرآن»: قم، اسماعیلیان، ۱۳۹۱ (هـ)، چ ۲، ص ۳۷۸.

دوستی و وحدت ملی ۱۰۷
 چشمتان چیزی را نخواهید شنید؛ اما همه‌ی اعضا چون از یک مغز دستور می‌گیرند
 و از آن اطاعت می‌کنند، با هم همکاری دارند، به گونه‌ای که تفاوت‌های این عضوهای
 مختلف باعث اختلاف نمی‌شود، چون فرمانده یکی است و فقط از او فرمان
 می‌گیرند. (۱)

شما می‌دانید که وحدت واقعی هنگامی به وجود می‌آید که... چه کسی می‌داند
 وحدت واقعی چه زمانی به وجود می‌آید؟!

بله! زمانی که بر اساس پیروی از قرآن و ولایت، با هم باشیم.

یعنی با یکدیگر دوست و صمیمی باشیم. گل هم نشانه‌ی صمیمیت و دوستی
 است! باید از خدا بخواهیم که قلب‌های ما را به هم نزدیک کند (۲)؛ البته خودمان هم
 سعی کنیم این صمیمیت را حفظ کنیم.

باید: (۱) تبسم (۲) حمایت از دوست

(۳) نصیحت (۴) ابراز دوستی

نباید: (۱) ظلم (۲) حسادت (۳) آبروریزی (۴) دعوا

برای حفظ دوستی:

اگر به شرایط دوستی عمل کردیم، دوستان خوب ما برایمان باقی می‌مانند؛ اما
 خدای نکرده کسی به شرایط دوستی عمل نکند، می‌داند چه می‌شود؟ پس گوش
 کنید تا بگویم.

دنیای پر از غم می‌شود	وقتی که تنها می‌شوم
پرشانه سر خم می‌شود	در سینه دل می‌پژمرد
در دیده‌ی خورشید نیست	دیگر نگاهی مهربان

۱- محی الدین حائری شیرازی، «تمثیلات» قم، ۱۳۷۲، ج ۳، ص ۱، ج ۱، ص ۱۴۰. (با کمی تغییر)
 ۲- برداشت از ادامه‌ی آیه‌ی ۱۰۳ آل عمران (فالف بین قلوبکم).

دیگر عروس آسمان	ماهی که می خندید نیست
گویی که تنهایی مرا	زندانی من می کند
یا جان غمناک مرا	پینار از تن می کند
نه شور بازی کردنی	نه میل چیزی خواندنی
نه شوق چایی رقتی	نه تاب چایی ماندنی
اما پنارم دوست را	با او بهشت است این جهان
زیبایی هر چیز از اوست	بی دوست زشت است این جهان ^(۱)

محمود کیانوش

دوباره دونفر از بچه‌ها بیایند و نه چوب باقی مانده (یاماکارونی) را با هم بگیرند.^(۲) من با دو تکه طناب آن‌ها را به هم می‌بندم و متحد می‌کنم. حالا بگوئید این دو طناب نشانه‌ی چیست؟ دو چیزی که باعث می‌شوند ما هم مانند این چوب‌ها (یاماکارونی) متحد شویم و در مقابل دشمنان بایستیم، چیست؟ (ولایت فقیه، دوستی با یکدیگر).

حالا دیگر کسی نمی‌تواند این چوب‌های (یاماکارونی‌های) متحد شده را بشکند. می‌توانید امتحان کنید. چند نفر بیایند و هر قدر قدرت دارند، به کار ببرند. با هم با اطاعت از ولایت فقیه و دوستی با یکدیگر، متحد می‌شویم و شعارمان این است که «یا ایها المسلمون اتحدوا، اتحدوا»

(تکرار شعار)

۱- تهیه‌ی دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، «ره توشه راهیان نور» قم، دفتر تبلیغات، تابستان ۱۳۷۸، ج ۱، ص ۶۱.

۲- دو نفر دانش‌آموز رویه روی هم بایستند. شما پس از منظم کردن چوب‌ها، آن‌ها را به دست دانش‌آموزان بدهید. دانش‌آموزان نیز دو طرف چوب‌ها را بگیرند و شما با طناب آن‌ها را ببندید.

محمد رضا پهلوانی

نام درس

طلای ناب

موضوع

اخلاقی

هدف کلی

دانش آموزان با معنای اخلاص و یکی از آثار آن آشنا می‌شوند

اهداف جزئی

دانش آموزان با موارد زیر آشنا می‌شوند:

۱. تبیین معنای اخلاص با کمک مثالی از سنگ معدن و ذوب آن برای به دست آوردن

قله خالص

۲. بیان بعضی از تخلص‌های اعمال از جمله نماز.

۳. راه زودن این تخلص‌ها (اخلاص)

۴. یکی از آثار اخلاص (نجات از گرفتاری‌ها)

۵. این که اخلاص شرط استجابت دعا است.

هدف رفتاری

۱. امید می‌رود دانش آموز بتواند هنگام نماز افکار غیر خدایی را از خود دور کند و

تنها انگیزه‌اش خدا باشد.

۲. کیفیت اخلاص او را قادر خواهد کرد که در تمامی کارها از جمله درس خواندن

اهداف جزئی و زود گذر را در نظر نگیرد.

۳. دانش آموز سعی خواهد کرد که با اخلاص از خداوند حاجت بخواهد.

روش‌های مناسب تدریس

۱. سخنرانی فعال (پرسش و پاسخ، شعر، داستان، راز دایره)

رسانه‌های آموزشی

۱. تخته و گچ

گلای ناب

بسم الله الرحمن الرحيم

با سلام به شما بچه‌های خوب و نوجوان با ایمانی که می‌خواهید آینده‌ی این کشور را بسازید و آفرین به شما که همه‌ی کارهایتان را برای خدا انجام می‌دهید. (۱)

این شکل چیست؟

صبر کنید! مقداری راهنمایی می‌کنم. این شکل یک سنگ معدنی است. فلزی از آن به دست می‌آید که علامت اختصاری آن «Fe» است. جواب بچه‌ها سنگ آهن. حال که به این سؤال جواب دادید سؤال دیگری می‌پرسم؛ برای این که از سنگ آهن، آهن خالص به دست آورند، چه می‌کنند؟
- بله سنگ آهن را در کوره‌های ذوب آهن حرارت می‌دهند، آهن ذوب و از ناخالصی‌ها جدا می‌شود.

چرا از سنگ آهن به همان صورت که از معدن به دست می‌آید، در و پنجره نمی‌سازند؟

درست است، چون سنگ معدن ناخالصی‌های زیادی دارد و نمی‌توان از آن در و پنجره ساخت. پس، باید خالص شود تا قابل استفاده باشد. (۲)

کارهای ما هم اگر مثل سنگ آهن ناخالص باشد، قابل استفاده نیست و نمی‌توانیم آخرتمان را با آن بسازیم. جهان آخرت که محل زندگی همیشگی

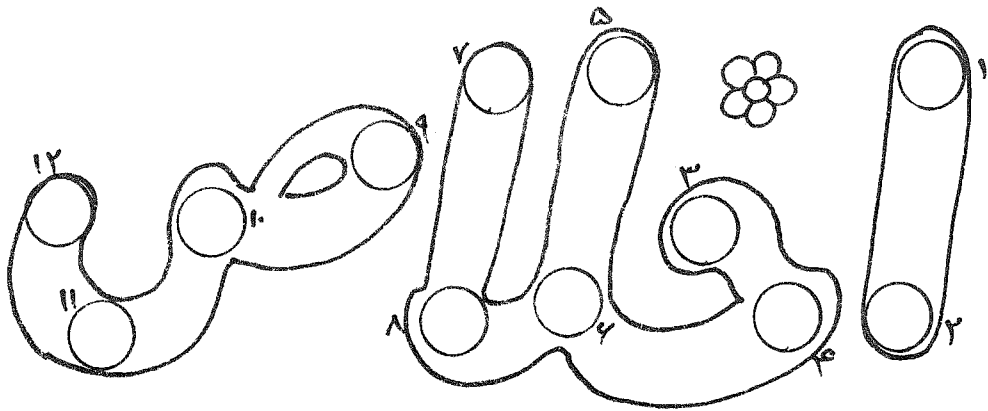
۱- مریی شکل یک سنگ معدنی را می‌کشد.

۲- معمولی‌ترین روش به دست آوردن آهن از سنگ معدن حرارت دادن سنگ آهن به همراه کک (نوعی ذغال سنگ) و سنگ آهک در کوره‌های ذوب آهن است.

۱۱۲ ره توشه راهیان نور
ماست، با کارهای ما ساخته می‌شود. اگر این کارها خالص نباشد، محل زندگی
همیشگی ما خراب خواهد شد. بله! اعمال ناخالص بی ارزشی است در این باره به
یک داستان توجه کنید.

نقل شده است شخصی که سی سال در صف اول نماز جماعت نماز می‌خواند؛
پس از سی سال، روزی نتوانست خود را به صف اول برساند. از این رو، در صف دوم
ایستاد و از این که مردم او را در صف دوم دیدند، گویا خجالتی احساس کرد. از این
جا متوجه شد که در این مدت طولانی که در صف اول نماز می‌خواند، برای مردم بوده
است نه برای خدا، لذا تمام سی سال نماز را دوباره خواند.

- بله! عمل ناخالص، مانند سنگ معدن ناخالص به کار نمی‌آید. حتماً متوجه
شدید که در باره‌ی چه چیزی می‌خواهم صحبت کنم. (۱) حالا این دایره‌ها را به هم
وصل کنید و یک کلمه به دست آورید تا موضوع صحبت ما کاملاً مشخص شود.

۱- مری بعد از این جمله، ۱۲ دایره را رسم می‌کند؛ البته وصل دایره‌ها و به دست آوردن کلمه‌ی
اخلاص را به عهده‌ی دانش‌آموزان می‌گذارد.

- بله! اخلاص. یکی از شما اخلاص را معنا کند.

همان طور که اشاره کردید، اخلاص، یعنی خالص کردن^(۱). یعنی: انسان قصدش را از غیر خدا خالص کند.^(۲) و همه کارهایش را فقط برای خدا انجام دهد.

برای این که بیشتر توضیح بدهم تا معلوم شود که عمل خالص چه عملی است، اجازه بدهید دایره‌ها را با جواب‌هایی که به سؤال‌های من می‌دهید، بپرکنیم.

۱ کلمه‌ای عربی به معنای شتر

۲ زیرک و باهوش

۳ دو حرف اول اولین شعار توحیدی پیامبر اکرم ﷺ

۴ وسیله‌ای که حضرت ابراهیم عليه السلام با آن بت‌ها را شکست

۵ قومی که بیشترین دشمنی را با اسلام داشتند

۶ شریف‌ترین مخلوق خداوند و مرادف بشر و آدم است

۷ حی برعکس

۸ به بالا آمدن آب دریا گویند

۹ نصف «کعبه»

۱۰ جمع «لیل»

۱۱ همیشه در آن شناوریم؛ اما، آن را نمی‌بینیم

۱۲ کسی که نمی‌خواهد دیگران پیشرفت کنند و از خوشبختی دیگران ناراحت

می‌شود.

- حالا دایره‌ها پر شده است. این دایره‌ها رمزی دارند که با کشف آن می‌توانیم

عمل خالص را بیشتر بشناسیم. برای کشف این رمز باید حروف اول و آخر هر دایره

۱- محمد معین، «فرهنگ فارسی»، انتشارات امیرکبیر، تهران، ۱۳۷۵، ج ۹، ص ۱، ص ۱۷۳.

۲- ملا احمد نراقی، «معراج السعاده»، انتشارات هجرت، قم، ۱۳۷۱، ج ۱، ص ۶۲۸.

۱۱۴ ره توشه راهیان نور
 را به هم وصل کنید؛ سپس، به ترتیب از دایره‌ی اول تا دایره‌ی دوازدهم، به صورت
 مناسب حروف را کنار هم قرار دهید تا یک جمله‌ی عربی که قسمتی از یک حدیث
 است، به دست آید.

این جمله دارای هفت کلمه است و این هفت کلمه نیز از بیست و چهار حرف
 تشکیل شده است، اولین کلمه چهار حرف و آخرین کلمه، سه حرف دارد. برای این
 کار دو دقیقه مهلت دارید. (۱)

قال الصادق عليه السلام

الْعَمَلُ الْخَالِصُ الَّذِي لَا تُرِيدُ أَنْ يَخْمِدَكَ عَلَيْهِ أَحَدٌ إِلَّا اللَّهُ (۲)

شما با بعضی چیزهایی که خالص یا ناخالص هستند، آشنا هستید و می‌توانید
 خالص را از ناخالص تشخیص بدهید. برایتان چند مثال می‌زنم، اما، باید همکاری
 کنید. اگر مثالی را می‌زنم خالص بود، می‌گویید: «خا، خا، خالصه»؛ اگر ناخالص بود،
 می‌گویید: «نا، نا، خالصه».

آبِ كَلِّ آلُوْدٍ، چویه، پچه‌ها؟	ن،	ن،	خالصه
آبِ بَشَّةٍ تَصْفِيَةٍ، چویه، پچه‌ها؟	خا،	خا،	خالصه
شَيْرٍ بِآبٍ مَغْلُوطٍ بَشَّةٍ، خالصه؟	ن،	ن،	خالصه
شَيْرٍ كَهْ اِرْكَوْمِي دَوْشِيمِ، خالصه؟	خا،	خا،	خالصه
عَسَلٍ كَهْ بِآ شُكْرٍ بِأَشَّةٍ، خالصه؟	ن،	ن،	خالصه
عَسَلٍ كَهْ بِي شُكْرٍ بِأَشَّةٍ، خالصه؟	خا،	خا،	خالصه

۱- مری در این مدت قسمت اول حدیث (قال الصادق علیه السلام: العمل الخالص:) را روی تخته
 می‌نویسد و منتظر می‌ماند تا دانش‌آموزان رمز را کشف کنند سپس، حدیث را به صورت کامل
 بالای تخته می‌نویسد. پایین تخته را به حدیث بعدی اختصاص می‌دهد.

۲- محمد بن یعقوب کلینی، «اصول کافی»، دارالکتب الاسلامیه، تهران، ج، ص ۱۶.

طلای ناب ۱۱۵

اگر آب گِل آلود باشد، ناخالص از آب گِل آلود نمی‌توان استفاده کرد. عمل ما هم اگر ناخالص باشد، بی ارزش می‌شود و نمی‌توان از آن برای جهان آخرت استفاده کرد. عمل باید مثل آب تصفیه شود تا ارزش پیدا کرده و قابل استفاده شود. البته، توجه دارید که هر کس وظیفه‌ای دارد. دیگران وظیفه دارند که ما را به کار خوب دعوت کنند و اگر کار خوبی انجام دادیم، تشویقمان کنند؛ اما نباید این تشویق باعث شود که همه‌ی کارهایمان را فقط به خاطر تشویق مردم و خشنودی آن‌ها انجام بدهیم. وظیفه‌ی آن‌ها تشویق است، وظیفه‌ی ما اخلاص و پاکیزه نگه داشتن عمل، مثلاً هنگامی که نماز می‌خوانید با این که دیگران شما را می‌بینند، ممکن است شیطان شما را این طور وسوسه کند. (۱)

نماز بخوان تا مردم بگویند:

- آفرین په تو ئو جوان پا ایمان

- معلوم است که پچه‌ی سوپی است، چون، نماز می‌خواند

- فرزند قلانی، نماز خوان است.

- قلان کس، هم درسش سوپ است، هم نماز سوپی می‌خواند و....

اگر به خاطر این‌ها نماز بخوانیم، عملمان خراب است، ناخالص است، بی ارزش است. پس نباید اجازه بدهیم این وسوسه‌های شیطانی در قلب ما تبدیل به یک بت بشود. بت پرست‌ها از سنگ و چوب بت می‌ساختند و آن را می‌پرستیدند و کارهای زیادی برایش انجام می‌دادند، مثلاً برایش قربانی می‌کردند. حضرت ابراهیم علیه السلام این بت‌ها را شکست؛ چون خدای واقعی نبودند. در دوران ما هم محمدرضا شاه بت شده بود، یعنی بعضی از مردم فقط به حرف‌های او گوش می‌دادند و همه کارهایشان را برای رضایت شاه انجام می‌دادند؛ اما یک بت شکن مانند حضرت ابراهیم علیه السلام این

۱- مربی جملات ذیل را سمت چپ تخته می‌نویسد.

طلای ناب ۱۱۷

مَوَاهِنِ رَهَائِي الْمَشْكَلَاتِ كَرِ بِاشِي بِجَارِه‌ای، چَرِ اِخْلَاصِ، بِرِ مَحْدَا نَدَارِي
اخلاص باعث نجات از گرفتاری‌های جهان آخرت می‌شود. یکی از گرفتاری‌های
بزرگ جهان آخرت، آتش جهنم است. اگر یک حلقه از زنجیرهای جهنمی به کوهی
زمین برخورد کند، آن را ذوب می‌کند.^(۱) اگر کارهای ما بی ارزش باشد گرفتار این
مصیبت بزرگ می‌شویم؛ اما اخلاص کارهای ما و عبادت‌های ما را با ارزش می‌کند و
از این گرفتاری نجاتمان می‌دهد. اخلاص در این جهان هم اثر دارد و باعث رهایی از
گرفتاری‌های دنیوی می‌شود. به یک داستان گوش کنید!

در زمان قدیم سه نفر که دوستان خوبی برای هم بودند، از شهر خارج شدند و به
تفریح رفتند. بعد از مقداری گردش، برای عبادت به داخل غاری رفتند. ناگهان
سنگ بزرگی از بالای کوه سرازیر شده و راه خروجی غار را بست، و غار کاملاً تاریک
شد آن‌ها به یکدیگر گفتند: «به خدا هیچ چیز ما را از این گرفتاری نجات نمی‌دهد؛
مگر این که هر کس کاری را که فقط برای خدا انجام داده بگوید و از خدا درخواست
کنیم تا از این بلا نجاتمان دهد.»

یکی گفت: «خدایا! روزی می‌خواستم کار زشتی انجام دهم؛ برای این که رضایت
تو را به دست آورم، آن را انجام ندارم خدایا! این سنگ را از سر راه ما بردار. سنگ
مقداری حرکت کرد و غار کمی روشن شد.

دیگری گفت: «پرودگارا! تو می‌دانی که من از چند نفر خواستم که در زراعت مرا
کمک کنند. با آنان قرار گذاشتم تا پس از پایان کار به هر یک نصف درهم^(۲) بدهم.

می‌خوانند.

۱- محمد محمدی ری شهری، «میزان الحکمة»، انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی، قم، ۱۳۶۲، ج ۱،

ج ۲، ص ۱۶۵

۲- مری می‌تواند به جای درهم، مبلغ را به تومان (مثلاً دوهزار تومان) بگوید تا برای فهم
دانش‌آموزان آسان باشد.

۱۱۸ ره توشه راهیان نور
وقتی که کار تمام شد و هر کدام مزدشان را گرفتند، یکی گفت: من به اندازه‌ی دو نفر
کار کرده‌ام، باید یک درهم تمام بدهی.» مزدش را پیش من گذاشت و رفت. من با آن
نیم درهم تجارت و زراعت کردم تا به نُه هزار درهم رسید. روزی صاحب نیم درهم
آمد و تقاضای مال خود را کرد. نُه هزار درهم را به او دادم.
خدایا! اگر می‌دانی این کار را فقط برای رضای تو انجام داده‌ام، سنگ را از سر راه
ما بردار.

در این هنگام سنگ، آنقدر تکان خورد که کاملاً یکدیگر را می‌دیدند.
سومی گفت: «خدایا! می‌دانی که من، پدر و مادر سالخورده‌ای داشتم و همیشه به
آن‌ها احترام می‌گذاختم. شبی ظرف شیری برای آن‌ها آوردم. وقتی داخل خانه
شدم، دیدم هر دو خوابیده‌اند. ترسیدم اگر شیر را زمین بگذارم بریزد و اگر
بیدارشان کنم، شاید ناراحت شوند و راضی نباشند. خدایا! تو دیدی که آن قدر
ایستادم، تا بیدار شدند. سپس غذای خود را خوردند.
خدایا! اگر این کار را برای رضای تو انجام داده‌ام، این سنگ را از سر راه ما بردار تا
از گرفتاری نجات پیدا کنیم.»

سنگ طوری کنار رفت، که راه خروج آن‌ها باز شد.^(۱)
بار دیگر حدیث را تکرار می‌کنیم تا همیشه در ذهنمان باشد و به آن عمل کنیم.
یک بار همه با هم حدیث را، بعد معنای آن را به صورت شعر می‌خوانیم.
والسلام

۱- موسی خسروی. بند تاریخ، انتشارات اسلامیة، قم، آذر ۱۳۷۲، ج ۱۲، ص ۵، ص ۲۰۳ -
۲۰۴ (بامقداری تغییر).

محمد رضا پهلوانی

نام درس

شستشوی روح

موضوع

اخلاق

هدف کلی

دانش آموزان با معنای توبه، ارزش و ضرورت آن آشنا می‌شوند.

اهداف جزئی

دانش آموزان با موارد زیر آشنا می‌شوند:

۱- معنای توبه

۲- ضرورت توبه

۳- بعضی از آثار توبه

هدف رفتاری

در پایان درس انتظار می‌رود دانش آموزان:

۱- نسبت کارهای ناشایستی که انجام داده احساس پشیمانی کنند.

۲- بتواند معنی توبه را برای دیگران بیان کنند.

۳- از انجام کارهای حرام خودداری کنند.

روش‌های مناسب تدریس

۱- سخنرانی ۲- فعال (پرسش و پاسخ نقاشی، خط فانتزی، جدول)

رسانه‌های آموزشی

تخته و گچ

شستشوی روح

بسم الله الرحمن الرحيم

سلام و صد سلام به شما دانش آموزان تمیز که پاکی و نظافت را خیلی دوست دارید. می بینید که یک کادوی کوچک^(۱) در دست من است. حدس بزنید چه چیزی را کادو کرده‌ام؟... برای راهنمایی شما، اسمش را آرام، آرام روی تابلو می نویسم. — — — (۲)

حالا بگوید!... مثل این که نمی توانید حدس بزنید! کامل تر می نویسم.

— — — ← صابون

حالا بگوید!... بیشتر راهنمایی می کنم:

اجازه دهید کادو را باز کنم و صابون را به شما نشان بدهم.

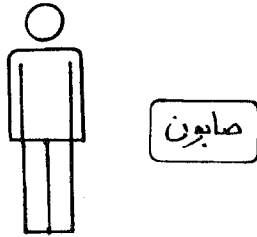
چه وقت ما از صابون استفاده می کنیم؟..

بله! هنگامی که دست یا بدن ما کثیف شود یا هنگامی که از دست شویی برگردیم، حتماً دست هایمان را با صابون می شوئیم تا مریض نشوئیم. معمولاً هر هفته چند بار حمام می روئیم و بدنمان را با صابون می شوئیم، تا همیشه تمیز باشیم؛ چون اگر حمام نروئیم و بدنمان را تمیز نکنیم، هم مریض می شوئیم، هم

۱- قبل از کلاس، صابونی تهیه و آن را طوری کادو کنید که قابل تشخیص نباشد.

۲- از ابتدا با خطی عمودی تابلو را به دو قسمت تقسیم کنید. یک قسمت را به نوشتن کلمه‌ی «صابون» و متعلقات آن و قسمت دیگر را جهت نوشتن کلمه‌ی «توبه» و متعلقاتش اختصاص دهید. برای آگاهی بیشتر به برگ ضمیمه مراجعه کنید. در برگ ضمیمه مراحل پر کردن تخته مشخص شده است.

دیگران از بوی عرق ما ناراحت می‌شوند. (۱)

پس اگر از شما بپرسند چرا از صابون استفاده می‌کنید، می‌گویید:

۱- برای این که مریض نشویم.

۲- برای این که همیشه دیگران ما را دوست داشته باشند. (۲)

گفتم هنگامی از صابون استفاده می‌کنیم که بدنمان آلوده شود، حالا سؤال

دیگری دارم.

چه چیزهایی باعث آلوده شدن بدن ما می‌شود؟

با در نظر داشتن جواب بچه‌ها بعضی از چیزهایی که بدن ما را آلوده می‌کنند،

عبارتند از:

۱) گرد و خاک ۲) روغن ۳) دوده و... (۳)

اگر به موقع این آلودگی‌ها را برطرف نکنیم، ممکن است بیمار شویم. در این

صورت لازم است ابتدا آلودگی‌های بدن را تمیز و سپس به دکتر مراجعه کنیم تا با

درمان بیماری سلامت بدنمان را به دست آوریم، البته بعضی وقت‌ها ممکن است

۱- در این هنگام دور کلمه‌ی صابون که با خط فانتزی نوشته‌اید، مستطیلی رسم کنید و زیر آن

بنویسید «سبب تمیزی بدن و جسم» و کنار آن هم شکل آدمکی را رسم کنید.

۲- دو جمله اخیر را زیر قالب صابون، این گونه بنویسید: استفاده از صابون: ۱ برای

۲ برای

۳- «اسباب آلودگی بدن» را زیر «استفاده از صابون برای...» این گونه بنویسید: برخی اسباب آلودگی

بدن: ۱
۲ بیماری بدن.. مداوا.. سلامت بدن.
۳

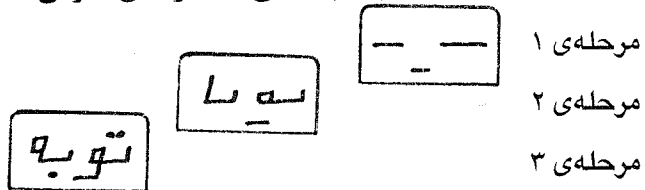
۱۲۴ ره توشه راهیان نور

این جناب روح، مانند بدن نیاز به بهداشت و نظافت دارد و اگر نظافت رعایت نشود، روح آلوده و در صورت شدت آلودگی، مریض خواهد شد؛ حتی ممکن است مریضی روح خیلی زیاد باشد و دیگر نتوان آن را درمان کرد. پس لازم است، قبل از این که آلودگی روح زیاد شود، با برطرف کردن آلودگی‌ها، سلامت روح را حفظ کنیم.^(۱) اما ابتدا باید بدانیم چه چیزهایی روح را آلوده می‌کنند، هرکس می‌داند، بگوید!....

بعضی چیزهایی که روح را آلوده می‌کند، عبارتند از:

۱) غیبت ۲) فحش دادن، ۳) نگاه به نامحرم؛ ۴) بی احترامی به پدر و مادر ۵) نخواندن نماز؛ ۶) اذیت کردن دیگران و...^(۲)

هر وقت انسان گناهی انجام می‌دهد یک نقطه‌ی سیاه در روحش ایجاد می‌شود مثلاً با غیبت یک نقطه، با فحش، یک نقطه و...^(۳) اما انسان می‌تواند با... (به جای نقطه چین چند ضربه بزنید) آلودگی‌ها و سیاهی‌ها را پاک کند. می‌خواهم چیزی که روح را پاک می‌کند، برایتان معرفی کنم.

با توبه هم می‌توان آلودگی را برطرف کرد و هم مریضی روح را که در اثر آلودگی به گناه ایجاد شده است، درمان کرد؛ اما خدا نکند که مریضی به حدی برسد که دیگر

→
بنویسید.

۱- کنار نماد روح (شکل قلب) مستطیلی رسم کنید و در مرحله‌ی بعد، با خط فانتزی کلمه‌ی «توبه» را در آن بنویسید.

۲- با مقداری فاصله از مستطیلی که کنار شکل قلب کشیده‌اید، مطالب را این گونه بنویسد: برخی اسباب آلودگی روح... بیماری روح.. توبه.. سلامت روح.

۳- با بیان هر گناه، یک نقطه در قلب بگذارید و هنگام بیان توبه، یکی یکی آن‌ها را پاک کنید.

شستشوی روح ۱۲۵

قابل درمان نباشد. (۱)

کسانی که روحشان درمان پذیر نیست، به هیچ وجه حق را نمی فهمند، یعنی هر قدر برایشان دلیل بیاوری، قانع نمی شوند، اگر هم بفهمند، قبول نمی کنند خلاصه این که آن ها مانند یک حیوان؛ بلکه پست تر از حیوان می شوند. (۲)

برای این که انسان به این مرحله نرسد، لازم است روح خود را (مانند بدن) هر هفته شستشو دهد. وسیله ی شستشو هم توبه است.

اجازه بدهید ابتدا با این وسیله خوب آشنا شویم تا بتوانیم آن را درست به کار بگیریم. برای آشنایی شما به سراغ یک جدول می رویم که پانزده خانه دارد. (۳) با سؤالاتی که از شما می پرسیم، خانه هایش را پُر می کنیم. سپس به روش مخصوصی معنای توبه را از جدول می پرسیم؛ البته نصف معنای توبه را بعد از سؤالات بالای جدول می نویسیم و شما فقط نصف معنا را از جدول کشف می کنید.

توبه..... تصمیم برانجام ندادن آن در آینده است.

۵	۴	۳	۲	۱
۱۰	۹	۸	۷	۶
۱۵	۱۴	۱۳	۱۲	۱۱

پا (۶،۱)

۱ عضو که با آن راه می رویم

ما (۱۳،۱۰)

۲ جمع «من»

نو (۲،۱۲)

۳ کهنه نیست.

۱- برداشت از روایت: قال الصادق عليه السلام: اذا اذنب الرجل خرج في قلبه نكتة سوداء، فان تاب،

انمحت.... محمد باقر مجلسی، پیشین، ج ۷۰، ص ۳۲۷.

۲- (اولئک کالانعام بل هم اضل) اعراف/ ۱۷۹.

۳- بعد از این جمله جدولی با پانزده خانه رسم کنید.

۱۲۶ ره توشه راهیان نور

۰۴ عدد قبل از ده نُ (۹،۳)

۰۵ اجسام یا جامدند یا مایعند یا...؟ چند ضربه به جای نقطه چین
بزنید. گز (۴، ۸، ۱)

۰۶ برادر «س» ش (۴)

۰۷ آخرین حرف از حروف الفبای فارسی ی (۷ و ۵)

حالاکه جدول کامل شد، شما را راهنمایی می‌کنم تا سریع‌تر پیام را به دست آورید. حرف اول جدول (پ) را بنویسید، سه تا سه تا بشمارید و حرف سوم را بنویسید. آن قدر این کار را ادامه دهید تا چهار کلمه به دست آورید. در شمارش، خانه‌ی پانزدهم خانه‌ای که در آن گل کشیده‌ام را حساب نکنید. یک دقیقه برای این کار فرصت دارد.

آفرین به کسانی که پیام را به دست آوردند. توبه پشیمانی از گناه و تصمیم برانجام ندادن گناه در آینده است.

البته اصل توبه پشیمانی از کارهای زشت و ناپسند است. پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله هم فرمودند: «الندم توبة»^(۱) پشیمانی از گناه توبه است؛ اما کسی که از کار زشتی پشیمان می‌شود، سعی می‌کند در آینده آن را انجام ندهد و تا ممکن است کار زشت خود را جبران کند. مثلاً اگر دانش آموزی تنبلی کرد و در امتحانات خرداد تجدید شد، وقتی که ماهی‌های قرمز را در کارنامه می‌بیند، آن را از معلم، هم‌کلاسی‌ها و پدر و مادر خود پنهان می‌کند و از نشان دادن نمره‌های خود خجالت می‌کشد و سرانجام این‌که از تنبلی خود پشیمان می‌شود. این دانش‌آموز سعی می‌کند تنبلی را کنار بگذارد و درس بخواند تا در امتحانات شهریور قبول شود. پدر و مادر وقتی

۱- محمد محمدی ری شهری: «میزان الحکمة»، انتشارات دارالحدیث، قم، ۱۳۷۵، ج ۱، ص ۳۴۱. حدیث فوق را زیر اسباب‌الودگی‌های روح (پس از پاک کردن جدول) بنویسید.

شستشوی روح ۱۲۷

می‌بینند فرزندشان از تنبلی و کوتاهی خود پشیمان است و سعی می‌کند گذشته‌اش را جبران کند، به او محبت بیشتری می‌کنند و بیشتر دوستش می‌دارند. کسی هم که گناه کند، در امتحان زندگی تجدید می‌شود و هنگامی که متوجه گناه و کار زشتش می‌شود، پشیمان می‌شود و تصمیم می‌گیرد در آینده آن را انجام ندهد و گذشته‌اش را جبران کند. به این شخص «تائب» می‌گویند. به کسی هم که زیاد توبه کند و همیشه روحش را از آلودگی پاک سازد «تواب» می‌گویند، می‌دانید جمع تواب چیست؟ «توابین»

حالا می‌توانید آیه‌ای را که بالای تابلو نوشته‌ام، کامل کنید. «لَنْ يَجِبَ التَّوْبَةُ وَ
يَجِبَ التَّطَهُّرُ»^(۱)

خداوند کسانی را که توبه می‌کنند. دوست دارد (و آن‌ها را می‌پذیرد و توبه‌ی آن‌ها را قبول می‌کند) مانند جوانی که داستانش را می‌خواهم بگویم.
در یکی از شهرهای غرب ایران دو برادر زندگی می‌کردند، یکی از آن‌ها فریب دوست نابابی را خورد و به فساد کشیده شد و تمام جوانیش را در این راه صرف کرد، دیگری از دواج کرد و تشکیل خانواده داد. او نسبت به برادرش همیشه بی‌اعتنا بود و با تکبر و غرور با او رفتار می‌کرد. روزهای جوانی تمام شد و برادر فریب خورده پیر و درمانده و فقیر شد، به طوری که هیچ پولی برای گذران زندگی برایش باقی نماند. شبی از شب‌های زمستان که برف می‌بارید و هوا به شدت سرد بود، گرسنگی، سرما و درماندگی او را وادار کرد پیش برادرش برود و از او کمک بخواهد. در خانه‌ی برادر را زد، برادرش تا در را باز کرد و او را دید، با نفرت تمام در را بست و به او گفت: برو ای آدم بدکار و عیاش!

۱- با خواندن این آیه، وقتی به کلمه‌ی «التوابین» رسیدید، آن را در نقطه چین سمت راست بالای تابلو که قبلاً نوشته‌اید، جایگزین کنید.

۱۲۸ ره توشه راهیان نور

برادر فریب خورده با دلی شکسته برگشت. او که بیمار بود و پول برای تهیه نان و نفت را نداشت، به طرف خانه‌اش رفت در راه با خودش زمزمه می‌کرد: «برو ای آدم بدکار و عیاش! بله! او از کارهای زشت خود پشیمان شده بود و خود را سرزنش می‌کرد، کم‌کم زمزمه‌اش تبدیل به ناله شد و هنگامی که وارد خانه شد، ناله‌اش بلند شد و ساعت‌ها در شب به گریه وزاری پرداخت؛ ناگهان ناله‌ی او قطع شد. آری! سرما، گرسنگی و بیماری سرانجام او را از پا در آورد.

بعد از مرگ برادرش او را در خواب دید و از موقعیت او بسیار تعجب کرد، چون او می‌دید که در باغی گردش می‌کند. جلو رفت و پرسید جایت چطور است؟ برادرش پاسخ داد: «خوب است، آن شب وقتی از همه جا ناامید شدم و تو مرا با بی‌رحمی از خود راندی، با تمام وجود از خدای بزرگ عذرخواهی کردم. من در آنحال با خدای خود راز و نیاز داشتم و بعد از چند لحظه مرا به این باغ آوردند.»^(۱)

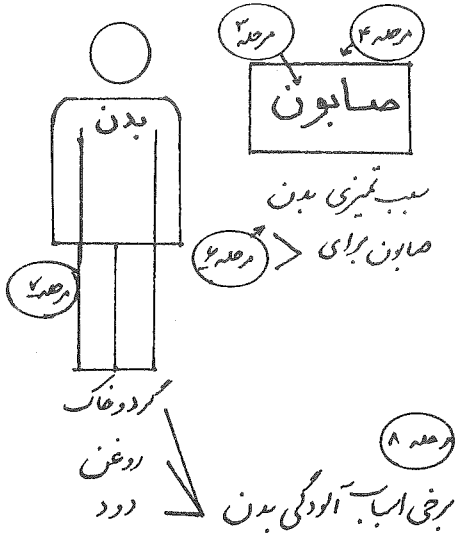
بله! توبه روح انسان را از آلودگی‌ها پاک می‌کند و او را دوست خدا قرار می‌دهد. برای این که هیچ وقت معنای توبه از یادمان نرود، کلاس دو قسمت می‌شود، یک قسمت «النَّطَاقَةُ مِنَ الْإِيْمَانِ» و یک قسمت «الْتَّدَمُ تَوْبَةً» را بگویند. همه با هم پنج باز این دو جمله را تکرار می‌کنیم.

۱- علی میرخلف زاده: «داستان توبه کنندگان» انتشارات نصایح، قم، ۱۳۷۵، ج ۱، ص ۱۷۶-۱۷۷. (با کمی تغییر).

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ (مرحله ۱)

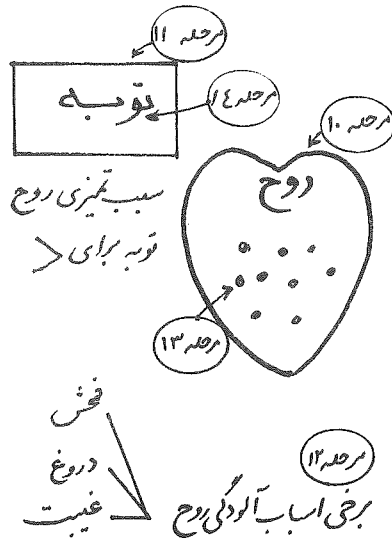
اِنَّ اللّٰهَ (مرحله ۷)

يُحِبُّ التَّوَّابِينَ (مرحله ۱۲) وَيُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِينَ (مرحله ۷)

منجر به بیماری بدن ← با مداوا ← سلامت بدن

النَّظَافَةُ مِنَ الْاِثْمَانِ (مرحله ۹)

منجر به بیماری روح ← با توبه ← منجر سلامت روح

الْبَدَنُ تَوَّابٌ (مرحله ۱۵)

اجتماعی

عبدالحسین اعلمی

نام طرح

نشست گل‌ها (۱)

موضوع

تعلیم و تربیت دینی

هدف کلی

طرحی برای مربیان جهت برگزاری یک جلسه به شکل گفتگو و اجرای برنامه توسط دانش پیشنهاد می‌شود.

اهداف جزئی

مربیان با موارد زیر آشنا می‌شوند:

- ۱- اهمیت آموزش بر اساس گفتگو و پرتوی آن از روش حفظ و تکرار
- ۲- مدت زمان اجرای جلسه و چگونگی اعلام برنامه و توجیه دانش‌آموزان
- ۳- نامگذاری طرح
- ۴- نکات کلی در چگونگی برگزاری جلسه
- ۵- برنامه‌های مشترک نشست اول و دوم

هدف رفتاری

دانش‌آموزان با وظایف خویش جهت ارائه فعالیت‌هایشان در جلسه‌ی مورد نظر توجیه خواهند شد.

نشست گل‌ها

این طرح در قسمت اول در ذیل دو گفتار زیر دنبال خواهد شد.

۱- اهمیت و پیشنهاد طرح

۲- برنامه‌های مشترک نشست اول و دوم گل‌ها

و در قسمت دوم برنامه‌های اختصاصی نشست اول و دوم و زمانبندی آن، بیان خواهد گردید.

گفتار اول اهمیت و پیشنهاد طرح:

برکسی پوشیده نیست که هدایت نوباوگان بیشتر به تربیت آنان بستگی دارد تا آموزش مفاهیم و اصطلاحات دینی، اخلاقی، اجتماعی و...؛ از این رو یک مربی دلسوز پیوسته در حال تلاش است و ساده‌ترین و مؤثرترین شیوه‌ها را برمی‌گزیند یا ابداع می‌کند. روان‌شناسان تربیتی معتقدند «۷۵٪ موفقیت معلم در کار معلمی، مدیون همدندی اوست»^(۱) و نباید تنها بر معلومات خود متکی باشد.

تدریس، روش‌های گوناگونی دارد بایستی آن‌ها را شناسایی کرد و به اقتضای محیط، امکانات و نیاز فراگیران از محاسن آن‌ها بهره‌گرفت و از معایبشان پرهیز کرد.^(۲)

برخی از روش‌ها اگر چه ساده و با تلاش کمتری انجام می‌پذیرند؛ امام به همین میزان تأثیرگذاری کمتری دارند یکی از آن‌ها روش، «حفظ و تکرار» است. معلم، واژه‌ها و مفاهیم را بیان می‌دارد. شاگرد هم آن را به حافظه‌ی خود می‌سپارد و با تکرار و تمرین به صورت کتبی یا شفاهی، مطالب را تحویل می‌دهد اگر مربی بتواند

۱- مجید رشید پور، «چگونه باید تربیت کرد»، تهران، انجمن اولیاء و مربیان جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۶۷، ج ۶، ص ۶۰.

۲- برای مطالعه تفصیلی در این باره، ر.ک: سید حسن شعبانی، «مهارت‌های آموزش و پرورش».

۱۳۶ ره توشه راهیان نور

زمینه سازی خوبی بکند، از ابزارهای متنوع کمک آموزشی بهره گیرد و برای یادگیری انگیزه ایجاد کند، تا حدودی موفق خواهد شد که معتقدات دینی و آداب و رسوم پسندیده را به آنان بیاموزد. این روش غالباً یکنواخت است و فراگیران را متفکر، تحلیل گر و خلاق بار نمی آورد، تفاوت های فردی را در پرورش استعدادها منظور نمی کند، معلومات کسب شده را با زندگی واقعی گره نمی زند و بالاخره ممکن است

باگذشت زمانی کوتاه به فراموشی سپرده شود.

«پرسش و پاسخ» روشی دیگر است که بر سه اصل متکی است:

۱) وجود سؤال یا مسئله که کنجکاویشاگردان را پراکنگیزد و آنان را وادار به تلاش ذهنی کند.

۲) طرح سؤال های متوالی جهت تداوم فعالیت های ذهنی.

۳) هدایت تلاش ذهنی جهت کشف آگاهانه مسئله به طوری که نتیجه ی آن به خلاقیت فکری و کسب دانش منجر شود.

در صورت تسلط مربی بر محتوای آموزشی، مهارت و وقت گذاری او در طرح و تنظیم منطقی پرسش ها، این شیوه در کلاس های نسبتاً کم جمعیت قابل اجرا است و می تواند اعتماد به نفس را در شاگردان بیوراند. آنان را استدلال گر و متفکر بار بیاورد و روحیه ی تحقیق و جستجوگری را برایشان به ارمغان آورد.

روشی که می توان در کنار دو روش فوق از آن بهره گرفت، تا حدودی تلفیق آن دو روش است، یعنی روش «بحث گروهی» در این شیوه، موضوع هایی طرح می شود، و فراگیران به اقتضای موضوع پیرامون آن مطالعه می کنند و در کلاس یا نشست هایی که دارند، در باره ی آن به بحث می پردازند، آنان دیدگاه های خود را ساماندهی می کنند، از تجربیات دیگران بهره می گیرند، قدرت بیان کسب می کنند و به

نشست گل‌ها (۱) ۱۳۷

توصیف، تجزیه و تحلیل یافته‌هایشان می‌پردازند. البته یک مربی با تجربه با نظارتی که در برگزاری این نشست دارد، به فراگیران می‌آموزد که در عین داشتن فرصت اظهار نظر، انتقادپذیر هم باشند و بتوانند با یکدیگر رابطه‌ی صمیمی و عاطفی برقرار سازند.

این نوشتار نیز با هدف پی‌ریزی دو جلسه یا نشست جمعی بین دانش‌آموزان کلاس‌های طرح تابستانی تهیه شده است. جلسه‌ی اول در «میان دوره» و جلسه‌ی دوم در «پایان دوره» برگزار می‌شود. مربی محترم به خوبی می‌داند که محیط تدریس، روحیات فراگیران و امکانات آموزشی در مناطق مختلف کشور متفاوت است، بنابراین محتوا و کیفیت برنامه‌ها نیز می‌تواند متفاوت باشد. در این رهگذر توان، سلیقه و بردباری مربی بسیار کارساز است.

با این وصف چند نمونه از فعالیت‌ها که تا حدودی نیازمند امکانات محدودتری هستند و با اندکی تلاش و پشتکار مربیان محترم قابل اجرا است. پیشنهاد می‌شود، به این امید که زمینه‌ای برای گسترش فعالیت‌های جمعی و متنوع در امر تعلیم و تربیت فراهم شود و یادگیری با مهارت، نگرش پژوهشی و سرخوشی و لذت همراه گردد.

مدت زمان اجرای برنامه برای هر نشست، دو ساعت است. پس از گذشت حدود یک هفته که مربی با روحیات، توانایی دانش‌آموزان، محیط و امکانات تبلیغی آشنا شد، برگزاری این نشست را در جمع دانش‌آموزان مطرح سازد و از آنان بخواهد با او همکاری کنند.

برای جلسه، نامی روان و با محتوا انتخاب شود و بهتر است در این باره با دانش‌آموزان نیز مشورت شود، مثلاً «نشست گل‌ها» می‌تواند نام مناسبی باشد. این نام با در نظر داشتن حدیث معروف پیامبر اکرم (ص) که فرمود: «الولد الصالح ریحانة

۱۳۸ ره توشه راهیان نور
من ریاحین العجّة»^(۱) فرزند صالح گلی از گل‌های پهیشت است؛ انتخاب شده است.
تابلویی نیز تهیه کنید و با یاری بچه‌ها تزیین شود تا برنامه‌هایی که در نشست اول
و دوم اجرا خواهد شد در آن نوشته شود.

مربی محترم طرح‌ها و موضوعات مناسب، کاربردی، قابل تحقیق، آسان و مورد
نیاز دانش‌آموزان را از قبل در نظر بگیرد، در یک جلسه یا در مناسبت‌های دیگر
آن‌ها را پیشنهاد کند. همچنین پیوسته تلاش کند که بچه‌ها در گرداندن جلسه،
تهیه مطالب و اجرای برنامه‌ها بیشترین نقش را ایفا کنند. برای موضوع‌هایی که
باید گروهی انجام شود، آن‌ها را در گروه‌های کوچک نام نویسی کند و از آن‌ها
بخواهد فعالیت خواسته شده را در چند مرحله آماده سازند و در فرصت مقرر،
یافته‌هایشان را ارائه کنند. در طول این مدت، نظارت و راهنمایی همراه با تشویق و
ایجاد انگیزه را فراموش نکند به تلاش‌های آنان. هر چند ناقص باشد، احترام
بگذارد، زیرا روانشناسان می‌گویند:

«وقتی تلاش کودک مورد احترام قرار گیرد، جرأت خود را متمرکز می‌کند تا کار خودش
را به پایان برساند»^(۲)

از نکات مهم دیگر این که مربی سعی کند:

الف - جلسه‌ها در محیطی خارج از کلاس (مثل حیاط مدرسه، پارک محل و...) اجرا
شود.

ب - حتی الامکان برای شرکت کامل در این دو ساعت، اجبار نداشته باشد و سعی کند
زمینه‌های جذابی را ایجاد کند تا خود دانش‌آموزان برای شرکت کامل علاقمند شوند یا

۱- علامه محمد باقر مجلسی، «بحارالانوار»، داراحیاء التراث العربی، بیروت، ۱۴۰۳ هـ ق،
ج ۱۳، ص ۱۰۱، ص ۹.
۲- ادل فابر، الین مازلیش، به بچه‌ها گفتن از بچه‌ها شنیدن، ترجمه‌ی فاطمه عباسی فر، انتشارات
اوحدی، ۱۳۷۵، ج ۶، ص ۱۸۵.

این وصف جلسه به گونه‌ای اداره شود که هرچ و مرچ پیش نیاید.

ج - در تمام برنامه‌های دو جلسه‌ی مژپور از کسانی که علاقمند به مشارکت هستند، استفاده شود و در مواردی مثل کتابخوانی، خاطره، نامه نگاری می‌تواند از طریق قرعه و از میان کسانی که در برنامه‌های دیگر حضور نداشته‌اند، استفاده کند و نوشته‌ی بقیه را در نشریه‌ی دیواری که گروهی از بچه‌ها تنظیم آن را به عهده می‌گیرند، نصب کند. این نشریه را هم به اقتضای نامی که برای نشست پیشنهاد شد، می‌تواند با عنوان «عطر گل‌های بهشت» نام گذاری کند.

چند نفر از دانش‌آموزان برای مسئولیت برنامه‌ریزی و برگزاری هر یک از این دو جلسه نام نویسی می‌کنند سپس با مشورت یکدیگر و نظارت مربی فعالیت‌های زیر را انجام می‌دهند.

۱- تعیین محل برگزاری جلسه (نشست)

۲- تهیه‌ی وسایل مورد نیاز (موکت، صندلی، نیمکت و...)

۳- فراهم کردن بودجه و امکانات پذیرایی مختصر

۴- آماده‌سازی محل برگزاری جلسه

گروه‌های دیگر هم، محتوای برنامه‌های جلسات را تهیه و در زمان محدودی که در اختیار دارند، ارائه می‌کنند.

گفتار دوم:

برنامه‌های مشترک نشست اول و دوم گل‌ها

برای هر نشست برنامه‌هایی پیشنهاد گردیده است و مدت زمان اجرای آن‌ها نیز در نظر گرفته شده است، این برنامه‌ها را در جدولی تنظیم کنید، نام گروه‌ها و افرادی که بایستی مطالب مربوط به آن‌ها را تهیه کنند در زیر هر برنامه بنویسید. آن‌گاه برنامه‌ها را در تابلوی مربوطه نصب کنید. با توجه به محدودیت نوشتار

۱۴۰ ره توشه راهیان نور

پیرامون نحوه‌ی تهیه‌ی این برنامه‌ها نکاتی یادآوری می‌کنیم. در این گفتار، به برنامه‌های مشترک هر دو نشست اشاره می‌شود.

الف - خوش آمدگویی و قرائت قرآن (+۱ دقیقه)

وقتی فضای اجرای برنامه توسط گروه اجرایی آماده شد، بهتر است پس از سلام و احوالپرسی مختصر توسط مربی، یکی از اعضا به عنوان مجری خوش آمد بگوید و از قاری قرآن بخواهد چند آیه قرائت کند. سپس توضیح مختصری در باره‌ی برنامه‌ها ارائه کند.

ب - پذیرایی و استراحت (+۳ دقیقه)

با استفاده از مبلغ و امکاناتی که گروه اجرایی (تدارکاتی) جذب کرده است، پذیرایی مختصری مثل چای، شربت یا شیرینی و... انجام بگیرد و اگر وقتی باقی ماند کسانی که کار دیگری ندارند یک بازی محلی نیز می‌توانند انجام بدهند.

ج - برنامه‌ی انتخابی دانش‌آموزان (۱۵ دقیقه)

معمولاً بچه‌ها ابتکارات و برنامه‌های فردی و گروهی دارند، مانند: تقلید صدا، سرود، نمایش، و... که قبلاً در مدرسه یا مراسمی دیگر اجرا کرده‌اند، یا قدرت اجرای آن را دارند. بچه‌ها دوست دارند خودشان را نشان دهند و این‌جا فرصت خوبی است. مربی می‌تواند از قبل این درخواست را مطرح کند و از میان چند برنامه‌ای که پیشنهاد می‌کنند، با مشورت بچه‌ها یک یا دو نمونه را بپذیرد تا آن‌ها ضمن کسب آمادگی، در ساعت مقرر برای دوستانشان اجرا کنند.

نام طرح

عبدالحسین اعلمی

نشست گل‌ها (۲)

هدف کلی

دانش‌آموزان با چگونگی تشکیل جلسه‌ی اول گفتگو و ارائه‌ی تحقیق و گزارش‌های دوستانشان آشنا می‌شوند.

اهداف جزئی

دانش‌آموزان با موارد زیر آشنا می‌شوند:

- ۱- چگونگی تهیه‌ی یک نوشته‌ی تحقیقی یا یک نمونه‌ی عملی.
- ۲- کلمه و جمله‌سازی از عبارت داده شده.
- ۳- تهیه و ارائه گزارش مربوط به مشکلات محل و راه‌حل‌های آن.
- ۴- چگونگی تهیه‌ی گزارش ساده
- ۵- نکاتی در باره‌ی کتابخوانی و تلخیص
- ۶- برگزاری یک جلسه گفتگو

هدف رفتاری

دانش‌آموزان به تحقیق و جستجوگری ترغیب می‌شوند و برای حل برخی از مشکلات محل همکاری می‌کنند.

روش‌های مناسب تدریس

فعال

نشست اول گل‌ها

برنامه اختصاصی این نشست و زمان بندی آن‌ها در سه گفتار بیان خواهد شد
گفتار اول: ارائه‌ی تحقیق (۲۰ دقیقه)

برای این منظور می‌توانید موضوع‌های مناسب و مورد نیاز را که به آسانی قابل تحقیق باشند، پس از مشورت قبلی با دانش‌آموزان، برگزینید. سپس انگیزه‌ی تحقیق را ایجاد کنید و آن‌گاه روش مناسبی را برای تحقیق در نظر بگیرید. در ذیل یک نمونه همراه با توضیحی که لازم است مربی برای دانش‌آموزان بیان کند، آورده می‌شود.

موضوع: چگونه درس بخوانیم؟

ایجاد انگیزه: بچه‌ها! آیا شما دوست دارید برای خود و جامعه سودمند باشید؟

آیا می‌خواهید در آینده نویسنده‌ای توانا بشوید؟

آیا برای درس خواندن تلاش می‌کنید، اگر تلاش می‌کنید آیا همیشه موفق بوده‌اید و

اگر کمتر موفق بوده‌اید، عامل آن را در چه چیزی می‌دانید؟

این را بدانید که دانش‌آموزان موفق همیشه با هوش‌تر از سایر همکلاسی‌ها

نیستند؛ بلکه ممکن است بهتر از دیگران از وقت و نیروی خود استفاده کنند. شما

می‌توانید با کمی تحقیق و جستجو راه‌های بهتر درس خواندن را پیدا کنید.

خوب! حالا چند نفر می‌خواهند روی این موضوع تحقیق کنند؟

سه نفر انتخاب شوند. این سه نفر می‌توانند از کلاس اول، دوم و سوم باشند یا سه نفری که علاقه دارند با هم تحقیق کنند (در هر سطحی که باشند). این افراد در انتخاب روش نیز آزادند و می‌توانند هر کدام جداگانه کار کنند یا هر یک قسمتی را به عهده بگیرد یا این که از ابتدا در تمام قسمت‌ها با هم تحقیق نمایند. در هر حال پس از گردآوری مطالب یادداشت‌هایشان را باید با هم جمع بندی کنند.

مراحل تحقیق:

الف - طرح سؤال

- ۱- چه میزان به درس خواندن علاقه دارید؟
- ۲- اگر کم علاقه هستید دلایل آن چیست؟
- ۳- چه راه‌هایی برای تقویت انگیزه‌ی درس خواندن پیشنهاد می‌کنید؟
- ۴- هدف‌های دراز مدت و کوتاه مدت شما برای درس خواندن چیست؟
- ۵- برای زندگی برنامه ریزی دارید و برنامه ریزی درسی شما چگونه است؟
- ۶- کجا مطالعه می‌کنید و در محیط مطالعه‌ی شما چقدر آرامش هست؟
- ۷- چگونه مطالعه می‌کنید (از جهت فیزیکی)؟
- ۸- چه زمان‌هایی را برای مطالعه برمی‌گزینید؟
- ۹- چه روش‌هایی را برای مطالعه به کار می‌گیرید؟
- ۱۰- دوستان شما چه نقش‌هایی در موفقیت یا عدم موفقیت درسی شما دارند؟
- ۱۱- آیا در کلاس یادداشت برمی‌دارید؟ چگونه؟
- ۱۲- تکلیف‌های درسی را چگونه انجام می‌دهید؟

یادآوری:

نشست گل‌ها (۲) ۱۴۵

۱- سوال‌ها را با سلیقه خود به ترتیب منطقی بچینید.

۲- در ارتباط با هر یک از سؤال‌های پلامی توانید چندین سؤال دیگر طرح کنید.

ب - یادداشت پاسخ‌ها

برای هر سوال برگه‌ای در نظر بگیرید و آن را از قسمت بالا به صورت افقی، به اندازه‌ی دوسانتیمتر خط کشی کنید. سؤال را بالای آن بنویسید. سپس برای یافتن پاسخ تحقیق کنید. شما می‌توانید از راه‌های زیر استفاده کنید.

۱- خودتان در پاره‌ی آن فکر کنید.

۲- با دوستان و همکلاسی‌ها مشورت کنید و به روش آماری واقعیت‌های موجود در رفتار آنان را منعکس نمایید، سپس استپاها و نواقص را در گزارش خود طرح و راههای صحیح را پیشنهاد کنید.

۳- از معلم‌ها و کسانی که سواد و تجربه بیشتری دارند، کمک بگیرید.

۴- به کتابخانه‌ها سرزنید شاید در پاره‌ی همه یا برخی از سؤال‌های خود منابعی را پیدا کنید.

ج - جمع بندی و نتیجه‌گیری

پاسخ‌های هر سؤال را با هم مقایسه کنید. آن‌ها را تجزیه و تحلیل نمایید و دلیل این که آن را می‌پذیرید یا نمی‌پذیرید را در کنارش بنویسید. آن‌ها را به ترتیب منطقی دسته بندی کنید، برای هر دسته یک عنوان و نام در نظر بگیرید و در نهایت عنوان‌ها را مانند فهرستی که کتاب‌ها دارند، زیر هم بنویسید.

د - نوشتن و ارائه

برگه‌هایی برای چرک نویس تهیه و نوشتن را آغاز کنید. اول یک مقدمه بنویسید که شامل موارد زیر باشد.

انگیزه‌ی این که به تحقیق پرداختید، مشکلاتی که داشتید، موفقیت‌هایی که

۱۴۶ ره توشه راهیان نور
کسب کردید و روشی را که به کار بردید. سپس عنوان‌ها را به ترتیبی که تنظیم کرده‌اید، یک به یک بنویسید و در زیر آن سؤال‌های مورد نظر و پاسخ‌ها و نتایج به دست آمده را به صورت ساده و روان بیاورید. در پایان نوشته را پاک‌نویس کنید و اگر نوشته تان طولانی بود، خلاصه آن را در چهار صفحه بنویسید و در جلسه‌ی مورد نظر برای دوستانتان بخوانید.

گفتار دوم: عبارت در عبارت (۱۵ دقیقه)

برای این منظور عبارتی را برای دانش‌آموزان روی کارت یا تابلو بنویسید و توجه داشته باشید که این عبارت اصلی است، مثل «نعمتٌ مَّوَبٌ حَدا، نماز»، «هوای لطیف و سرد بهاری». آن گاه چند نفر از دانش‌آموزان را بخواهید تا از میان کلمه‌های این عبارت، عبارتهای دیگری را طوری خلق کنند که هیچ یک از کلمه‌های عبارت اصلی تکرار نشود. کمی پیچیده‌تر این که از حرف‌های عبارت مزبور، کلمه‌های جدید و آموزنده‌ای بسازند و آن را در جمله‌ای کوتاه به کار ببرند. در هر صورت کلمه‌ها و جمله‌ها توسط سه نفر جداگانه یادداشت شود. تا نظارت و قضاوت کامل‌تر انجام پذیرد. هرکس در فرصت ده دقیقه تعداد بیشتری کلمه یا عبارت صحیح ابداع کند، امتیاز یا جایزه‌ی بیشتری خواهد گرفت.

گفتار سوم: مشکلات محل و راه حل‌های آن (۳۰ دقیقه)

در هر محل مردم به ویژه دانش‌آموزان مشکلات و نیازهای مخصوص خود را دارند؛ از جهت بهداشت، مسیرهای ارتباطی با مناطق دیگر، خدمات آب و برق، نیازهای فرهنگی، ورزشی، اوقات فراغت جوانان، امور کشاورزی، دامداری و... چند نفر از بچه‌ها مسؤلیت بررسی این امور را به عهده بگیرند و اگر حجم کار زیاد بود، هر بخشی به چند نفر سپرده شود. این عده سؤال‌هایی را آماده کنند و از مردم، معلمان، مسؤلین محلی و... بپرسند و راه حل‌ها را نیز جستجو کنند.

نشست گل‌ها (۲)..... ۱۴۷

پس از جمع آوری مطالب، آن را به طور خلاصه در جلسه‌ی دوستان ارائه کنند. (۱)

در پایان، پس از مشورت با بچه‌ها، راه حل‌ها را بررسی کنید و با بیان احادیثی در باره‌ی ضرورت تعاون و همکاری، آنان را تشویق کنید تا در برنامه‌هایی که جهت حل برخی از آن مشکلات گرفته می‌شود، شرکت کنند. برای مثال: اگر فضای ورزشی در محل نباشد، با کمک آن‌ها می‌تواند زمینی را فراهم سازید، نمایندگان آن‌ها به ادارات مربوطه بروند و کمک‌هایی را دریافت کنند، حتی از مردم نیکوکار نیز برای تهیه‌ی لباس و لوازم ورزشی دعوت کنید. برای حل مشکلات بهداشتی، آن‌ها را در نظافت دسته جمعی شرکت دهید و پیام‌های بهداشتی مناسب را تهیه کنید تا آن‌ها و در مغازه‌ها و محل‌های اجتماع مردم نصب کنید.

۱- برای تحقیق از توضیحاتی که در برنامه‌ی دوم ذکر شد، می‌توانید استفاده کنید.

نشست دوم گل‌ها^(۱)

پیرامون برنامه‌ی اول، چهارم و ششم، در برنامه‌های مشترک نشست گل‌ها مطالبی بیان شده است، در این فرصت پیرامون برنامه‌ی اختصاصی این نشست و زمانبندی آن‌ها، توضیحاتی در سه گفتار بیان می‌شود
گفتار اول: ارائه گزارش (۲۰ دقیقه)

گزارش نویسی «عبارت است از: نگارش اطلاعات، حقایق، علل، مسائل، رویدادها، استنتاج و ارائه راه حلی که به ترتیب و توالی منطقی با روشنی و اختصار یا رسایی به خواننده منتقل می‌شود و به عبارت ساده‌تر پیغامی است که با سرعت صحت و روشنی به خواننده می‌رسد و این پیغام بر اصل ساده نویسی و سالم نویسی استوار است.»^(۲)

بچه‌ها و حتی برخی از بزرگ‌ترها وقتی از جایی دیدن می‌کنند، معمولاً هدف خاصی را دنبال نمی‌کنند و فقط ظواهر را دید می‌زنند و برمی‌گردند به همین خاطر اگر از آنان پرسید چه دیدید، نمی‌توانند خوب توصیف نمایند یا آموخته‌های خود را دسته‌بندی و تجزیه و تحلیل کنند؛ البته برای یک گزارش کوتاه ۲۰ دقیقه‌ای اصراری نیست که اصول علمی گزارش نویسی به طور کامل رعایت شود و شاید چنین کاری از توان دانش‌آموزان خارج باشد؛ بلکه هدف ایجاد انگیزه و زمینه برای شکوفایی روحیه‌ی، جستجوگری و گزارش نویسی بین آنان است. بدین منظور اگر پیش‌بینی کرده‌اید که دانش‌آموزان بتوانند، در فاصله‌ی باقی مانده برای برگزاری

۱- با توجه به ارتباط این جلسه با نشست قبلی و ارتباط هر دو با طرح کلی، لازم است در تهیه و اجرای برنامه‌ها تذکرات و توضیحات مجموعه طرح در نظر گرفته شود، لذا به خاطر محدودیت نوشتار، مطالبی که تکرار آن‌ها ضرورت نداشت، آورده نشده است.

۲- مهدی ماحوزی، گزارش نویسی و آیین نگارش، انتشارات اساطیر، ۱۳۷۰، چ ۴، ص ۳۲.

۱۵۰..... ره توشه راهیان نور
نشست دوم، برخی از مراکز (موزه، زیارتگاه، کتابخانه‌های معتبر و...) دیدن کنند، از همه‌ی آن‌ها، یا چند نفر که علاقمند هستند، بخواهید در این باره گزارش تهیه کنند. در غیر این صورت می‌توانید سوژه‌هایی را پس از مشورت با بچه‌ها برگزینید، مانند: چگونگی کار یک کشاورز یا یک اداره (بخشداری، شهرداری، آموزش و پرورش) آن‌گاه برای آن‌ها امکاناتی را فراهم سازیم تا بتوانند از طریق بازدید، مصاحبه و... به نتایج مطلوبی است یابند و گزارشی جهت ارائه به دوستانشان تهیه کنند

یادآوری:

روش گزارش نویسی را قبل از بازدید به آن‌ها تذکر دهید.
مراحل تهیه‌ی یک گزارش ساده می‌تواند به قرار ذیل باشد.
الف. طرح و برنامه را از قبل تهیه کنند، برای این کار دانش‌آموزان باید قبلاً اطلاعات اجمالی پیرامون چگونگی بررسی موضوع گزارش خود را کسب و سؤال‌هایی را که در ذهن دارد، طرح و دسته‌بندی کنند تا از مسئولین مربوطه پاسخ مناسب دریافت دارند.

پ. ابزار لازم (برگه‌های یادداشت، خودکار و...) را در اختیار داشته باشند.
چ. در هر مورد خوب دیدن، خوب شنیدن و خوب دقت کردن را فراموش نکنند.
د. در جلسه‌ای مشترک، نوشته‌ها را دسته‌بندی به ترتیب زیر تنظیم کنند.
ه. نوشته‌های تکراری را حذف کنند

۲. آن‌ها را به ترتیب منطقی دسته‌بندی کنند و برای هر قسمت عنوانی در نظر

بگیرند

۳. نتیجه‌ی گزارش خود را در ۳ صفحه به طور خلاصه، ساده و گویا بنویسید.
ه. یکی از تهیه‌کنندگان که بیانی گویاتر دارد و یا هر یک از آنان بخشی از گزارش

نشست گل‌ها (۲)..... ۱۵۱

را در وقت مقرر برای دانش‌آموزان بخوانند.

نمونه‌ی یک گزارش:

این نمونه تهیه‌ی گزارشی از یک یا چند کتابخانه، جهت آشنایی دانش‌آموزان با شیوه‌ی مراجعه و استفاده از کتابخانه می‌باشد.

ابتدا پرس و جو کنید که در محل یا نزدیکترین مکان‌ها به محل شما چند کتابخانه وجود دارد، کدام کتابخانه از جهت محتوای کتاب‌ها و نزدیک به محل و... برای استفاده‌ی دانش‌آموزان مناسب‌تر است سپس با مسئولین آن جا هماهنگ کنید و تعداد دانش‌آموزانی را که جهت تهیه گزارش به آن جا می‌روند، اعلام کنید. آن‌گاه از رفتن به آن کتابخانه سؤال‌هایی را (مانند سؤال‌های زیر) برای پرسش از مسئولین آماده کنند.

۱. به طور کلی کتابخانه چه معنی است و چرا عضو کتابخانه می‌شویم؟

۲. آدرس دقیق کتابخانه را بفرمایید.

۳. در چه سالی تأسیس شده است؟

۴. توسط چه مؤسسه یا فرد نیکوکاری تأسیس شده است؟

۵. چند جلد کتاب دارد؟

۶. آیا کتابها موضوع پندی شده است؟ در صورت مثبت بودن پاسخ در چه

موضوع‌هایی؟

۷. برای سطح کودکان و نوجوانان چه تعداد کتاب دارید؟

۸. اگر کتاب‌های کمک درسی دارید، چند نمونه نام بپزید.

۹. کتاب‌ها را چگونه دسته پندی کرده‌اید؛ در لیست نوشته‌اید یا روی کارت و پر

چه اساسی تنظیم کرده‌اید؛ نام کتاب، موضوع، نویسنده یا این که تمام ویژگی‌ها

را لحاظ کرده‌اید؟

۱۵۲ ره توشه راهیان نور

۱۰. چه تعداد عضو دارید و آیا عضو جدید می‌پذیرد؟

۱۱. شرایط عضویت چیست؟

۱۲. از کتابخانه چگونه استفاده می‌شود؛ فقط امانی است یا سالن مطالعه هم

دارید؟

۱۳. کتابخانه‌ی امانی برای چند روز کتاب به امانت می‌دهد؟

۱۴. کتابخانه در چه روزها و ساعت‌هایی خدمات ارائه می‌دهد؟

۱۵. شما که در زمینه‌ی کتابداری تجربه دارید، بفرمایید برای حفظ یک کتاب

چه باید کرد؟

۱۶. معمولاً کتابخانه‌ها اصطلاحاتی مانند (کتابدار و...) دارند پیرامون آن‌ها

برای ما توضیح دهید؟

۱۷. اگر ما نتوانیم از کتابخانه‌های مهم استفاده کنیم، چگونه می‌توانیم با کمک

دوستانمان یک کتابخانه کوچک فراهم سازیم؟

۱۸. آیا یک نفر از دوستان ما می‌تواند برای ده روز یا بیشتر تعداد زیادی

کتاب برای بچه‌ها که عضو می‌شوند، تحویل بگیرد؟^(۱)

گفتار دوم: کتابخوانی و تلخیص (۱۵ دقیقه)

در یکی از جلسه‌های تدریس، پیرامون اهمیت کتابخوانی صحبت کنید و روش

تلخیص کتاب را بیان کنید و از دانش‌آموزان بخواهید در فرصتی که برای این نشست

دارند، یک کتاب آموزنده را مطالعه و آن را در یک یا دو صفحه خلاصه کنند. از میان

۱- اگر فاصله‌ی کتابخانه با محل زیاد است، این سؤال طرح شود، زیرا چند نفر از بچه‌ها می‌توانند در مدرسه، مسجد یا خانه، کتابخانه‌ی موقت امانی تأسیس کنند و با مبلغی که جمع‌آوری می‌شود، با یک واسطه از کتابخانه برای دوستانشان کتاب تهیه و کتاب‌های شخصی بچه‌ها را تحویل بگیرند و برای مطالعه دست به دست کنند. شاید همین کار زمینه‌ای، برای تأسیس یک کتابخانه در محل باشد.

نشست گل‌ها (۲) ۱۵۳

این آثار چند نوشته را (به قید قرعه یا کیفیت) انتخاب و در کلاس ارائه کنید.

نکاتی درباره خلاصه نویسی

اصول فنی خلاصه نویسی وقت زیاد را می‌طلبد و مربیان پرورشی پیرامون آن برای دانش‌آموزان سخن می‌گویند^(۱) هدف اصلی در اینجا ایجاد انگیزه برای خواندن یک کتابه آموزنده و تمرین اولیه‌ی خلاصه نویسی است؛ بنابراین هنگام پیشنهاد طرح، نکاتی را که اشاره می‌شود با توضیح مناسب، برای آنان بیان کنید.

۱. در تلخیص سعی شود به اصل مطلب لطمه‌ای وارد نشود (اصل جامعیت)

۲. قسمت‌های مختلف را خوب مطالعه و آن را چند بار در ذهن مجسم و تکرار کنید، سپس آنچه را درک کرده‌اید، به قلم خود و به طور خلاصه در چند سطر بنویسید.

۳. امانت را حفظ کنید؛ از خودتان چیزی را که از محتوای کتاب به دست نمی‌آید، اضافه نکنید.

۴. در نوشتن خلاصه، انسجام و ارتباط جمله‌ها را حفظ کنید.

۵. سعی کنید مطالب را ساده، روان و با جمله‌های کوتاه بنویسید تا دوستانتان بهتر بتوانند مقصود شما را درک کنند.

گفتار سوم: برگزاری جلسه گفتگو (+۳ دقیقه)

قبلاً موضوع‌هایی از قبیل: طرح تابستانی (برنامه‌ها، مطالب درسی و...)، امام علی، وحدت و امنیت ملی و... پیشنهاد شود، تا چند نفر پیرامون آن‌ها مطالعه و تحقیق کنند و با نظارت شما در چارچوبی که تعیین می‌کنید، پیرامون آن به گفتگو بپردازند، دیدگاه‌های خودشان را بیان دارند و مشکلات و راه‌حل‌ها را بررسی کنند.

۱- برای آشنایی بیشتر مراجعه شود به: غلامرضا منفرد: «راهنمای مربیان تربیتی، ویژه کلاس‌های پرورشی، پایه سوم»، تهران، انتشارات تربیت، ۱۳۷۴، چ ۱، ص ۴۰ به بعد.

۱۵۴ ره توشه راهیان نور

در پایان نشست اول یا چند روز پس از آن، سه گروه دوفره یا سه نفره را بدین منظور انتخاب کنید، برای مثال اگر موضوع های پیشنهادی امام علی، وحدت ملی و امنیت ملی، باشد که مناسب هم هست^(۱)

مطالعه ای گروه ها می تواند چنین باشد.

۱. اعضای گروه الف درباره ی دو موضوع «امام علی» و «امنیت ملی» مطالعه کنند.

۲. اعضای گروه ب درباره ی دو موضوع «امام علی» و «وحدت» مطالعه کنند.

۳. اعضای گروه ج درباره ی دو موضوع «امنیت» و «وحدت» مطالعه کنند.

مراحل و روش گفتگو:

هر سه گروه در جایگاه حاضر بشوند، روی نیمکت یا صندلی ها بنشینند و گفتگو را در سه مرحله ی ده دقیقه ای برگزار کنند.

مرحله اول:

یکی از سه گروه را به قید قرعه انتخاب کنید، نماینده ی گروه که قبلاً با اعضا مشورت کرده است، سه یا چهار کلمه ی کلیدی گفتگو را درباره ی یکی از دو موضوعی که مطالعه کرده اند، بیان کند، بهتر است کلمه ها را روی تابلو یا کارت درشت بنویسید؛ برای مثال گروه الف درباره ی امام علی علیه السلام چهار کلمه بگوید و اعضای گروه دوم (ب) که پیرامون این موضوع مطالعه کرده اند ۵ دقیقه درباره ی امام علی علیه السلام سخن بگویند.

سعی شود هر یک از اعضا جمله ای بگویند و لااقل یکی از سه یا چهار کلمه ی کلیدی را در آن به کار برند. در پنج دقیقه ی دوم اعضای گروه پیشنهاد دهنده (الف) نیز مطالب تکمیلی خود را ذکر کنند.

۱- به این دلیل که رهبر معظم انقلاب، حضرت آیت الله خامنه ای سال ۱۳۷۹ را به نام امام علی علیه السلام مزین فرمودند و مردم را به رعایت وحدت و امنیت ملی سفارش نمودند.

مرحله‌ی دوم:

نماینده‌ی گروه «ب» به روش پیشین، سه یا چهار کلمه درباره‌ی «وحدت» پیشنهاد کند و اعضای گروه «ج» که در این باره مطالعه کرده‌اند، ۵ دقیقه صحبت می‌کنند به مدت ۵ دقیقه هم اعضای گروه «ب» مطالب تکمیلی خود را بگویند.

مرحله سوم:

نماینده گروه «ج» درباره‌ی امنیت ملی، سه یا چهار کلمه‌ی کلیدی ذکر کند و اعضای گروه «الف» که قبلاً در این باره مطالعه کرده‌اند، ۵ دقیقه صحبت کنند و در ۵ دقیقه‌ی پایانی، اعضای گروه «ج» مطالب تکمیلی خود را ذکر کنند.

سخنی پیرامون منابع و مطالب مربوط به گفتگو

از موضوع‌های امام علی علیه السلام، وحدت و امنیت ملی منابع دو موضوع اول در دسترس است مانند: کتاب جاذبه و دافعه و انسان کامل از شهید مطهری و درس‌های «انسان کامل» و «برادری و وحدت ملی» که در کتاب ره توشه به چاپ رسیده است؛ اما در مورد امنیت ملی چون احتمال می‌رود در محل تبلیغ منبع مشخص و قابل دسترسی در اختیار نباشد، مطالبی به اختصار بیان می‌کنیم.

«امنیت به معنای آرامش و آسودگی است. در قدیم سرپا را که مأمور حفظ نظم و آرامش بود، امنیه، می‌گفتند»^(۱)

از گروه‌هایی که قرار است درباره‌ی امنیت مطالعه کنند، بخواهید پیرامون چهار شاخه‌ی مهم امنیت مطالعه کنند و شما نیز با توجه به منابع ذکر شده‌ی داخل پیرانتزها آن‌ها را راهنمایی کنید.^(۱)

۱. امنیت جان (آیات ۳۱ و ۳۳ اسراء، ۹۲ نساء، ۳۲ مائده)

۱- فرهنگ عمید.

۱- به دلیل این که قرآن در دسترس همگان است، به ذکر آیاتی از آن اکتفا شده، شما می‌توانید آن‌ها را به روایات و کتابهایی که در محل تبلیغ در اختیار هست در دسترس دارید، ارجاع دهید.

۱۵۶ ره توشه راهیان نور

۲. امنیت مال (آیات ۳۴ و ۳۵ اسراء، ۲۸ مائده)

۳. امنیت خانواده و ناموس (آیات ۱۹ مؤمن، ۵۹ احزاب، ۲۷ و ۲۸ و ۳۰ و ۳۱ نور)

۴. امنیت آبرو و شخصیت (آیات ۱۱ و ۱۲ سورهی حجرات)

علاوه بر اینها، پاسخ یا راهکارهای سه سؤال زیر را هم پیدا کنند

۱. نخستین دعای حضرت ابراهیم علیه السلام بعد از ساختن خانهی خدا چه بود؟

(ابراهیم، آیهی ۳۵)

۲. با توجه به آیهی ۱۱۲ سورهی نحل، رابطهی امنیت، روزی و کفران نعمت را

توضیح دهید؟

۳. شما به عنوان سرباز امام زمان چگونه می توانید در جامعه نظم و آرامش

ایجاد کنید؟

مناسبت‌ها

محمد رضایی

نام درس

خورشید سامرا

موضوع

تاریخ اسلام

هدف کلی

دانش آموزان در این درس با حضرت امام حسن عسگری علیه السلام و برخی از فضائل و مناقب و سیره عملی آن حضرت آشنایی شوند

اهداف جزئی

دانش آموزان با موارد زیر آشنا می شوند.

۱- نام، القاب، کنیه و نام والدین آن حضرت

۲- سیره عملی

۳- برخی سخنان گهربار امام حسن عسگری علیه السلام

هدف رفتاری

از دانش آموزان انتظار می رود به نماز اهمیت دهند و آن را با توجه بیشتر به جا آورند و برخی فضائل امام حسن عسگری علیه السلام را نقل کنند.

روش های مناسب تدریس

۱- توضیحی ۲- فعال (نقاشی - شعر - کارت)

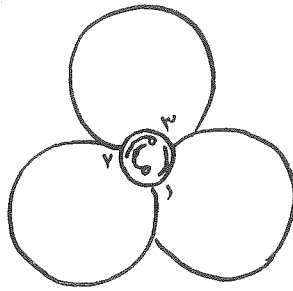
رسانه های آموزشی

نخته سیاه - کارت

خورشید سامرا

مربی محترم، ابتدا گل روبرو را کشیده و جواب سؤالات را زیر را در گلبُرگهای آن

می نویسد: (۱)

۱ - چاه و چشمه‌ای معروف که یادگار همسر و فرزند، پیامبر بت شکن

زمنم

است؟

۲ - آبی که تا رنگ، بو یا مزه‌اش تغییر نکند، نجس نمی‌شود، بلکه پاک کننده

کُر

است؟

۳ - کلمه‌ای که هنگام ورود به جایی در آن نامحرم یا منزل متعلق به دیگران است

یا الله

باید گفت؟

با ترکیب حروف اول این سه کلمه، واژه‌ای زیبا به دست می‌آید؟ آن را بگویید

پاک و پاکیزه

آیا معنای آن را می‌دانید؟

آیا می‌دانید این لقب چه بزرگواری است؟

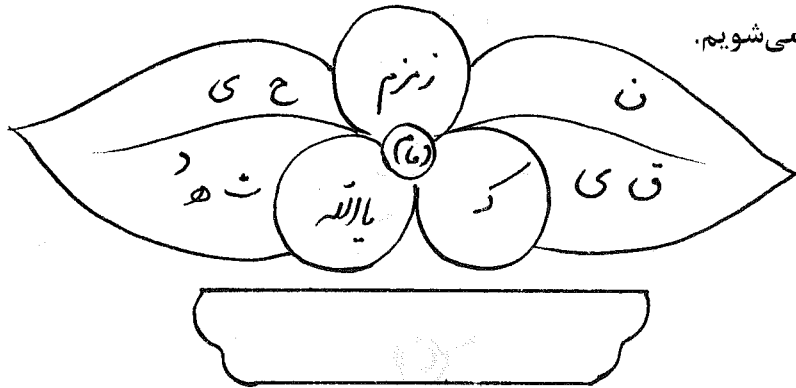
با توجه به کلمه‌ی امام در مرکز گل بگویید نام کدام امام است؟

جهت یافتن امام مورد نظر با تکمیل طرح با پدر و مادرش هم

۱- یادآوری: الف - طرح در یک گوشه‌ی تخته و درشت کشیده شود و تا آخر برنامه باشد.

ب - در دایره‌ی مرکزی گل، کلمه‌ی امام نوشته شود.

آشنا می شویم.

در طرف راست لقب پدرشان است.

در طرف چپ نام مادر ایشان است.

حال بگویید نام کدام امام مورد نظر است؟

برای شناخت بهتر آن بزرگوار، با تکمیل طرح، این شعر را کامل کنید؟

مربی در آغاز، زیر گل یک گلدان بشقابی می کشد، سپس با پرسش و پاسخ به

کلمات روبه رو رسیده، آن ها را در یک گوشه تخته جداگانه می نویسد.

محمد

نام آخرین پیامبر چیست؟

دو لقب برای دو امام که از این حرف (هدی) گرفته شده است؟ هادی - مهدی

العسگری

لقب معروف آخرین امام شهید؟

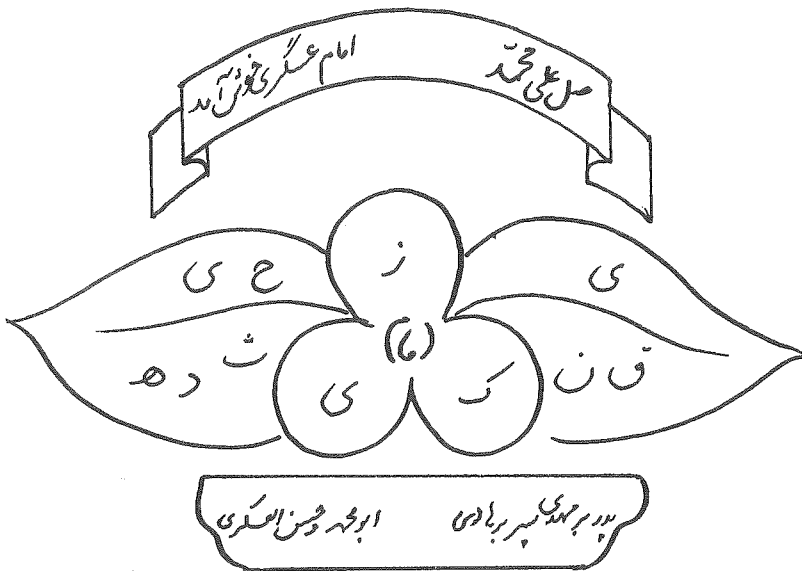
مربی این بیت را که درباره ی امام یازدهم است، داخل همان گلدان، به صورت

ناقص می نویسد و از دانش آموزان می خواهد با کلمات فوق آن را کامل کنند.

پدر بر و پسر بر ابو و حسن

در نهایت مربی با تکمیل طرح، به صورت زیر، با همخوانی بیت بالایی این میلاد را همراه دانش آموزان به ساحت مقدس ولیعصر (عج) تبریک می‌گوید.

داستان میلاد نور

فضای خانه‌ی امام دهم غرق نور و عطر آگین بود و شهر... (سریع بگویید محل تولد این امام را)

آیا می‌دانید از ۱۴ معصوم کدام یک در این شهر و کدام یک در شهرهای دیگر متولد شدند؟

بله! شهر مدینه حال و هوای دیگر داشت، چراکه یازدهمین امام متولد شده بود

۱۶۴ ره توشه راهیان نور
وقتی این نوزاد نورانی را به دست مبارک پدرش دادند، او را بویید و بوسید و در
گوش راستش... و در گوش چپش... گفت. (اذان و اقامه)

تاکنون با نام، کنیه، لقب و.. آن حضرت آشنا شدیم، اما هنوز اطلاعات عمومی
ناقص است، اگر گفتید این شعر یعنی چه؟

زاد روز سومین ابن الرضا فرخنده باد

جلوه‌های دومین خورشید سامرا مبارک باد^(۱)

اسوه‌های نور

ضمن تبریک این میلاد نور؛ سریع بگویید نام مادر همسر گرامی آن حضرت را؟
بله! نام مادر گرامی ایشان «حدیثه» و نام همسر گرامی اش نرجس خاتون بود که
هر دو پادشاه زاده بودند و در محیطی خاص رشد پیدا کردند؛ اما در کودکی و
نوجوانی و تا لحظه‌ای که به محضر ائمه رسیدند، از هر گونه آفات و پلیدی و زشتی
به دور بودند و از زنان نیکوکار و صالحه به شمار می‌رفتند و بدین جهت توانستند به
مراتب والایی برسند. به راستی چگونه می‌توان همانند آن بزرگواران وجود و
زندگی خود را نورانی کرد!

در جستجوی نور

خلیفه‌ی عباسی آن حضرت را با این که در سامرا تحت نظر بود، هر از چندی
زندانی می‌کرد. یک بار به زندانبان دستور داد دو نفر از فاسدترین و خشن‌ترین
مأموران را برای نگهبانی از آن حضرت بگمارد، پس از چندی خلیفه از احوال آن

۱- سه امام بعد از امام رضا علیه السلام کنیه‌ای مشترک به نام ابن الرضا دارند لذا امام حسن عسگری
سومین ابن الرضا است و سامراء در شمال عراق مدفن دو امام است؛ امام هادی و عسگری، لذا
ایشان دومین خورشید نورانی سامرا است.

خورشید سامرا ۱۶۵
حضرت و وضعیت مأموران زندان پرس و جو کرد، گزارش دادند که آن دو مأمور
چنان دگرگون شده‌اند که دست از شرارت و بدکاری برداشته و پیوسته مشغول نماز
و عبادت شده‌اند!!

خلیفه با خشم و عصبانیت آن‌ها را طلبید و بازخواست کرد که این چه رفتاری و
حالی است که شما دارید؟ گفتند: بر اثر معاشرت و انس زیاد با مرد خدا حسن بن
علی است؛ مردی که شب و روز مشغول عبادت و بندگی خداست و در همه حال و در
هر آنچه می‌گوید عبادت خدا را کرده و خدا را در نظر دارد به چیزی مشغول
نمی‌شود؛ مگر اینکه در آن کار و سخن عبادت خدا باشد. (۱)

نتیجه و عاقبت نورانیت

با دقت در این داستان بگویید چه نکات یا درس‌هایی از آن استفاده
می‌شود. (۲)

ابوهاشم جعفری یکی از صحابه‌ی بزرگ آن حضرت می‌گوید شنیدم که آن
حضرت فرمود «بهشت دروازه‌ای به نام معروف دارد که جز اهل خیر و نیکوکاری از آن
دروازه وارد نشوند.» من با شنیدن این سخن خدا را سپاس گفتم و خوشحال شدم که
احتیاجات مردم را برآورده می‌سازم.

امام رو به من کرده فرمود: آری من از آن چه در دلت گذشت، آگاهم!
به راستی که نیکوکاران در دنیا و آخرت از اهل خیر به شمار می‌آیند. ای

۱- شیخ مفید، ارشاد، ص ۳۲۴.

۲- مربی موارد زیر را از قبل به صورت کارت‌هایی تهیه کند و در کلاس، در قالب کارت‌ها در ضمن
داستان به ارائه درس‌های آن نیز بپردازد

بهشت جهنم معروف نیکوکاری

۱۶۶ ره توشه راهیان نور

ابوهاشم خداوند تو را از ایشان قرار دهد و بیامرزد^(۱)

در پایان

با تبریک مجدد این میلاد نور به ویژه به حضرت مهدی صاحب الزمان (عج)، این نکته را یادآوری می‌کنیم که یکی از بهترین راه‌های توسل و تقرب به امام زمان (عج) که بزرگان سفارش کرده‌اند، این است که از طرف پدر بزرگوار ایشان به تلاوت قرآن، اقامه‌ی نماز، بپردازیم و ثواب آن را هدیه کنیم باشد که مورد توجه حضرت حجت قرار گیریم.

با این بیت برنامه را پایان می‌دهیم.

دهم ولی خدا را ولی آمد که دومین حسن از چهارمین علی آمد

پر آن علی و گل روی این حسن صلوات

غلامرضا محسنی

نام درس

شقایق بهشتی

موضوع

تاریخ اسلام

هدف کلی

دانش آموزان در این درس با تولد، جریان نامگذاری و چند کار مهم حضرت زینب

علیها السلام آشنا می شوند.

اهداف جزئی

دانش آموزان در این درس با موارد زیر آشنا می شوند.

۱- نامگذاری حضرت زینب و علت این که به او زینب گفتند.

۲- مقام علمی حضرت

۳- لقب و کنیه حضرت زینب

۴- کارهای حضرت، مثل: پرستاری، نماز، بخشش

۵- چهار مورد از نجات دادن جان امام سجاد علیها السلام

هدف رفتاری

از دانش آموزان انتظار می رود در پایان درس بتوانند مطالبی در باره تولد

حضرت بیان کنند همچنین بتوانند پیرامون مقام علمی حضرت تلاش های آن بانوی

بزرگوار در جریان کربلا سخن بگویند.

روش های مناسب تدریس

۱- توضیحی ۲- فعال (پرسش و پاسخ، مسابقه، شعر، سرود)

رسانه های آموزشی

تخته و گچ، کارت

شقایق برهشتی

با سلام خدمت شما برنامه‌ی خود را با یاد و نام خدا آغاز می‌کنم، چون شاعر فرمود:

ای نام تو بهترین سر آغاز
بی نام تو برنامه کی کنم آغاز
من هم با نوشتن «بسم الله الرحمن الرحيم» و زینت دادن تخته به این جمله‌ی
مبارک برنامه‌ی خود را آغاز می‌کنم.^(۱)
خوباً در ابتدا شعری می‌خوانم، بعد از اتمام آن بگوئید منظور شاعر چه کسی
است.

در بلاغت چون علی و در صبوری چون حسن

در شهامت چون حسین و در حیا چون مادر است.^(۲)

بله! آن‌ها که گفتند حضرت زینب، درست پاسخ دادند. اما به نظر شما وقتی
حضرت زینب در شهر مدینه متولد شد، چه کسی نام او را انتخاب کرد؟ مادرش
فاطمه علیها السلام پدرش علی علیه السلام، جدش پیامبر صلی الله علیه و آله،^(۳) بله! هیچ کدام، زینب نامی است که
از طرف خداوند و توسط چپرئیل به پیامبر وحی شد^(۴)
حالا به من بگوئید این چه حرفی است؟ «ن»، پله! نون،
حالا اگر اول آن، حرف «ی» اضافه کنم، واحد پول کدام کشور به دست می‌آید؟
«پین»، پله! واحد پول ژاپن،

۱- مری بیسم الله الرحمن الرحيم را بالای تخته می‌نویسد.

۲- صادقی اردستانی، «زینب قهرمان دختر علی علیه السلام» نشر مطهر، تهران، ۱۳۷۴، ج ۲، ص ۹۹ (به نقل از احسان)

۳- مری نام‌های مبارک را روی تخته بنویسید، بچه‌ها جواب‌هایی می‌دهند. آن گاه شما خود توضیح کافی بدهید.

۴- صادقی اردستانی، همان، ص ۱۴.

۱۷۰.....ره توشه راهیان نور

حالا اگر به اول «ین» حرف «را» با فتحه اضافه کنم، چه می‌شود؟ «زین» بله! زین، یعنی زینت!

در عربی به پدر چه می‌گویند؟ بله! اب.

حالا من «اب» را کنار زین می‌نویسم «زین اب» حالا در کنار هم معنایش می‌شود «زینت پدر». زینب هم به همین معناست. (۱)

خوب بچه‌ها! من دو سؤال می‌کنم:

اول: عرب‌ها به مادر چه می‌گویند؟ بله! «ام»

دوم: مسلم (فرستاده امام حسین به کوفه) پسر چه کسی بود؟ بله! عقیل (۲)

حالا اگر «ام» را با «المصائب» جمع کنیم، چه می‌شود؟ «ام + مصائب» (۳) بله!

می‌شود «ام المصائب» و اگر به آخر کلمه‌ی عقیل حرف «ه» اضافه کنیم، (۴) چه به دست می‌آید، بله! می‌شود «عقیله»

ام المصائب کنیه‌ی حضرت زینب است یعنی مادر مصیبت‌ها و عقیله لقب آن بانو و به معنای «زن یاقضیلت» (۵) است.

راستی چرا زینب، زینت پدر شد! برای یافتن پاسخ به ادامه‌ی برنامه توجه کنید تا ببینیم که او چگونه زینت پدر شد!

خوب حالا من روی تخته هفت مربع می‌کشم و در آن کلماتی (به طور پراکنده) می‌نویسم. هر مربع یک شماره دارد و شما باید با کمک اعداد (از کوچک به بزرگ)

۱- شیخ دبیح‌الله محلاتی، «ریاحین الشریعة»، دارالکتب الاسامیه، تهران، ج ۳، ص ۳۹.

۲- کلمه‌ی ام و عقیل را با فاصله روی تخته بنویسید.

۳- علامت جمع و کلمه‌ی «المصائب» را جلوی «ام» بنویسید.

۴- یک «ه» به آخر عقیل اضافه کنید.

۵- پیشین، ص ۴۶، اگر لازم دیدید در باره‌ی کنیه و لقب توضیح دهید، بگویید: کنیه آن است که با «ام» یا «اب» همراه است (مثل ابوالفضل، ام المصائب...) و لقب آن است که صفت خوب یا بد را به کسی نسبت دهیم (مثل: امیرالمؤمنین و...)

شقایق بهشتی..... ۱۷۱

این کلمات پراکنده، جمله‌ای عربی بسازید. (۱)

عَبْرٌ	مُفَهِّمَةٌ	فَهْمَةٌ	عَالِمَةٌ	مُعَلِّمَةٌ	وَ	عَبْرٌ
۱۱	۱۴	۱۰	۴	۷	۸	۵

خوب! حالا ببینم چه کسی زودتر جمله را به دست می‌آورد. بله! جمله ما این است.

«عالمه غیر معلمه و فهمة غیر مفهمة»

بچه‌ها این جمله از امام سجاد علیه السلام در باره‌ی عمه‌اش زینب علیها السلام است: تو دانشمندی هستی که معلم ندیده است و فهمیده‌ای هستی که کسی تو را فهم نیاموخته است. (۲) بله! علم زینب علم الهی بود و از کودکی آن را داشت. من نمونه‌ای از علم و آگاهی حضرت در کودکی را برایتان تعریف می‌کنم که از خداپرستی حضرت حتی در کودکی خبر می‌دهد.

روزی علی علیه السلام دخترش زینب را که بچه بود، در آغوش گرفت و فرمود:

دَحْتَمِمْ پَکُو؛ یَکْ

زَیْنَبُ کَفَّتْ؛ یَکْ

علی علیه السلام فرمود: دَحْتَمِمْ! حَالاً پَکُو دُو.

زینب سکوت کرد و چیزی نگفت.

علی علیه السلام از او پرسید: چِرا نَمِی‌کُوپِی دُو؟

زینب فرمود: پَدْرَجَانِ زَیْنَبِی کَه بِه کَفْتَنَ «یکِ» عَادَتٌ کَرْد، چِکُونَه کَلِمَه‌ی «دُو» رَا پَکُوپِید.

۱- مربی طبق شکل آن را روی تخته بکشد تا بچه‌ها جمله‌ی مورد نظر را حدس بزنند بعد جمله را روی تخته بنویسد.

۲- ذبیح... محلاتی، پیشین، ص ۱۳۴.

۱۷۲ ره توشه راهیان نور

علی علیه السلام دخترش را در آغوش ^(۱) گرفت و بوسید. ^(۲)

علم حضرت به این جا ختم نمی‌شود او بعد از شهادت مادرش، برای زنان در خانه‌اش، تفسیر قرآن می‌فرمود ^(۳) و مردم در احکام حلال و حرام به او مراجعه می‌کردند. ^(۴)

خوب بچه‌ها! حالا نوبت یک مسابقه است، به نام «حواست را جمع کن»

من مقداری از عبارت این مسابقه را که در باره‌ی حضرت زینب علیها السلام است، روی تخته می‌نویسم؛ ادامه‌اش را روی یک کارت نوشته‌ام تا شما آن را کامل کنید؛ البته نوشته‌ی شما باید بدون نقطه باشد یعنی عبارت روی کارت را باید «بدون نقطه» روی تخته بنویسید. خوب! حالا من عبارت ناقص را روی تخته می‌نویسم تا شما آن را کامل کنید. ^(۵)

امام سجاد علیه السلام می‌فرماید: عمه‌ام زینب با وجود آن همه رنج و سختی، از کربلا تا شام، همواره نماز شب می‌خواند و با این که مسؤولیت پرستاری اطفال مصیبت زده و جويا شدن از احوال اسیران را به عهده داشت، از عبادت غافل نبود. ^(۶)

۱- همان، ص ۵۴.

۲- همان، ص ۵۴.

۳- همان، ص ۵۷.

۴- صادقی اردستانی، زینب قهرمان دختر علی علیه السلام، نشر مطهر، تهران، ۱۳۷۴، چ ۲، ص ۱۰۷.

۵- مریبی عبارت زیر را بطور ناقص روی تخته می‌نویسد آنگاه یکی از بچه‌ها را جلو می‌آورد تا او با کمک کارت جمله را ادامه دهد و بنویسد؛ اما هر جا نقطه گذاشت باید بنشیند و نوبت دیگری می‌رسد. او از همان جا ادامه می‌دهد. این کار ادامه پیدا می‌کند تا یک نفر بدون این که نقطه بگذارد، جمله را به پایان ببرد. مریبی با گفتن زودتر، مواظب باش نقطه نگذاری، به مسابقه شور می‌دهد، وقتی مسابقه تمام شد، مریبی جملات را نقطه گذاری می‌کند و از برنده می‌خواهد تا جمله کامل شده را بلند بخواند. متن جمله که باید روی مقوا نوشته شود این است (اما در یکی از مکان‌هایی که توقف کردم، عمه‌ام نشسته، به نماز مشغول بود. من سبب این کار را پرسیدم، گفت؛ سه شب است که سهم غذای خود را به کودکان خردسال دادم و امشب از نهایت گرسنگی قدرت ایستادن ندارم.)

۶- ذبیح ... محلاتی، پیشین، ص ۶۲.

شقایق بهشتی ۱۷۳

خوب بچه‌ها! حالا که کلام امام سجاده علیه السلام در باره عمه‌اش زینب کامل شد، شما با کمک شکلی که روی تخته می‌کشیم، به سه موضوع مهم در کلام امام سجاده علیه السلام در

باره‌ی عمه‌اش اشاره کنید. (۱)

حالا دانش‌آموزان گرامی! به مناسبت بزرگداشت کدام یک از این کارهای حضرت زینب علیها السلام روزی را به نام همان کار نامگذاری کرده‌اند؟ بله! پرستاری؛ از خدمات و کارهای یک پرستار حفظ جان و نگهداری از مریض است. خوب! حضرت زینب علیها السلام در کربلا حافظ جان و نگهدار کدام یک از امامان ما بود؟ بله! امام سجاده علیه السلام امام چندم ماست؟ بله! چهارم

خوب! ما چهار مورد را که حضرت زینب علیها السلام جان امام علیه السلام را نجات داد، طی یک مسابقه‌ی خوب و جذاب بیان می‌کنیم. من چهار دسته مقوا دارم که به صورت پازل است و هر دسته، از قطعاتی تشکیل شده است. با چیدن هر دسته کنار هم، چهار موردی که حضرت زینب جان امام سجاده علیه السلام را نجات داد، به دست می‌آید. (۲)

۱- شکل را روی تخته، زیر جمله کامل شده، بکشید تا بچه‌ها با کمک جمله‌ی کامل، به سه موضوع مهم اشاره کنند، وقتی اشاره کردند، شما شکل را کامل کنید. طریقه‌ی تکمیل شکل به این گونه است که با اضافه کردن چند خط به سه موضوع مهم خواهیم رسید. شکل کامل بدین گونه است.

نماز بخش پرستاری

۲- چهار نفر را جلو بیاورید و به هر نفر، یک دسته از پازل‌ها را بدهید. بعد با تشویق «بچین، بچین زودتر بچین» از هر کدام بخواهید تا پازل‌های مربوط به خود را بچینند. نفری که دیرتر بچیند، از مسابقه خارج می‌شود. سه نفر باقی می‌مانند. شما پازل‌های آن‌ها را جابه‌جا می‌کنید، یعنی پازل نفر اول را به دوم و مال سوم را به اولی بدهید. در این مرحله باز مسابقه بین این سه نفر انجام می‌گیرد و نفری که دیرتر بچیند، از مسابقه بیرون می‌رود. این بار دو نفر به عنوان برنده باقی می‌مانند. شما خود دو دسته از پازل‌ها را خود کامل می‌کنید و متن روی آن را بخوانید، سپس از

۱۷۴ ره توشه راهیان نور

مطالبی که باید روی کارت‌ها نوشته شوند (به ترتیب روی کارت شماره یک نوشته شود) عبارتند از:

۱ + در روز عاشورا امام حسین علیه السلام برای اتمام حجت با دشمن، درخواست یار و یاور کرد و امام زین العابدین علیه السلام فرزند بیمار حسین علیه السلام روانه میدان شد؛ اما زینب با سرعت حرکت کرد تا او را از میدان رفتن باز دارد. امام حسین علیه السلام در این باره به خواهرش فرمود: او را بازگردان اگر او کشته شود؛ نسل پیامبر صلی الله علیه و آله در روی زمین قطع می‌گردد. (۱)

۲ + بعد از ظهر عاشورا دشمن به خیمه‌ها هجوم آورد. شمر می‌خواست امام سجاد علیه السلام را بکشد؛ ولی زینب جلو دوید و فریاد زد تا من زنده هستم نمی‌گذارم جان زین العابدین علیه السلام در خطر افتد. اگر می‌خواهید او را بکشید، اول مرا به قتل برسانید. دشمن با دیدن این وضع از قتل امام صرف نظر کرد. (۲)

۳ + زمانی که امام را برای اسارت به کوفه می‌بردند، چشمش به پیکرهای شهدا افتاد و چنان منقلب شد که نزدیک بود جان خود را از دست بدهد، ولی زینب با سخنان آرامش بخش مانع از دست رفتن امام شد. (۳)

۴ + آن جاکه ابن زیاد فرماندار کوفه فرمان قتل امام را صادر کرد، زینب حضرت را در آغوش کشید و با خشم فریاد زد: ای پسر زیاد! خونریزی بس است. دست از کشتن خاندان ما بردار. به خدا هرگز زین العابدین علیه السلام را رها نخواهم کرد تا اگر

دو نفر برنده هم که پازل‌های آن‌ها کامل شده است، بخواهید مطالب روی کارت را بخوانند. به این طریق چهار موردی که حضرت زینب (س) جان امام سجاد علیه السلام را حفظ فرمود، به دست می‌آید؛ توجه شود که هر کارت را به قطعات ۶ تایی یا بیشتر بریده شود و برش‌های هر کارت، با کارت، دیگری فرق کند.

۱- صادقی اردستانی، پیشین، ص ۱۰۹.

۲- همان، ص ۱۱۰-۱۰۹.

۳- همان، ص ۱۱۰.

شقایق بهشتی ۱۷۵

خواستنی او را به قتل برسانی، خون مراهم با خون او بریزی. (۱)

همسنگر حسین علیه السلام

آنشب که گل از دامن مهتاب می ریخت

شینم به پای نعل پاور آپ می ریخت

شهر مدینه طالب دیدار حق بود

چشم انتظار مطلع العجر قلو بود

فطرس فرار آسمانها پال می زد

فریاد آزادی و استقلال می زد

کای اهل عالم در دیار شور و شادی

زد خیمه روز پنجم ماه جمادی

روز ولادت روز سرور است

زینب پدینیا چون نور نور است

دیوان خلقت را خدا زیب و فری داد

ساقی کوثر را ز کوثر کوثری داد

چپریل پر ختم رسل پیغام می داد

پیغام از پیروزی اسلام می داد

می گفت یا احمد شکوه پاور آمد

بهر حسینت زینب همسنگر آمد

پر خلق عالم نعمتی عظمی است دختر

سوم گل و گلازه زهر است دختر

روز ولادت روز سرور است

زینب بدتیا چون نور نور است

دختر مگو چون همتی مردانه دارد

از آیه قالوا بلا پیمانہ دارد

دختر مگو که دختران را رهبر آمد

بی پرده گویم صبر را پیغمبر آمد

پر روی ما تا مهر رخشان در گشاید

در پردپاری مثل او مادر تزیاید

از صبر او دین خدا پاینده گردد

هر مرده ای زانفاس گرمش زنده گردد

ثابت قدم مانند او گیتی ندید

زیرا خدا او را حسینی آفریده

روز ولادت روز سرور است

زینب بدتیا چون نور نور است (۱)

نام درس

حسینعلی عرب‌انصاری

لاله خونین

موضوع

تاریخ اسلام

هدف کلی

دانش آموزان در این درس با زندگی و رفتارهای حضرت فاطمه زهرا علیها السلام و برخورد با پدر و همسر و همچنین شهادت حضرت آشنا می‌شوند

اهداف جزئی

دانش آموزان در این درس با موارد ذیل آشنا می‌شوند

محبت پیامبر (ص) به فاطمه علیها السلام - فاطمه «مادر پدر» - ظلم و ستم پسر فاطمه علیها السلام بعد از پیامبر (ص) - اطاعت و حمایت فاطمه علیها السلام از علی علیه السلام - علت شهادت - تاریخ شهادت - وصیت‌های فاطمه علیها السلام

هدف رفتاری

از دانش آموزان انتظار می‌رود در پایان درس بتوانند نقش حضرت فاطمه علیها السلام را در زمان پیامبر (ص) توضیح دهند و نحوه‌ی شهادت ایشان را بیان کنند.

روش‌های مناسب تدریس

توضیحی - فعال (پرسش و پاسخ - کلمه سازی - خط فانتزی - مسابقه)

رسانه‌های آموزشی

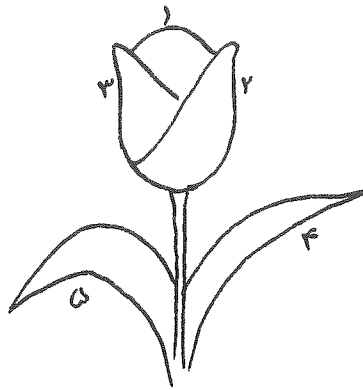
تخته سیاه - گچ - کارت

لاله خونین

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

به نام خدایی که رحمان و رحیم است، درسمان را آغاز می‌کنیم. من اوّل یک گل

می‌کشم

سؤالاتی از شما می‌پرسم، شما حرف اوّل جواب‌ها را به ترتیب در خانه‌های مورد

نظر قرار دهید تا کلمه‌ی مورد نظر به دست آید. (۱)

فداکاری

۱- از خود گذشتگی در راه هدف مقدس؟

۲- به خاندان پیامبر (امام علی علیه السلام امام حسن علیه السلام امام حسین علیه السلام حضرت

اهل بیت

زهرا علیها السلام) گفته می‌شود؟

طاهره

۳- به زن پاکیزه گفته می‌شود؟

محبت

۴- دوستی؟

هجرت

۵- دوری از وطن؟

لاله

حالا سریع بگوئید گلی که من کشیدم، چه نام دارد؟

۱- مریبی می‌تواند کلمات را در کارت‌ها با روی تخته بنویسد و در طول درس از آن استفاده کند.

فداکاری

اهل بیت

طاهره

محبت

هجرت

۱۸۰..... ره توشه راهیان نور

کُل لاله به چه گلی معروف است؟
شهادت
حالا اگر حروف اول کلمات را در گل قرار دهید، چه کلمه‌ای به دست می‌آید؟ فاطمه
بله دوستان! درسمان در مورد «شهادت فاطمه علیها السلام» است.

حضرت فاطمه علیها السلام تمام دوران کودکی خود را در دامن رسول خدا صلی الله علیه و آله گذرانده. او در آن دوران سختی‌های زیادی را در مکه تحمل کرد. فاطمه علیها السلام نه تنها شاهد آزار و اذیت مسلمانان توسط مشرکان بود؛ بلکه خود نیز با این که کودکی چند ساله بود همراه پدر و دیگران در منطقه‌ای بد آب و هوا (شعب ابی طالب) به مدت سه سال در محاصره قرار گرفت. در این دوره کسی حق نداشت با آن‌ها ارتباط برقرار کند. بله! دشمن می‌خواست آن‌ها تسلیم شوند؛ ولی فاطمه علیها السلام و دیگران آن سختی‌ها را به جان خریدند و مقاوم‌تر شدند.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله به دخترش علاقه و محبت زیادی داشت وقتی او نزد پیامبر صلی الله علیه و آله می‌آمد، به احترامش از جا بلند می‌شد، او را در جای خود می‌نشاند^(۱) و دیگران را از اذیت کردن او برحذر می‌داشت. پیامبر صلی الله علیه و آله جمله‌ای در مورد حضرت فاطمه علیها السلام دارد.^(۲)

آذ	فقد	نی	آذ	من	ها
۵	۴	۶	۲	۱	۳

«من آذها فقد آذانی» هر که فاطمه را اذیت کند، مرا اذیت کرده است.^(۳) یاوران پیامبر

۱- محمد باقر مجلسی، «بحارالانوار»، الوفا، بیروت، نشر عطارد، قم، ۱۳۷۳، ش، ج ۳۷، ص ۷۱، ح ۳۸.

۲- مریی دو گروه را برای مسابقه انتخاب می‌کند و به دست هر گروه ۶ کارت می‌دهد. هر گروه که زودتر حدیث را کامل کرد و خواند برنده اعلام می‌شود. سپس مریی حدیث را می‌خواند و دانش‌آموزان تکرار می‌کنند.

۳- کشف الغمه، ج ۲، ص ۹۴.

لاله خونین ۱۸۱

ابوطالب رضی الله عنه و خدیجه رضی الله عنها بودند. وقتی که ابوطالب و خدیجه از دنیا رفتند، فاطمه رضی الله عنها یار و مونس پدر در تنهایی بود و از هیچ نوع فداکاری در راه اسلام و حمایت پیامبر صلی الله علیه و آله دریغ نداشت؛ وقتی که دشمنان در کوجه‌های مکه به پیامبر صلی الله علیه و آله آزار می‌رساندند و لباس‌های او را کتیف می‌کردند، فاطمه رضی الله عنها جامه‌ی پدر را پاک می‌کرد^(۱) اکنون فاطمه رضی الله عنها یار و یاور پیامبر صلی الله علیه و آله در خانه و بیرون خانه بود. او اکنون دیگر فقط دختر خانه نیست، بلکه جانشین ابوطالب و خدیجه است و باید وظیفه‌ی مادری را نیز انجام دهد به علت همین مهر و محبت و حمایت‌های فاطمه رضی الله عنها از رسول خدا صلی الله علیه و آله پیامبر صلی الله علیه و آله فاطمه رضی الله عنها را به این لقب نامید، یعنی:

ا م ا ب ه ا
مادر عربی
پدر عربی
یعنی مادر پدر^(۲)

او بود که در جنگ احد جراحات‌های پدر را شست و شوداد و خون زخم‌هایی را که بر تن پیامبر صلی الله علیه و آله بودند، را بند آورد^(۳) و در جنگ خندق چند قرص نان بخت و برای مبارزان حق و پدر خود برد^(۴) هر جا که لازم می‌شد، از اسلام و پیامبر صلی الله علیه و آله دفاع می‌کرد تا این که پیامبر صلی الله علیه و آله از دنیا رفت. او به خاطر این مصیبت تا پایان عمر محزون بود، البته از جهتی دیگر نیز ناراحت بود. بلکه از این جهت که می‌دید

۱- شهیدی، «زندگانی فاطمه زهرا(س)»، ص ۳۸.
۲- المحجة البیضاء، ص ۱۲۲، و مناقب ج ۳، ص ۱۳۲، (مریبی سؤال کند مادر و پدر در عربی چه می‌شود بعد آم، اب را نوشته یک هاء هم اضافه کند).
۳- مغازی، ص ۱۸۱.
۴- بحار الانوار، ج ۲۰، ص ۲۴۵.

۱۸۲..... ره توشه راهیان نور

وصیت‌های پیامبر ﷺ در مورد او و جانشینی خود به زودی فراموش شده است و دشمن شیوه‌های جدیدی را در پیش گرفته است.^(۱)

شلاق غضب اذیت آتش

بعد از پیامبر ﷺ رهبر شایسته چه کسی بود؟
(امام علی علیه السلام)
چرا؟ چون او سزاوارترین فرد به این مقام و نزدیک‌ترین فرد به پیامبر ﷺ و منصوب الهی بود، و اولین ایمان آورنده به پیامبر نیز او بود ولی دشمنان پیامبر علیه السلام این جایگاه مهم را غضب کردند. حضرت فاطمه علیها السلام در برابر این برخوردها بی تفاوت نماند و درکنار ا - ت اطاعت علی علیه السلام این دو وظیفه را انجام داد. ا - ت حمایت فاطمه علیها السلام از امامت به حق که بر عهده‌ی علی علیه السلام گذاشته شده بود، حمایت و از دستورات حضرت اطاعت می‌کرد. او همه جا مردم را آگاه می‌ساخت و می‌گفت: «آیا سخنان رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم را فراموش کردید که در روز غدیر^(۲) فرمود:

من کنت مولاه

فعلی مولاه^(۳)

یعنی:

هر که من باشم پر او مولای او بعد من باشد علی مولای او

۱- مربی چهار کارت آماده کند، در وقت مناسب آن را در آورد و درس را با آن‌ها ادامه دهد.
۲- مربی حدیث را بخواند تا بچه‌ها تکرار کنند. خوب است قسمت اول حدیث را یک طرف و قسمت دوم را بقیه بخوانند بعد مربی ترجمه را به صورت شعر بخواند تا آن‌ها نیز بخوانند.
۳- الغدیر، ج ۱ ص ۱۹۷.

لاله خونین..... ۱۸۳

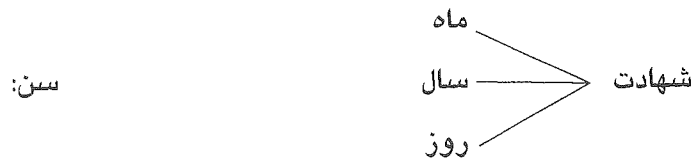
و فرمود: بعد از غدیر خدا برای کسی بهانه‌ای باقی نگذاشت. (۱) اما آن‌ها که خلافت را غصب کردند، برای این که نگویند کارشان خلاف است، تصمیم گرفتند از علی بیعت بگیرند. امام علی علیه السلام حاضر به این کار نمی‌شد؛ لذا آن‌ها زمانی که علی علیه السلام مشغول غسل دادن پیامبر صلی الله علیه و آله بود، سراغش فرستادند. وقتی دیدند امام راضی نمی‌شود. عده‌ای به خانه او هجوم بردند، فاطمه جلو آمد، و از علی حمایت کرد و فرمود: «از خدا ترسید» و بروید. آن‌ها قبول نکردند (۲) آتش فراهم کردند و خانه را آتش زدند. آنان علی علیه السلام را اذیت کردند خواستند او را به مسجد ببرند. فاطمه علیه السلام باز هم در حمایت از علی کوتاه نیامد و نگذاشت این کار صورت گیرد. او را با شلاق که در دست داشتند، زدند و این جا بود که فاطمه علیه السلام فداکاری کرد و خود را سپر موالعی علیه السلام قرار داد تا به وظیفه‌ی خود در اطاعت و حمایت از امام و رهبر خود عمل کرده باشد ما هم باید از فاطمه علیه السلام شیوه‌ی اطاعت و حمایت از رهبر خود را بیاموزیم.

فاطمه علیه السلام بر اثر همین ضربات که به بازویش زدند، در بستر بیماری افتاد.

اعداد زیر چه ارتباطی با شهادت ایشان دارند.

۷ ۴ ۶ ۶ ۷۵ ۶ ۱۸ ۴ ۱۱۴۳ ۴ ۱۱۳

حالا چه کسی می‌تواند (۳) بگوید فاطمه علیه السلام در چه روز، ماه و سالی شهید شد؟

۱- بحارالانوار، ج ۳۰، ص ۱۲۴، ح ۲.

۲- مربی شکل آتش و درب را بکشد.

۳- مربی می‌تواند مسابقه‌ای بگذارد و دو نفر را انتخاب کند، هر کسی که سریع‌تر اعداد را کنار کلمه‌ی مناسب قرار داد، برنده است.

۱۸۴..... ره توشه راهیان نور

فاطمه علیها السلام بعد از پیامبر صلی الله علیه و آله ۷۵ روز بیشتر زنده نماند^(۱) او به خاطر غم فراق پیامبر و ظلم و ستمی که دشمنان به او و علی علیه السلام می کردند، می گریست و به خدا و پیامبر شکایت می کرد. سرانجام در سال یازدهم هجرت در سن ۱۸ سالگی در ماه ششم یا هفتم هجری قمری یعنی چه ماه هایی؟ بله! جمادی الاول یا جمادی الاخر در سیزده یا سوم ماه، بعد از مدت ها بیماری شهید شد. به خاطر این که در روز و ماه شهادت ایشان دو نظریه وجود دارد، عده ای سیزده جمادی الاول^(۲) و برخی سوم جمادی الثانی^(۳) را گفته اند، شیعیان برای احترام به مقام این بانو هر دو مناسبت را که به فاطمیه اول و دوم معروف است، به عزاداری می پردازند.

فاطمه علیها السلام به علت نارضایتی از مردم زمان خود هنگام شهادت وصیتی کرد و به امام علی علیه السلام فرمود:

شبانه.....غسل

شبانه.....کفن

شبانه.....دفن

به راستی چرا دختر پیامبر صلی الله علیه و آله که آن همه احترام نزد پدر خود داشت، مجبور شد چنین وصیت کند که او را شب به خاک بسپارند.

بله! علت را باید در اوضاع زمان بررسی کرد.

خود فاطمه علیها السلام در این باره فرمود: راضی نیستم آن ها که به من ستم کردند در مراسم من شرکت کنند.^(۴) ماکه آن زمان نبودیم، حالا در مصیبت های آن بانو خود

۱- بحار الانوار، ج ۴۳، ص ۲۱۵.

۲- همان.

۳- احمد رحمانی همدانی، فاطمه زهرا شادی دل پیامبر، مترجم سید حسن افتخار زاده، ص ۷۵۷، نقل از دلائل الامامه، ص ۴۵.

۴- بحار الانوار، ج ۴۳، ص ۲۱۰، ج ۳۰.

لاله خونین..... ۱۸۵

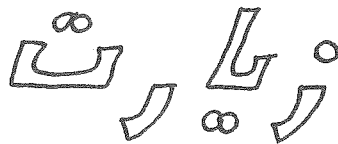
را شریک می‌دانیم. آن چه که از این راه دور برای این بانوی نمونه می‌توانیم انجام

بدهیم، چیست؟

ما در حرم امامان هم که می‌رویم آن را انجام می‌دهیم، حالا من شکل را کامل

می‌کنم.

حالا با هم در روز شهادت فاطمه زهرا(س) زیارت ایشان را می‌خوانیم و بعد نوحه

سرایمی می‌کنیم.

یا بِنْتِ رَسُولِ اللَّهِ

یا سَيِّدَةَ نَسَاءِ الْعَالَمِينَ

اُمِّ الْحَسَنِ وَ الْحُسَيْنِ

اَيَّتْهَا الْمَظْلُومَةُ الْمَعْصُومَةُ

اَيَّتْهَا الْمَدِيْقَةُ الشَّهِيدَةُ وَ رَحْمَةُ اللَّهِ وَ بَرَكَاتُهُ (۱)

السلام عليك يا

۱- مفاتیح الجنان، ص ۳۱۷. (مربی بخواند و بجهها تکرار کنند.)

نوحه عزاداری (۱)

در پین آن دیوار و در	دادی تو شش ماهه پسر
آتش زدی پر جان من	زهرای من ای همسر مظلومه‌ام (۲)
زینب نگاهش پر در است	در ذکر مادر مادر است
گوید چه شد آن جان من	زهرای من ای همسر مظلومه‌ام (۲)
گاهی حسینم نیمه شب	از من کند مادر طلب
بگرفته او دامن من	زهرای من ای همسر مظلومه‌ام (۲)
ای توکل پشمرده‌ام	داغ تو مائده در دلم
تو شمع و من پروانه‌ام	زهرای من ای همسر مظلومه‌ام (۲)
بندر به حال زار من	خون شد دل طفلان من
ای همسر مظلومه‌ام	زهرای من ای همسر مظلومه‌ام (۲)

۱- «زهرای من (۲) ای همسر مظلومه‌ام» را بچه‌ها بعد از هر فراز تکرار کنند.

فعالیت‌های فوق برنامه

نام درس

مسلم ناصری

قصه گویی برای نوجوانان

هدف کلی

مربی یا قصه گو با چگونگی تهیهی قصه و شیوه‌ها و مکان‌های بازگویی قصه

آشنا می‌شود.

اهداف جزئی

مربی با موارد زیر آشنا می‌شود:

منابع قصه گویی چیست؟

۱- شرایط قصه گویی

۲- نکاتی در پاره‌ی قصه گویی

۳- منابع قصه گویی

۴- شیوه‌های آماده سازی قصه

۵- فهرست کتاب‌های مناسب

هدف رفتاری

مربی یا قصه گو می‌تواند ضمن توجه به برخی نکته‌های قصه گویی به خوبی

قصه‌ای را بیان کند.

روش‌های مناسب تدریس

توضیحی

رسانه‌های آموزشی

تخته سیاه، اسلاید، تصویر

قصه گویی

«قصه گویی برای نوجوانان» چندان فرقی با «قصه گویی برای کودکان» ندارد، همان طور که در بخش قبل گفته شد، در یک قصه‌ی خوب باید شرایط لازم لحاظ شود.

اولاً: جذاب باشد و خود گوینده را نیز برانگیزاند.

ثانیاً: مراحل یک قصه را از شروع تا فرود داشته باشد.

اما چند نکته نیز وجود دارد که در «قصه گویی برای نوجوانان» باید توجه کرد.

۱- «قصه گو» یا مربی باید نوجوانان را بیشتر در قصه شریک کند و فضایی از همدلی به وجود آورد؛ اگر قصه در فضای باز گفته می‌شود، باید چنان فضای صمیمی ایجاد شود که نوجوان بازیگوش هم جذب قصه شود و آزادانه در اطراف پرسه زنند.

۲- نوجوان قصه‌های حادثه‌ای و تخیلی را بیشتر دوست دارد، چون طبعی پر تحرک دارد، بهتر است قصه‌هایی همچون قصه ابراهیم علیه السلام در آتش، موسی علیه السلام و فرعون، جالوت و طالوت و... برای او گفته شود.

۳- برای گفتن قصه می‌توان از اسلاید، اورهد و... استفاده کرد تا هم قصه جذاب‌تر شود و هم شنونده بهره‌ای شایسته از آن ببرد.

۴- همان طور که در مقاله‌ی قصه‌گویی برای کودکان آورده شد، قصه گو می‌تواند با کمک نوجوانان فضایی ایجاد کند که شنندگان هم در قصه شریک شوند و موجب تحول در درون آن‌ها شود.

۵- اگر قصه در فضای آزاد گفته می‌شود، بهترین شیوه همان حالت «نیم دایره» است تا قصه گو تسلط بهتری بر افراد شنونده داشته باشد.

۶- بهتر است قصه گو قبل از اردو یا کلاس‌های قصه‌گویی، از نوجوانان بخواهد

۱۹۲ ره توشه راهیان نور
دفترچه‌ای تهیه کنند و خلاصه‌ی قصه‌هایی را که می‌شنوند، یادداشت کنند، البته باید توجه شود که سرکلاس چیزی نوشته نشود؛ بلکه این کار در خانه یا چادر صورت پذیرد.

در پایان یادآوری می‌کنیم که قصه‌گویی هنر است. پس قصه‌گو جز با تلاش و کوشش و صرف وقت لازم برای تهیه‌ی یک قصه خوب و جذاب و در نهایت مرور چند باره‌ی آن، موفق نخواهد شد. پس مربی باید در طول سال قصه‌های لازم را فراهم کند تا در دوره‌ی تبلیغ یا اردو با کمبود مطلب روبه رو نشود.

در پایان به منابعی که می‌توان «قصه‌های جذاب» از آن‌ها استخراج کرد اشاره می‌کنیم.

- ۱- قصه‌های شیرین قرآن؛ اطمینان قلبی ابراهیم علیه السلام، حضرت سلیمان.
- ۲- جنگ‌های صدر اسلام؛ جنگ حضرت علی با عمرو بن عبدود، جنگ خیبر و...
- ۳- افسانه‌ها و ادبیات عامیانه.
- ۴- قصه‌ها و داستان‌هایی که نویسندگان معاصر برای نوجوانان می‌نویسند.

فهرست کتاب‌های مناسب

- ۱- ماه درچاه، شهرام شفیعی، ناشر: پیدایش.
- ۲- از اُحد تا اُحد، محمود پوروهاب، ناشر: کانون پرورش فکری
- ۳- آن شب آن سردار، مسلم ناصری، ناشر: کانون پرورش فکری
- ۴- آن چه خدای کعبه اراده کند، رضا رهگذر، ناشر: کانون پرورش فکری
- ۵- مردی از مدینه فاضله، علی اکبر ولایی، ناشر: دفتر نشر فرهنگ
- ۶- به خاطر یک اسب، علیم حکمت، ناشر: محراب قلم
- ۷- شب گرفتن ماه، ساتم الوغ زاده، ناشر: دفتر نشر فرهنگ
- ۸- سرود کریسمس، چارلز دیکنز، ناشر: مدرسه
- ۹- شتر سرگردان، مسلم ناصری، ناشر: پیام آزادی
- ۱۰- برگی در نسیم، غلامرضا آبروی، ناشر: مرکز تحقیقات جانبازان
- ۱۱- آفتاب در حجاب، سید مهدی شجاعی، ناشر: کانون پرورش فکری
- ۱۲- آفتاب صفین، غلامرضا آبروی، ناشر: پیام آزادی
- ۱۳- جناب نیوتن منتظر سبب بود، نقی سلیمانی، ناشر: نشر زلال
- ۱۴- قهرمان آرمان‌های کوچک، ژولی جانستون، ناشر: مدرسه

عبدالکریم صالحی

نام درس

اردوی یکروزه

موضوع

مسابقات اردویی

هدف کلی

مربی در این درس دانش آموزان را با معارف در قالب بازی و مسابقه آشنا می کند

اهداف جزئی

مربی در این درس با موارد زیر آشنا می شود

۱- القای مفهوم توحید (در محضر خدا بودن) با روش مسابقه

۲- آموزش پرتترینها (اخلاق) از دیدگاه پیامبر اکرم ۹

۳- تأکید دین به مسافرت و استفاده از فرصت های آن

اهداف رفتاری

از دانش آموزان انتظار می رود که در پایان درس تغییرات محسوسی در رفتارهای

زیر پیدا کنند.

۱- همیشه خود را در محضر خدا ببینند.

۲- در زندگی به بهترینها گرایش پیدا کنند.

۳- در مسافرت و اردو به طبیعت بیشتر توجه کنند.

روش های مناسب تدریس

بازی و مسابقه همراه با توضیحات شفاهی

رسانه های آموزشی

کارت

اردوی یک روزه

بیرامون برگزاری اردو، آن هم برای نوجوانان، باید به چند نکته دقت کرد.

۱- فرق اردو و کلاس، در یک کلام، این است که «اردو کلاس نیست!»، پس سعی نکنیم همان مطالب و روش‌های کلاس را (با برداشتن دیوار کلاس) در اردو اجرا کنیم. که نوجوانان تنها شنونده باشند؛ بلکه بکوشیم تا حرف‌های خود را در قالب بازی، مسابقه، و کارهای عملی و گروهی پیاده کنیم. برای مثال اگر در کلاس از شناساندن قدرت خداوند متعال، نظم آفرینش یا زندگی جانوران و گیاهان سخن به میان می‌آید، در اردو شایسته است از نوجوانان بخواهیم به صورت گروهی به مطالعه‌ی زندگی جانوران اطراف خود (مانند: حشرات مورچه، پروانه، عنکبوت، کفشدوزک) و گیاهان مختلف بپردازند. و در پایان یک نفر از گروه گزارش خود را برای اعضای دیگر تعریف کند.

۲- از اوقات مختلف اردو، حتی اردوی یک روزه، استفاده‌های مختلف بشود، مثلاً: در فرصتی که از هنگام سوار شدن به ماشین تا رسیدن به مقصد ایجاد می‌شود، می‌توان افراد را شناسایی کرد و با نام و توانایی‌های اجتماعی، هنری و ورزشی افراد آشنا شد.

۳- نسبت به رفتار نوجوانان، ابراز دوستی‌های آنان نسبت به دیگران و سایر ارتباطها، در محیط اردو و برخورد با افراد خارج از آن، دقت کافی و مدبرانه اعمال بشود.

۴- برای انتخاب افراد جهت شرکت در مسابقات، اگر تعدادشان، بیش از ۵۰ نفر باشد، می‌توان آن‌ها را به گروه‌های سه نفره تقسیم کرد و از سرگروه‌ها خواست برای شرکت در هر مسابقه، یک نفر را معرفی کنند تا همه بتوانند در مسابقه شرکت کنند. توجه شود تا هر نفر تنها در یک مسابقه شرکت کند. همچنین بچه‌ها خودکار و کاغذ همراه داشته باشند.

برنامه‌های مسابقه

۱- راز میوه! ۲- بدو، بایست ۳- «ترین»ها

۱- راز میوه!

وسائل مورد نیاز

میوه به تعداد دانش‌آموزان (ترجیحاً از نوع هسته دار)

روش اجرا

مری برای دانش‌آموزان چنین توضیح می‌دهد «در این بازی می‌خواهیم دونده‌ها را بشناسانیم. کسانی که قدرت دوندگی خوبی دارند و می‌توانند خوب بدوند، دست‌ها بالا.

کسانی که می‌توانند خوب بخورند هم در این مسابقه شانس برنده شدن دارند! بازی ما خیلی ساده است. به هر کدام از شما یک دانه میوه داده می‌شود با صدای سوت اول همه به پشت درخت یا سنگی (چنانچه در منطقه‌ی کوهستانی هستند) می‌دوید و پنهان می‌شوید. آن گاه میوه خود را، خیلی زود و سریع، می‌خورید و با صدای سوت دوم به همین جا بر می‌گردید.»

در این لحظه میوه‌ها بین افراد تقسیم می‌شود.

مری ادامه می‌دهد: یادتان باشد تا نگفته‌ایم میوه‌ها را نخورید و گرنه از دور بازی خارج می‌شوید. راستی برای این که نشان بدهید میوه‌ها را کامل خورده‌اید، هسته آن را همراه خود بیاورید. خب همه آماده‌اید؟!

یادآوری: (مری کنترل کند تا هر نفر فقط یک میوه داشته باشد).

«خب آماده هستید؟ بعد از صدای سوت هیچ کس این جا نایستد و هیچ صحبتی هم نکند. راستی یادم رفت بگویم که این بازی یک شرط دارد: باید میوه را جایی بخورید که هیچ موجودی شما را نبیند!

اردوی یک روزه ۱۹۹

یا،ا، بدو، خیلی سریع و... ! من که دارم می بینم»

مربی باید بعد از سوت زدن با صدای بلند صحبت کند و ضمن ایجاد هیجان و تشویق دانش آموزان، به کسی فرصت ندهد پاسخ را فاش کند. پس از گذشت حدود یک دقیقه مربی سوت دوم را بزند تا بچه‌ها به سمت مربی هجوم بیاورند.

مربی باید در این لحظه که بچه‌ها به سوی او می‌دوند و هر یک، هسته‌ی میوه‌ای را در دست دارند، آنان را تشویق و دعوت به سکوت و نشستن کند و بگوید «آفرین به کسانی که خیلی سریع میوه را خوردند و آمدند! خب کسانی که میوه را خورده‌اند و هسته‌اش را آورده‌اند، سمت چپ من بایستند. بچه‌ها این‌ها را تشویق کنید! اما کسانی که احتمالاً تنبل بوده و میوه‌هایشان را نخورده‌اند، سمت راست در یک صف بایستند و هیچ چیزی نگویند!»

به طور معمول دانش آموزان بجز تعداد کمی میوه‌شان را می‌خورند. باید با دقت و به صورت انفرادی و در گوشی از آنان پرسید که چرا میوه‌شان را نخورده‌اند؟ بچه‌هایی که این جواب‌ها را بدهند نیز از دور مسابقه حذف می‌شوند. «آقا ما از این میوه خوشمان نیامد، میوه‌ی ما گندیده بود، گفتیم اگر نخوریم، شاید برنده باشیم و...»

در نهایت بعضی هم جواب صحیح می‌دهند و می‌گویند «شما گفتید جایی بروید که هیچ موجودی شما را نبیند، ما هر کجا رفتیم، خدا را دیدیم و نتوانستیم میوه‌مان را بخوریم.»

مربی پس از بررسی و جداسازی برندگان مسابقه، ادامه می‌دهد «بله! عزیزان من! شما زرنگ بودید و میوه‌هایتان را خیلی زود خوردید؛ اما دوستان شما (برندگان) کمی زرنگ‌تر از شما بودند و میوه‌هایشان را نخوردند و الان علت آن را

۲۰۰ ره توشه راهیان نور

برای شما می‌گویند.

شما بگو ببینم چرا میوه‌ات را نخوردی؟!

ما هر جا رفتیم، خدا همراه ما بود.

بله! دوست عزیز، خدا در هر حال ناظر کارهای ماست، هر کجا برویم باز زیر دوربین‌های قوی خدا هستیم. بله بچه‌ها! فرشتگان خدا مأمور ثبت کارهای خوب شما هستند و به فرموده‌ی امام خمینی (ره): «عالم (دنیا) محضر خداست، در محضر خدا گناه نکنیم.»

البته «غیربرنده‌ها» ناراحت نباشند؛ این فقط یک بازی بود و زندگی ما آدم‌ها پر است از این بازی‌ها، پس سعی کنیم بازی زندگی را به شیطان نبازیم! حالا دوستان زرنگ‌تر را تشویق کنید.

۲- بدو، بایست

یکی از مهارت‌های تدریس در کلاس استفاده از جدول است، در اردو از جدول به شکل زیر می‌توان استفاده کرد.

وسایل مورد نیاز:

الف: ۱۷ عدد کارت رنگی به ابعاد 10×10 تهیه کنید و ۱۷ حرف جدول را با خط خوش روی آن بنویسید.

ب: برای نصب کارت از وسایلی مانند پونسی، منگنه، چسب و... استفاده کنید.

۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱	
ی	ر	ی	ار	و	ی	م	د	
۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷
ش	ی	ی	د	ز	ن	ت	ذ	ن

اردوی یک روزه ۲۰۱

روش اجرا

۱- کارت‌ها را در محوطه‌ی برگزاری اردو، روی تنه درختان، دیوار، کوه یا هر جای بلند دیگر به ترتیب نصب کنید (با توضیح زیر) از نوجوانان بخواهید رمز جدول (ترجمه‌ی آیه) را بیابند.

«نوجوانان عزیز در این قسمت از برنامه‌های اردو یک مسابقه داریم که شرط برنده شدن، سرعت و دقت شماست».

شما باید حرف اول جدول، یعنی «دال» را یادداشت کنید. آن گاه از خانه‌های بعد از آن، ۶ تا، ۶ تا بشمارید و حرف خانه‌ی ششم را کنار «دال» یادداشت کنید. آنقدر این کار را ادامه دهید تا تمام حروف جدول یادداشت شود یا دوباره حرف «دال» خانه‌ی ششم شود. وقتی به این مرحله رسیدید کار شمارش تمام شده است و باید یک جمله‌ی فارسی را که ترجمه‌ی یک آیه از قرآن است، به عنوان جواب، روی یک تکه کاغذ (همراه نام خود) بنویسید و تحویل دهید پس خوب بدوید و دقت کنید حرفی را اشتباه یادداشت نکنید. همه آماده باشند، ۱، ۲، ۳، شروع کنید».

۲- می‌توان برای انتخاب برنده‌ی مسابقه، به ۵ نفر اول که پاسخ صحیح را بیابند، جایزه داد یا از میان جواب‌های صحیح، به قید قرعه، یک نفر را انتخاب کرد.

۳- ممکن است بعضی از نوجوانان پیام را ناقص حدس بزنند به همین خاطر شمارش را کامل انجام ندهند، یا بعضی نسبت به شرکت در این برنامه، رغبتی نداشته باشند؛ لذا در طرح مسابقه و ایجاد جذابیت لازم در آن باید بیشتر دقت شود.

۴- پس از کشف پیام جدول «در زمین گشت و گذار کنید»^(۱) متن عربی آیه را از دانش‌آموزان بخواهید.

۲۰۲ ره توشه راهیان نور

۵- یکی از نوجوانان آیه را با صدای خوب قرائت کند.

۶- مربی از نوجوانان بپرسد «راستی! چرا خداوند در قرآن مردم را به سیروسیاحت و گشت و گذار در روی زمین سفارش نموده است؟»
- تا با تفکر در اسرار خلق و نشانه‌های آن^(۱) حقیقت را بشناسند و آن را درک کنند^(۲)

- تا با طبیعت و نعمت‌های خداوند آشنا شوند.

- تا از سرگذشت دیگران درس بگیرند.^(۳)

- تا تجربه‌های جدیدی به دست آورند.

یادآوری:

نوجوانان جملاتی دیگر را نیز مطرح خواهند کرد. مربی باید جواب آنان را بگیرد، سپس خود جواب تکمیلی را مطرح کند.

۳- «ترین‌ها»

در این مسابقه دانش‌آموزان با تعداد ۲۰ فرمایش از حضرت رسول اکرم ﷺ آشنا می‌شوند.

وسایل مورد نیاز

۱- کارت دایره‌ی شکل، ۲۰ عدد، به قطر ۵ سانتی‌متر.

۲- کارت به (بعد ۱۰×۱۰) - ۲۰ عدد

روش اجرا:

۱- مربی، واژه‌ی «ترین» را با خط خوش و مطابق شکل، درون کارت‌های

دایره‌ای بنویسد و جملات تکمیلی را درون کارت‌های مستطیلی جای دهد.

۱- عنکبوت / ۲۰.

۲- حج / ۴۵.

۳- آل عمران / ۱۳۷.

اردوی یک روزه..... ۲۰۳

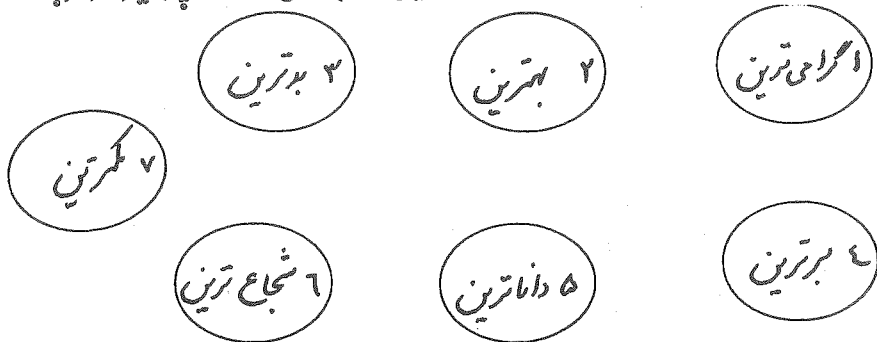
همچنین کلمه‌های که زیر آن خط کشی شده است، در هر جمله آن‌ها را با رنگ دیگری بنویسد.

۲- کارت‌های «گروه ب» را روی تنه‌ی ۲۰ درخت بچسباند و اگر درخت نبود، می‌توان کارت‌ها را به ۲۰ نفر از دانش‌آموزان داد تا در دست بگیرند.

۳- مربی، کارت‌های «گروه الف» را در دست بگیرد و از نوجوانان شرکت‌کننده بخواهد یک شماره (۱ تا ۲۰) را انتخاب کند. آن‌گاه کارت همان شماره را به او بدهد و در زمان معین که مثلاً مدت زمانی که دانش‌آموزان از ۱ تا ۱۰ می‌شمارند یا ۱۵ ثانیه کارت مربوطه گروه ب آن را بیابد و کنار آن بایستد در صورتی که کارت‌های گروه ب در دست دانش‌آموزان قرار دارد، می‌توانند هر دو نفر در پیدا کردن کارت‌های مربوط یکدیگر را کمک کنند.

۴- برای راهنمایی بیشتر مربیان محترم، شماره‌ی ۱ تا ۲۰ روی کارت‌های مربوط به هم نوشته شده است.

۵- برای مثال یکی از کارت‌ها را برای دانش‌آموزان توضیح دهید، مثلاً: کارت «مردم کسی است که پرهیزکارتر باشد»، مربوط است به کارت «گرامی‌ترین» که روی هم این جمله را تشکیل می‌دهند. «گرامی‌ترین مردم کسی است که پرهیزکارتر باشد».

۲ مردم کسی است که مردم از او بهره مند گردند

۱ مردم کسی است که بفریاد او باشد

۴ مردم کسی است که زیاد تلاش و کوشش کند

۳ مردم کسی است که مردم از ترس به او احترام بگذارند

۶ مردم کسی است که بر موی و پوس موزر شود

۵ مردم کسی است که دانش دشمنان را به دانش خود بیفزاید

۸ مردم کسی است که از نادانان بهره‌مند

۷ مردم در مردانگی کسی است که دروغگو باشد

۱۷ شیمان ترین

۱۶ درازترین

۱۵ عادل ترین

۱۸ مردم کسی است که واجبات را بپا دارد

۱۷ مردم کسی است که دینی خود را به آخرت بفرودشد

۲۰ ذلیل ترین

۱۹ شرفزادترین

۱۸ بدترین

۲۰ مردم کسی است که عدیگرن را خوار و سبک بشمارد

۱۹ مردم کسی است که نسبت به دیگران سپاسگزارتر باشد

۱۰ مردم کسی است که از جهل
و درگیری دوری کند

۹ مردم کسی است که با زودان
رفت و آمد کند.

۱۲ مردم کسی است که از
دگرگونی های دنیا بیزدگمیرد

۱۱ مردم کسی است که بیشتر
با مردم مدارا کند

۱۴ مردم کسی است که بیشتر
در پی اصلاح کار مردم باشد.

۱۳ مردم کسی است که
گرفتار حرص نباشد

۱۶ مردم کسی است که
خشم خود را فرو ببرد

۱۵ مردم کسی است که آنچه بر
خود می پسندد، بر کس دیگری هم پسندد

۱۰ پادشاه ترین

۹ خوشبخت
ترین

۸ حکیم ترین

۱۴ صالح ترین

۱۳ شوکت مند ترین

۱۲ غافل ترین

۱۱ عامل ترین

بعنام لطفی

نام درس

شعار هفته

موضوع

قرآن - ولایت - مشورت و گفتگو - بهداشت - اخلاق

هدف کلی

دانش آموزان با مفاهیم آموزنده دینی از طریق قرآن و حدیث آشنا می‌شوند.

اهداف جزئی

در این درس؛ دانش آموزان با موارد زیر آشنا می‌شوند

۱- ارزش قرآن و تأثیر آن در زندگی

۲- بهداشت و اهمیت آن (از دیدگاه معصومین

۳- نکات اخلاقی

۴- ولایت و نقش آن در هدایت انسان

هدف رفتاری

بعد از پایان هر درس، انتظار می‌رود دانش آموزان به احادیث عمل کنند، مثلاً بعد

از غذا و قبل از آن دست‌های خود را بشویند، و در انجام کار با پدر، مادر و معلم و...

مشورت کنند.

روش‌های مناسب تدریس

۱- توضیحی ۲- فعال (نقاشی - خاطره نویسی - مقاله نویسی)

رسانه‌های آموزشی

تخته سیاه یا وایت برد - مقوای سفید بزرگ و...

شعار هفته

مقدمه

آشنا کردن دانش‌آموزان با معارف دینی به صورت‌های مختلف و در قالب‌های متنوع از کارهای مهم و تأثیرگذار است؛ لذا سعی بر این است این هفت حدیث به عنوان شعارهای هفته از متون حدیثی با پیام‌های سازنده، به صورت کوتاه و جذاب، انتخاب شود تا فرموده‌ی حضرات معصومان علیهم‌السلام در دل و جان نوجوانان خانه کند. قبل از وارد شدن در روشهای کاربردی برای گفتن احادیث برای دانش‌آموزان، لازم است مواردی به عنوان مقدمه ذکر شود.

نکات کلی:

- ۱- تهیه‌ی دفتری مناسب زیبا برای یادداشت احادیث و حفظ آن از طرف دانش‌آموزان لازم است و در پایان از احادیثی که در درس‌ها و شعارهای هفته گفته شده است و دانش‌آموزان حفظ کرده‌اند، امتحان به عمل می‌آید. به نفرات برتر جایزه داده می‌شود.
- ۲- محلی مناسب که در دید تمام دانش‌آموزان باشد، برای نصب شعار هفته انتخاب شود.
- ۳- مقوایی بزرگ و سفید رنگ که هم حدیث و هم ترجمه را با استفاده از رنگ‌های متنوع جذاب بتوان با خط خوش بر روی آن نوشت، لازم است.
- ۴- ایجاد رقابت سالم بین دانش‌آموزان در فهم متون حدیث با روش‌های جذاب از نکات مهم و اساسی به شمار می‌رود.
- ۵- هر روز، قبل از شروع درس، شعار هفته به صورت دست‌جمعی خوانده شود. در نهایت هدف فعالیت، خود دانش‌آموزانند و مربی تنها هدایت‌کننده و راهنما است.

قرآن

قال علی علیه السلام: تَعَلَّمُوا الْقُرْآنَ، فَإِنَّهُ رَيِّحُ الْقُلُوبِ وَ أَسْتَشْفُوا بِنُورِهِ فَإِنَّهُ شِفَاءُ الْمُدُورِ (۱)
امام علی علیه السلام فرمود: قرآن را یاد بگیرید زیرا قرآن بهار دل‌ها است و شفا یجویید به نور قرآن چون قرآن، شفا ی قلب‌ها است.

هدایت مرد شامی

شهر شام جایی بود که معاویه و یزید در آن حکومت می‌کردند و آنقدر مردم را در عالم بی خبری نگه‌داشته بودند که گویی شام منطقه‌ی جدایی از زمین بود. بعد از شهادت امام حسین علیه السلام بازماندگان شهدای کربلا را به صورت اسیر وارد شام (۲) مقرر حکومت یزید کردند.

همه‌ی مردم برای دیدن اسرا به میدان شهر آمده بودند و سروصدای زیادی می‌کردند. از میان جمعیت پیرمردی عمامه به سر جدا شد و کنار زن‌ها و بچه‌های اسیر آمد با کمال گستاخی گفت: خدا را شکر می‌کنم که شما را نابود و امیرمؤمنان یزید را پیروز کرد!

امام سجاد علیه السلام که غل و زنجیر بر دست و گردنش سنگینی می‌کرد، به آن پیرمرد فرمود: پدر! آیا از قرآن آیه‌ای خوانده‌ای؟

- آری.

- آیا این آیه را «قُلْ لَّا اسئَلُکُمْ عَلَیْهِ اجْرًا اِلَّا الْمَوَدَّةَ فِی الْقُرْبٰی» (۳)

- آری! این آیه را خوانده‌ام.

۱- وسایل الشیعه، ج ۴، ص ۸۲۵.

۲- نام دیگرش دمشق پایتخت سوریه فعلی است.

۳- ای پیامبر! بگو من برای رسالت خود از شما مزدی جز دوستی با خویشاوندانم نمی‌خواهم. شوری/ ۲۳.

۲۱۰..... ره توشه راهیان نور

امام علیه السلام بلافاصله در حالی که نفس عمیقی می کشید فرمود: خویشاوندان پیامبر صلی الله علیه و آله ما هستیم.

باز فرمود: ای پیرمردا آیا این آیه را هم خوانده‌ای که خداوند متعال می فرماید: «و آت ذالقریٰ حقّه» (۱)

امام علیه السلام فرمود: (این خویشاوندان نیز ما هستیم).

این بار آثار حیرت و تعجب در صورت پیرمرد مشاهده می شد، امام فرمود: ای پیرمردا آیا این آیه که می فرماید: «واعلموا انما غنمتم من شیء فان لله خمسه» (۲) را شنیده‌ای؟ بعد از پاسخ پیرمرد، امام علیه السلام ادامه داد: خویشاوندان پیامبر صلی الله علیه و آله ما هستیم و باز آیاتی از قرآن تلاوت (۳) فرمود.

پیرمرد دیگر خاموش شد. آثار پشیمانی در چهره اش نمایان شد او که قطرات اشک، گونه هایش را خیس کرده بود، پای امام را گرفت و با التماس گفت: تو را به خدا شما از خاندان پیامبر صلی الله علیه و آله هستید.

امام سجاده علیه السلام فرمود: آری! سوگند به خدا ما همان خاندان هستیم.

پیرمرد منقلب شد و به شدت با صدای بلند گریه کرد. و آنقدر ناراحت شد که عمامه اش را از سر گرفت و به زمین زد، سپس سر به آسمان برداشت و عرض کرد: خداوندا ما از دشمنان خاندان پیامبر صلی الله علیه و آله بیزاریم. سپس به حضرت سجاده علیه السلام عرض کرد: آقا! جانم به فدایت آیا راه توبه ای هست؟

امام با مهربانی که با کلمات دلنشین قرآن او را هدایت کرده بود، فرمود: آری! اگر توبه کنی، با ما هستی.

۱- اسراء / ۲۶. (حق خویشاوندان را اداء کن).

۲- انفال / ۴۱. (بدانید هر چه سود ببرید آن مخصوص خدا رسول خدا و خویشاوندان رسول خدا است).

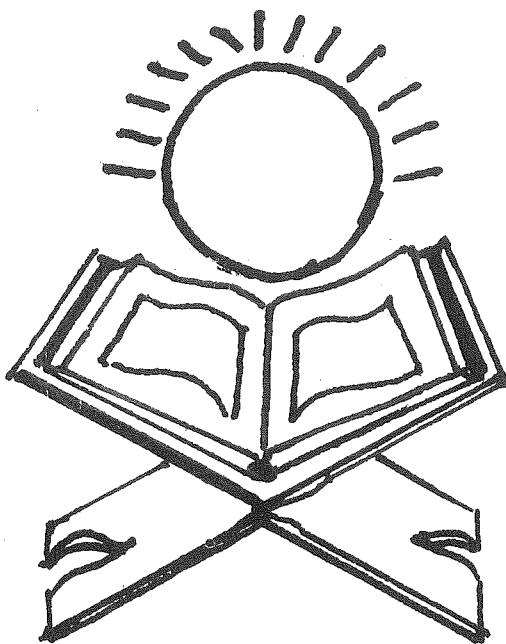
۳- سوره ی احزاب، آیه ۳۳.

شعار هفته ۲۱۱

پیرمرد فریادی کشید و در جمع مردمی که جمع شده بودند، گفت من از گفتار و کردار خود توبه می‌کنم.

وقتی یزید از جریان آگاه شد، دستور داد آن پیرمرد را اعدام کنند و به این شکل پیرمرد به شهادت رسید.

کار گروهی که بعد از گفتن این داستان توسط مربی باید انجام شود، کشیدن نقاشی است. به عنوان نمونه در زیر تصویری را می‌بینید که مربی می‌تواند با تهیه آن در مقیاس بزرگ‌تر، آن را در اختیار دانش آموزان قرار دهد تا رنگ آمیزی کنند. و نفرات برتر را تشویق کند. لازم است کنار شعار هفته که در باره‌ی قرآن است، این نقاشی کشیده شود.

ولا یست

قال رسول الله ﷺ: شِيعَةُ عَلِيٍّ هُمُ الْفَائِزُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ (۱)

در روز قیامت شیعیان علی علیه السلام هستند که رستگارانند.

به مناسبت اعلام سال ۷۹ از طرف مقام معظم رهبری، به عنوان سال امام علی علیه السلام شعار این هفته اختصاص به شناخت امام علی علیه السلام و شیعیان آن حضرت دارد.

در این ارتباط دانش آموزان نسبت واقعه‌ی غدیر و امامت مولا علی علیه السلام شعر، نقاشی یا مقاله تهیه کنند و هر روز یک نفر اثر خود را ارائه کند. مربی هم سه نفر از دانش آموزان را به عنوان داور برگزیند. تصمیم نهایی با هیأت داوران است که از میان این آثار برترین‌ها را انتخاب کنند و در حد امکانات موجود نفرات برگزیده را تشویق و اثرشان را در کنار شعار هفته نصب کنند.

بهداشت :

قال الحسن عليه السلام: عَسَلُ الْيَدَيْنِ قَبْلَ الطَّعَامِ يُنْفِي الْقَفْرَ وَ يَغْدَهُ يُنْفِي الهمم^(۱)

امام حسن عليه السلام فرمود: شستن دست‌ها پیش از غذا، فقر را از بین می‌برد و بعد از غذا، غم و اندوه را می‌زداید.

در امر بهداشت پیشگیری بهتر و راحت‌تر از درمان است.

مربی به دو شکل عمل می‌کند.

۱- کارگروهی: دانش آموزان را به دسته‌های مختلف تقسیم می‌کند تا هر گروهی کار مشخصی در ارتباط با بهداشت انجام دهند. گروه اول مسئول تبلیغات (تهیه‌ی اطلاعیه، عکس، پوستر، نقاشی و...) می‌باشد برای این امر با اداره‌ی بهداشت هم می‌توان همکاری کرد. گروه‌های دیگر نیز برای بهداشت محیط کلاس، محله، کوچه‌ها... تقسیم می‌شوند.

۲- کار دسته جمعی: مربی همراه دانش‌آموزان به مسجد محله یا حسینیه می‌رود و آن جا را تمیز می‌کنند و در پایان از دانش‌آموزان خواسته می‌شود وسایل بهداشت فردی مثل: مسواک و خمیر دندان را بیاورند و در محلی مناسب با امکانات لازم دسته جمعی مسواک بزنند.

مشورت و گفتگو

قال الحسن عليه السلام: مَا تَشَاوَرَ قَوْمٌ إِلَّا هُدُوا إِلَىٰ رُشْدِهِمْ (۱)

امام حسن فرمود: هیچ قومی با همدیگر مشورت و گفتگو نکنند، مگر آن که به رشد و کمال خود هدایت شوند.

بچه‌های خوب! امام حسن عليه السلام راه پیشرفت و کمال را مشورت و تبادل نظر می‌داند. در قرآن هم خداوند متعال به پیامبر صلی الله علیه و آله می‌فرماید: «و شاورهم فی الامر» (۲) «با مردم مشورت کن».

بچه‌های خوب! آیا می‌دانید ما هنگام مشورت با دیگران از تجربه‌ها و دانش آن‌ها استفاده می‌کنیم و کار و تصمیم ما براساس آگاهی و علم شروع می‌شود! مربی بعد از گفتن این مقدمه ادامه می‌دهد:

حالا بچه‌های خوب شما هم در زندگی مشورت‌هایی با پدر، مادر، معلم، و دیگران داشته‌اید، از شما می‌خواهم اگر تجربه‌ای از مشورت در زمینه‌های درس خواندن، دوست یابی، ورزش و... دارید، بگوید تا ما هم استفاده کنیم.

۱- تحف العقول / ص ۲۳۳.

۲- آل عمران / ۱۵۹.

احترام به بزرگ‌ترها

قال الصادق عليه السلام: يَرْوِ آبَاءُكُمْ يَهْرِكُكُمْ إِنِّيَأْكُمْ (۱)

به پدران خود نیکی کنید تا فرزندانشان شما هم به شما نیکی کنند.

مربی با هماهنگی قبلی با خانواده‌ی شهدا، بیماران، و طبق زمانبندی مناسب هر روز هفته، همراه دانش‌آموزان به یکی از جاهای معین شده برای دیدار با خانواده‌ی شهدا، مخصوصاً پدر و مادر شهید و به بیمارستانهای نزدیک محل تشکیل کلاس‌ها می‌روند. همچنین در روزی مناسب، ضمن دعوت از پدران و مادران، مجلسی برای بزرگداشت مقام پدر و مادر تشکیل می‌دهد که خود دانش‌آموزان با تهیه و اجرای برنامه‌های شاد و سرگرم‌کننده (مثل: نمایش، سرود، حرکات نمایشی، مداحی، شعرخوانی) در این قالب‌ها به پدران و مادران خود می‌گویند که ما شما را دوست داریم. در این ارتباط می‌توان از اولیا دانش‌آموزان هم کمک فکری گرفت.

کار خوب

قال علی عليه السلام: قِيمَةُ كُلِّ امْرِءٍ مَا يُخْبِرُ (۱)
ارزش هر کس آن چیزی است که نیکو انجام دهد.

جدول

مربی با تهیه‌ی نمونه‌ای از جدول از آن‌ها می‌خواهد هر کدام برای خود (طبق نمونه) جدولی تهیه و کارهای خوب خود را مشخص کنند تا در نهایت کارهای خوب و نیک او زیاد شده و کارهای بد کم شود برای نظارت بر حسن علامت‌گذاری بچه‌ها در خانه از پدر و مادر هم کمک بگیرد.

کارهای خوب		کارهای بد							
هفته	نماز	مطالعه	ورزش	کمک به‌داشت	احترام	تنبلی	دعوا
شنبه									
یکشنبه									
دوشنبه									
سه‌شنبه									
چهارشنبه									
پنج‌شنبه									
جمعه									

راهنمای جدول.

در سمت راست جدول، زیر عنوان ایام هفته، روزها به ترتیب نوشته می‌شود. بالای جدول، ترجمه‌ی سلیس و روان حدیث درج می‌شود. قسمت اول راست جدول اختصاص به کارهای خوب و قسمت چپ به کارهای بد دارد.

جدول هفتگی است (یک هفته دانش‌آموزان تمرین می‌کنند تا نفس خود را محاسبه کنند) چند عنوان از کارهای خوب (مثل: عبادت و ورزش مطالعه) و از کارهای بد (مثل: تنبلی، دعوا با خواهر و برادر) را مربی می‌نویسد. بقیه را خود دانش‌آموزان می‌نویسند. برای نظارت بر حسن اجرای این برنامه از اولیا هم می‌توان کمک گرفت بعد مربی به صورت خصوصی، یا عمومی به جدول‌های دانش‌آموزان امتیاز می‌دهد و اگر نیاز به مشورت و راهنمایی، باشد آن‌ها را راهنمایی می‌کند.